

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI KÜTÜPHANESİNDE
006631'DE KAYITLI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR (VR. 65B -122A)
(İNCELEME-METİN-MESTAP TABLOSU)**

Yüksek Lisans Tezi

NURBANU ÇELİK

Danışman
Doç. Dr. Semih YEŞİLBAĞ

SAMSUN
2024

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI KÜTÜPHANESİNDE
006631'DE KAYITLI MECMU'A-I EŞ'ÂR (VR. 65B-122A)
(İNCELEME-METİN-MESTAP TABLOSU)

Yüksek Lisans Tezi

Nurbanu ÇELİK

Danışman

Doç. Dr. Semih YEŞİLBAĞ

SAMSUN
2024

TEZ KABUL VE ONAYI

Nurbanu ÇELİK tarafından, Doç. Dr. Semih YEŞİLBAĞ danışmanlığında hazırlanan “DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI KÜTÜPHANESİNDE 006631'DE KAYITLI MECMÛ'A-I EŞ'ÂR (VR. 65B-122A) (İNCELEME-METİN-MESTAP TABLOSU)” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 10.12.2024 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	Sonuç
Başkan	Prof. Dr. Yavuz BAYRAM Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Avni ERDEMİR Amasya Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Semih YEŞİLBAĞ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır

10 /11/ 2024
Nurbanu ÇELİK

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : “DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI KÜTÜPHANESİNDE 006631'DE KAYITLI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR (VR. 65B -122A) (İNCELEME-METİN-MESTAP TABLOSU)”

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 19.11.2024 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 13

Tek kaynak oranı : % 4 çıkmıştır.

19 /11 / 2024
Doç. Dr. Semih YEŞİLBAĞ

ÖZET

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI KÜTÜPHANESİNDE 006631'DE KAYITLI
MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR (VR. 65B -122A) (İNCELEME-METİN-MESTAP
TABLOSU)

Nurbanu ÇELİK
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans, Kasım/2024
Danışman: Doç. Dr. Semih YEŞİLBAĞ

Klasik Türk edebiyatının önemli kaynaklarından biri de mecmûalardır. Divan ve tezkirelerde ulaşılamayan bazı önemli bilgilere mecmûalar vasıtasıyla ulaşılabilmektedir. Çoğunlukla yazıldığı tarih ve derleyeni belli olmamasına rağmen kaleme alınan bu eserler; dönem, şairlerin hayatları ve eserleriyle ilgili birçok bilgi barındırabilmektedir. Muhtevası bakımından oldukça geniş olan mecmûalarda; insanlar için faydalı bilgiler, çeşitli mektuplar, seçme şiirler, önemli dualar vb. bilgiler yer almaktadır. Mecmûalar genellikle bu içeriklerine göre isimlendirilmektedir. Belirli bir düzende yazılmış, konu bütünlüğü olan mecmûaların yanında düzensiz bir şekilde yazılmış, konu bütünlüğü arz etmeyen mecmûalara da rastlamak mümkündür. Farklı kişilerden seçme şiirlerin yer aldığı mecmûalar; “şiir mecmûası, mecmû'a-i eş'âr” gibi isimlerle adlandırılır. Yazılan şiir mecmûalarında şairin daha önce kaynaklarda tespit edilememiş şiirlerine rastlanabilir, bilinen ama kayıp eserler gün yüzüne çıkarılabilir veya sahibi belli olmayan şiirler yazın dünyasına kazandırılabilir. Bu mecmûalar sayesinde dönemin edebî zevk ve anlayışına ulaşıp okunan şiirlerin türünden hareketle belirli bir çıkarımda bulunulabilmektedir.

Bu çalışmada genel hatlarıyla mecmûanın tanımından, mecmûa türlerinden, mecmûanın Klasik Türk edebiyatındaki önemi ve yerinden bahsedilmeye çalışıldı. Çalışmaya konu olan Diyanet İşleri Başkanlığının yazma eserler kütüphanesinde 006631 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan “Mecmû'a-i Eş'âr” adlı eser tanıtılıp 65b-122a varakları dikkate alınarak incelendi. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel olarak mecmûanın genel tanımından, özelliklerinden ve türlerinden bahsedilmiş, ikinci bölümde çalışmaya konu olan mecmûanın tavsifi verilmiş, mecmûanın incelenmesi sonucunda elde edilen veriler aktarılmıştır. Üçüncü bölümde ise mecmûanın transkripsiyonlu metnine yer verilmiştir. Transkripsiyonlu metin verilirken ilgili şaire ait metnin erişebildiğimiz yayımlanmış divanlar, yüksek lisans ve doktora tezleri ve ilgili kitaplarla karşılaştırması yapılmış, farklılıkları tespit edilmiş, bunlar da ilgili yerlerde dipnotta belirtilmiştir. Dinî-tasavvufi içerikli şiirlerin yer aldığı bu mecmûada şu ana kadar kaynaklarda tespit edilemeyen şiirler de yer almaktadır. Çalışmada Mecmû'a-i Eş'âr'ın 65b-122a varakları, “Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)” usulüne göre tasnif edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Klasik Türk Edebiyatı, Mecmûa, Şiir Mecmû'ası, MESTAP, Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi.

ABSTRACT

MECMÛ'A-I EŞ'ÂR (VR. 65B-122A) REGISTERED IN THE LIBRARY OF THE
PRESIDENCY OF RELIGIOUS AFFAIRS AT 006631 (REVIEW-TEXT-MESTAP
TABLE)

Nurbanu ÇELİK
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Turkish Language and Literature Programme
Master, November/2024
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Semih YEŞİLBAĞ

One of the important sources of classical Turkish literature is are mecmûa. Some important information that cannot be found in divans and tezkires It can be accessed through mecmûas. Mostly the date it was written and These artefacts, which were written although the compiler is not known; period, It can contain a lot of information about the lives and works of poets. In the compendiums, which are quite wide in terms of their content; useful for people information, various letters, selected poems, important prayers, etc. is taken. Mecmûas are generally named according to their content. In addition to the mecmûa written in a certain order and with a unity of subject matter, irregular It is also possible to come across mecmûas that are written in a way that does not present a unity of subject matter. possible. The mecmûas containing selected poems by different people; 'poetry mecmûa, mecmû'a-i eş'âr', etc. Written poem in the poet's poems that have not been previously identified in the sources. may be encountered, known but lost artefacts may be unearthed, or the owner unknown poems can be brought to the world of literature. Thanks to these collections the literary taste and understanding of the period is reached and the type of poems read a certain inference can be made.

In this study, the definition of mecmûa, types of mecmûa, the importance and place of mecmûa in Classical Turkish literature were tried to be mentioned in general terms. The work titled "Mecmû'a-i Eş'âr", which is registered in the library of manuscripts of the Presidency of Religious Affairs with the fixture number 006631, which is the subject of our study, was introduced and some examinations were made by taking into account the varaks 65b-122a. The study consists of three parts. In the introduction section, the general definition, characteristics and types of the mecmû'a are mentioned in general, then in the second section, the recommendation of the mecmû'a which is the subject of the study is given and the data obtained as a result of the examination of the mecmû'a are given. In the third chapter, the transcription of the mecmu is given. While the transcribed text is given, the text of the relevant poet is compared with the published divans, master's and doctoral theses and related books that we have access to, and the differences are determined, and these are indicated in the footnote in the relevant places. In this mecmû'a, which includes poems with religious and Sufi content, there are also poems that have not been identified in the sources so far. Mecmû'a-i Eş'âr's 65b-122a varays have been classified according to the 'Systematic Classification of Mecmûa Project (MESTAP)'.

Keywords: Classical Turkish Literature, Mecmûa, Poetry Mecmû'ası, MESTAP, Presidency of Religious Affairs Manuscript Library.

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Klasik Türk edebiyatı pek çok açıdan bilim dünyasına kaynaklık etmektedir. Mecmûalar içerisinde bulunan edebî eserlerle yazın dünyasına, çeşitli ilaç yapımı tarifleriyle tıp bilimine, özel ve resmî mektuplarla sosyal ve siyasi tarihe, dualarla İslam felsefesine, Hz. Peygamber’i öven yazılarla siyer ilmine, reml ve tefe’ül yazılarıyla gizli ilimler gibi birçok alana kaynaklık etmektedir. Görüldüğü üzere mecmûanın sadece edebiyat alanıyla ilgili değil daha burada adını zikredemediğimiz birçok bilimle ilişkisi söz konusudur. Araştırmacılar tarafından okunup gün yüzüne çıkartılan bu eserler vesilesiyle birçok alanda ilerleme ve gelişme kaydedilebilir.

Çalışmamız, Diyanet İşleri Başkanlığının yazma eserler kütüphanesinde 006631 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan “Mecmû’a-i Eş’âr” adıyla kayıtlı bir şiir mecmûasıdır. Eserin 65b-122a varakları incelemeye tabii tutulmuştur. Çalışmamız “Birinci Bölüm”, “İkinci Bölüm” ve “Üçüncü Bölüm” başlıklarıyla incelenmiştir. “Birinci Bölüm”de mecmûalar hakkında genel bilgiler verilmiş, mecmûaların Klasik Türk edebiyatındaki önemi ve yerinden bahsedilmiştir. “İkinci Bölüm”de üzerinde inceleme yaptığımız mecmûanın tavsifi, tertibi ve muhtevası hakkında bilgiler verilmiş, eser farklı başlıklarla incelemeye tabii tutulmuş, inceleme sonucunda elde edilen veriler tablolar ile de görselleştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)” ne göre tasnif edilmiştir. “Üçüncü Bölüm”de ise mecmûanın transkribe edilmiş haline yer verilmiştir. Eser içinde yer alan şiirler ulaşabildiğimiz ilgili kaynaklarda karşılaştırılmış nüsha farklılıkları dipnotta gösterilmiştir.

Eğitim hayatım boyunca maddî ve manevî hiçbir desteğini esirgemeyen aileme, sevgili eşime kalben teşekkür ediyorum. Çalışmadaki mensur kısımların okunmasında yardımcı olan sayın Halil İbrahim Haksever hocama, değerli katkılarından dolayı Avni Erdemir ve Yavuz Bayram hocalarıma teşekkürü borç bilirim. Lisans dönemimden bu aşamaya gelene kadar hiçbir desteğini esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam, Doç. Dr. Semih YEŞİLBAĞ hocama şükranlarımı arz ediyorum.

Nurbanu ÇELİK

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Mecmûanın Tanımı ve Mecmûa Türleri.....	1
1.2. Klasik Türk Edebiyatında Mecmûaların Önemi.....	5
2. MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR HAKKINDA	6
2.1. Mecmû'a-i Eş'âr'ın Tanıtımı	6
2.2. Mecmû'anın Muhtevası ve Şiirler Arasındaki Ortak Temalar.....	8
2.3. Mecmûada Kullanılan Vezinler ve İlgili Veriler.....	8
2.4. Mecmûada Yer Alan Şairler.....	10
2.5. Mecmûadaki Şiirlere, Nazım Şekillerine, Şiir Sayılarına İlişkin Veriler.....	11
2.6. Mecmûadaki Bazı İmlâ Husûsiyetleri.....	14
2.7. Mecmûanın (vr. 65b-122a) MESTAP'a Göre Tasnifi.....	17
3. MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN METNİ	48
3.1. Metnin Hazırlanmasında Dikkat Edilen Hususlar.....	48
3.2. Çeviri Yazılı Metin	52
4. SONUÇ	143
KAYNAKÇA	144
ÖZGEÇMİŞ	147

SİMGELER VE KISALTMALAR

bkz.	: Bakınız
bs.	: Basım
C.	: Cilt
E.T.	: Erişim tarihi
haz.	: Hazırlayan
Hız.	: Hazreti
İBB.	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
S.	: Sayı
s.	: Sayfa sayısı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vd.	: Ve diğerleri
vr.	: Varak
yy.	: Yüzyıl

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Mecmûada kullanılan vezinler ve ilgili veriler tablosu.....	8
Tablo 2.2. Mecmûadaki şairlere, nazım şekillerine, şiir sayılarına ve yaşadıkları yüzyıla ilişkin veriler tablosu.....	11
Tablo 2.3. Mecmûanın manzum bölümler tablosu.....	17
Tablo 2.4. Mecmûanın mensur bölümler tablosu.....	45

1. GİRİŞ

Mecmûalar içerisinde bulunan edebî eserlerle yazın dünyasına, çeşitli ilaç yapımı tarifleriyle tıp bilimine, özel ve resmî mektuplarla sosyal ve siyasi tarihe, dualarla İslam felsefesine, Hz. Peygamber'i öven yazılarla siyer ilmine, reml ve tefe'ül yazılarıyla gizli ilimler gibi birçok alana kaynaklık etmektedir. Görüldüğü üzere mecmûanın sadece edebiyat alanıyla ilgili değil daha burada adını zikredemediğimiz birçok bilimle ilişkisi söz konusudur. Araştırmacılar tarafından okunup gün yüzüne çıkartılan bu eserler vesilesiyle birçok alanda ilerleme ve gelişme kaydedilebilir.

Mecmûaları anlamak için öncelikle diliçi çevirisinin yapılması ardından tasnif edilmesi gerekmektedir. Yazın dünyasında mecmûalarla ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalar kadar bu çalışmaların bir araya getirilip derlenmesi de oldukça önem arz etmektedir. Mehmet Fatih Köksal tarafından geliştirilen "Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)" bu doğrultuda geliştirilmiş önemli bir projedir¹. Bu proje de öncelikli amaç şiir mecmûalarının ayrıntılı tasnif ve dökümlerinin yapılmasıdır.

Bu çalışmada genel hatlarıyla mecmûanın tanımından, mecmûa türlerinden, Klasik Türk edebiyatındaki öneminden bahsedilecektir. Tarafımızdan yüksek lisans tezi olarak çalışılan Diyanet İşleri Başkanlığının yazma eserler kütüphanesinde 006631 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan "Mecmû'a-i Eş'âr" adlı eserin 65b-122a varaklarını tanıtmak ve inceleme sonucunda ortaya çıkan bazı bulgular çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu şiir mecmûası nasıl bir mecmûadır, içinde hangi eserler vardır, bu eserler kime aittir ve bu eserin özellikleri nelerdir?, gibi sorulara yanıt aranmaya çalışıldı.

1.1. Mecmûanın Tanımı ve Mecmûa Türleri

Arapça cem' kökünden türetilen *mecmûa* kelimesi toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap (Devellioğlu, 2020: 689) olarak tanımlanmaktadır. Terim olarak ise seçilmiş şiir, münşe'at, güfte vb. bir arada toplanan eserlerin genel adıdır (Mermer ve Koç Keskin, 2021: 139). Başka bir ifadeyle kütüphanecilik literatüründe derleme karşılığında olan

¹ Bu konuyla ilgili daha detaylı bilgi için bkz. <https://mestap.com/mestap/>

mecmûa kelimesi farklı kişilere ait manzum veya mensur metinlerin bir arada toplandığı el yazması eserleri ifade etmektedir.

İslamî kültür geleneğinde mecmûa türü, Hz. Peygamber'in hadis yazımına izin vermesiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Bazı sahâbîler, Hz. Peygamber'den duyduklarını mecmûa tertip etme anlayışı içerisinde kendi seçimlerine, ihtiyaç ve değerlendirmelerine göre bir araya getirince hadis literatüründe sahîfe, cüz, kitap adıyla anılan ilk derlemeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Daha sonrasında ihtiyaca göre bablar halinde tasnif etme anlayışını getirmiştir. Ortaya konulan eserlere mecmûa ile aynı kökten gelen "el-câmi" adı verilmiştir.

Mecmûa başlangıçta birçok açıdan benzediği cönk gibi; âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugazlar, muammalar ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevâid), notların, tarihi belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği bir defteri halinde ortaya çıkmasına rağmen zamanla gelişip düzenli bir şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklar gösteren bir kitap veya telif özelliği kazanmıştır (Uzun, 2003: 265).

Mecmûaların çoğunlukla kim tarafından derlendiği hangi tarihte yazıldığı bilinmemektedir. Şiir mecmûalarının çoğunda ferağ, ketebe, istinsah kaydı yer almaz. Mecmûaların yazılış amacı yazılan eseri başkalarına sunmak, diğer insanlarla paylaşmak değildir. Bunun nedeni, bizler için önemli kaynaklar arasında bulunan mecmûaların, derleyen kişilerin zevklerine göre tuttuğu defterler kabilinden olmasıdır. Bu sebeple derlendikleri tarihin tespiti de çok kolay değildir. Ancak tarihin tespitinde, şairlerin yaşadıkları dönemden, mecmûanın fiziki durumundan, kâğıt ve cilt özelliklerinden hareketle belirli bir tahminde bulunulabilir (Köksal, 2012/1: 412-413).

Mecmûalar genellikle tek bir derleyicinin elinden çıkmaktadır. Elimize ulaşan mecmûaların kaç kez el değiştirdiğini tahmin etmek neredeyse imkânsızdır. Yazılan eser, yüzyıllar içerisinde birçok kez el değiştirmiş olabilir. Bu durumu; bazı sayfalarda farklı bir kişinin kaleminden çıkmış yazıların yer almasından, mürekkep farklılıklarından anlayabiliriz. Çalışmamıza konu olan "Mecmûa-i Eş'âr"'ın bazı sayfalarında da farklı kişilerin el yazısı mevcuttur. Mecmûalar çoğunlukla tek nüsha halindedir. Ancak nadiren de olsa birden fazla nüshası olan mecmûalara da rastlanılmaktadır. Mecmûanın çoğaltılmasından hareketle o mecmûanın başkalarının edebî zevkine hitap ettiğini anlayabiliriz.

Mecmûalar, belirli bir düzende kaleme alınabileceği gibi herhangi bir düzen gözetilmeksizin de oluşturulabilir. Yazının özenli olması, sayfalarda şekil ve sütunların bulunması, eserin işlemlerle süslenmesi ve ciltlenmesi gibi hususlara dikkat edilen, düzenli mecmûaların yanında; sayılan bu hususlara dikkat edilmeden tertip edilen mecmûa örnekleri de mevcuttur.

Mecmûalar Türkçenin yanı sıra Farsça, Arapça dillerinde yazılmış olabilir. Kimi zaman üç dile ait yazıların bir defterde derlendiği örnekler de mevcuttur. Genellikle ilmî ve dinî konularda derlenmiş mecmûaların mensur ve Arapça, edebiyat ve sanat konularında yazılmış olanların ise manzum ve Farsça-Türkçe olduğu görülmektedir (Uzun, 2003: 267).

Konuları bakımından ise mecmûalar daha çok edebiyatla ilgili yazıları kapsamaktadır. Gazel, kaside, musammat, tarih, mektup vs. şekiller ile tevhid, na't, mersiye vs. türler üzerine yazılmış mecmûalar buna örnektir (Pala, 2020: 300). Konu bütünlüğü olan mecmûaların yanında bağımsız içerikte eserlerin toplanmasıyla oluşturulan mecmûalar da bulunmaktadır. Konu bakımında müştereklik gösteren mecmûalar, içerikleriyle beraber zikredilirler. Örneğin; içindeki tüm manzumelerin ilâhilerden oluştuğu mecmûalara *mecmû'a-i ilahiyat*", fetvaların bir araya getirilmesiyle meydana gelmiş mecmûalara "*mecmû'a-i fet'âvâ*", kasidelerin derlenmesiyle oluşturulan mecmûalara "*mecmû'a-i kasâ'id*" denmektedir (Köksal, 2012/1:411). Bunun yanında burada sadece bir kısmını zikredeceğimiz isimlerde kütüphanelerde sayılarını artırabileceğimiz birçok mecmûa bulunmaktadır². Hadis mecmûaları *mecmû'atü'l-ehâdis*, çeşitli duaların yer aldığı mecmûalar *mecmû'a-i ed'îye*, insanlar için faydalı bilgileri içeren mecmûalar *mecmû'a-i fevâ'id*, çeşitli zikirlerin bulunduğu mecmûalar *mecmû'a-i zikr ü evrâd*, risale mecmûaları *mecmû'a'tü'r-resâ'il*, tıp ilmiyle ilgili olan mecmûalar *mecmû'a-i tib*, tarihle ilgili manzumelerin yer aldığı mecmûalar *mecmû'a-i tevârih*, gizli ilimlerle ilgili olan mecmûalar *mecmû'a-i cifr ve reml*, müzikle ilgili mecmûalar *mecmû'a-i mûsikî*, başta mektup olmak üzere çeşitli mensur yazıların yer aldığı mecmûalar *mecmû'a-i münşe'ât* olarak isimlendirilir.

Mecmû'a-i eş'âr veya *mecmû'a-i devâvîn*; herhangi bir nazım türü veya nazım şekli birliği aranmaksızın derlenmiş manzum metinlerden oluşan eserlere

² Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. Ahmet Tanyıldız, "Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 5, S. 21, Bahar 2012, s. 224-239.

denmektedir. Bu eserler, kütüphanelerde şiir mecmûası, mecmû'a-i eş'âr veya mecmû'atü'l-eş'âr şeklinde kayıtlıdır. Mecmûalarda yer alan yazılar genellikle mürettibin zevk ve anlayışını yansıtmaktadır. Şairler değişik yüzyıllardan, farklı mezhep ve meşreplerden; şiirler ise değişik nazım şekillerinden, farklı uzunluklardan oluşabilir (Köksal, 2012/2: 84). Kısacası mecmûalar çeşitli uzunluklarda, birçok isme ait şiiri içinde barındırabilen herhangi bir kural olmadan isteğe bağlı olarak kaleme alınan yazma eserlerdir.

Klasik şiire ait türler ve nazım şekillerine mahsus manzumelerin bir arada toplandığı mecmûalar da bulunmaktadır. Hz. Peygamberi öven şiirlerin bulunduğu naat mecmûaları (*mecmû'atü'n-nu'ût*), gazel mecmûaları (*mecmû'a-i gazeliyât*), nazire mecmûaları (*mecmû'atü'n-nezâ'ir*), rubai mecmûaları (*mecmû'ai rubâ'iyât*), terkîb-i bend mecmûaları (*mecmû'a-i terkîb-i bend*), tercî-i bend mecmûaları (*mecmû'a-i tercî-i bend*), sadece müstakil beyit bulunan mecmûalar (*mecmû'a-i ebyât*), birden çok şairin divanlarını barındıran mecmûalar (*mecmû'atü'd-devâvîn*) gibi isimlerle kaydedilmiştir. Ayrıca bazı mecmûalar eseri derleyeninin ismiyle zikredilmekte, bazı mecmûaların ise özel adları olduğu bilinmektedir: *Münşe'ât-ı Ferîdûn, Câmi'u'n-nezâ'ir* gibi (Gıynaş, 2011: 247).

Araştırmacılar tarafından yapılan birçok çalışmada mecmûanın uzman bir kimlik tarafından nasıl değerlendirildiği üzerinde durulmuştur. Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik, şairlerin gözünden mecmûanın ne demek olduğunu, hangi manalara geldiğini araştırıp bazı sonuçlar elde etmişlerdir. Şairler, çeşitli şiirlerinde mecmûa kelimesine yer vermişlerdir. Bugün anlaşılan manada edebî bir terim olmaktan ziyade, kullandığı bağlama göre manası değişen bir kavram olduğu görülmektedir. Bazı şiirlerde mecmûa bazen bildiğimiz derleme manasındadır. Şairler, mecmûayı genellikle divanlarını oluşturmadan önce yazdıkları kendi şiirlerini topladıkları eser, defter anlamında kullanmışlardır. Kimi zaman da mecmûaya divan manasını yüklemişlerdir (2013: 23). Bunun yanında şairler kaleme aldıkları şiirlerin beğenilip okunmasından ve derlenmesinden hoşnut olmuşlardır. Şairler, şiirlerinin mecmûalara girip okunmasını şairliklerinin bir ölçüsü olarak görmüştür. Yazdıkları şiirlerin başkaları tarafından beğenilmesiyle övünmüşlerdir. Bu durumu da çeşitli şiirlerinde belirtmişlerdir (2013: 33).

1.2. Klasik Türk Edebiyatında Mecmûaların Önemi

Klasik Türk edebiyatı pek çok eseri bünyesinde barındırmaktadır. Bunlardan biri de şüphesiz mecmûalardır. Geniş bir literatüre sahip olan mecmûalar sayesinde daha önce kaynaklarda tespit edilememiş pek çok bilgiye ulaşılabilmektedir. Örneğin; şairin divanında yer almayan bir şiire ulaşılabilir, kaynaklarda var olan şiirlerin değişik versiyonlarıyla karşılaşılabılır. Bazen de kaynaklarda var olan bir eserin eksik parçaları olduğu anlaşılabilir. Özellikle şiir mecmûalarında yer alan şiirlerde beyit sayısı fazla olabilir.

Bununla birlikte şiir mecmûalarında sadece şiirler yer almayabilir. Derleyenin özel defteri olması sebebiyle mecmûa içerisinde yemek tarifleri, dua ve tılsımlar, önemli tarihler, nasihatler de bulunabilir. Tüm bu bilgilerden hareketle o devirde yaşayan kişilerin hayat görüşlerine, inançlarına, sosyal hayattaki rollerine ilişkin verileri elde edebiliriz.

Kültür zenginliğinin ortaya çıkartılması açısından önemli olan mecmûalar, tertip edildiği devrin popüler edebiyat anlayışını da yansıtmaktadır. Bunun yanında tertip edildiği devirde hangi şairlerin şiirlerinin okunduğunu tespit edip sayısal veriler elde etmemize olanak sağlar. Klasik Türk edebiyatında en fazla hangi şekillerin, türlerin, vezinlerin kullanıldığına dair önemli bilgiler sunmaktadır. Ayrıca bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, yazın dünyasında kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örnekler mecmûalarda görülebilir (Köksal, 2012/1: 419).

Edebî kaynaklarda adı geçen, yaşadığı dönemde rağbet gördüğü kuvvetle muhtemel olan kimi şairler, divan tertip etmedikleri/edemedikleri için sonraki dönemlerde unutulabilmektedir. Kaleme aldıkları şiirleri çeşitli hacim, tür ve şekillerde mecmûalara giren şairler, tespit edilmektedir (Tanyıldız, 2012: 226). Nitekim tezkirelerde ulaşamadığımız birçok bilgiye bu vesileyle ulaşabiliriz. Özellikle münşe'ât mecmûalarında Şairlerin hayatlarıyla ilgili önemli bilgiler, mecmûalar vasıtasıyla ortaya çıkartılabilir. Şairlerin biyografisi ve kimlikleriyle ilgili bilgiler elde edilebilir. Örneğin; şairlerin nereli oldukları, soyları, aileleri, kendi ya da babalarının asıl isimleri, meslekleri hakkında bilgiler içerebilir.

Münşe'ât mecmûalarının edebiyat tarihi açısından değeri oldukça büyüktür. Münşilerin hususi olarak yazdıkları mektuplar, araştırmacıları diğer eserlerinde pek

görülmeven bilgilere ulaştırır. Devlet kademelerinde bulunan kişilere veya dostlarına yazdıklarından, müellifin mali durumu, ruhi yapısı, düşünce ve kanaatleri, samimi olduğu insanlar, içinde bulunduğu maddi veya manevi muhitin eserlerine yansımaları, nazım ve nesir üslubu öğrenilerek münşi daha iyi tanınabilir. Böylece yazarın edebiyat tarihindeki yeri iyi tespit edebilir ayrıca devrin kültür hayatı daha iyi öğrenilebilme imkânına sahip olunur (Haksever, 1995: 22).

Mecmûalar, tarihi yönden de oldukça önemli kaynaklardır. Bu eserleri önemli yapan vesika niteliğinde pek çok bilgiyi içermesidir. Mecmûa sahibi yaşadığı bir olayı, tarihi açıdan önemli bir vakayı not edebilir. Bu sayede araştırmacılar, yeni bulgulara ulaşabilir. Nitekim her eser, yazıldığı devrin özelliklerini yansıtmaktadır.

Derleme yoluyla meydana gelen mecmûalar, onu kaleme alan kişinin tamamen zevkine bağlıdır (Pala, 2020: 300). Bundan hareketle mecmûanın yazıldığı devirde hangi şairlerin rağbet gördüğü, en çok hangi muhtevada yazıların okunduğu ve beğenildiği anlaşılabilir. Bunun yanında mecmûalar sayesinde edebiyat tarihine yansımamış belgelere, türlere ve manzumelere ulaşılabilir.

Farklı sebeplerle şairlerin eldeki divan nüshalarına girmemiş çok sayıda şiirine rastlamak mümkündür. Ayrıca mecmûalarla, üslup ve tahlil çalışmalarına da katkıda bulunulabilir. Üslup çalışmalarının önemli bir bölümünü teşkil eden bazı kavramların, unsurların, farklı şairlerden örneklerle bir araya getirildiği görülür. Mecmûalar, tahlil çalışmalarına da yardımcı olacak niteliktedir (Aydemir, 2001: 149).

Görüldüğü üzere Klasik Türk edebiyatı tarihinde mecmûaların yeri ve önemi oldukça büyüktür. Yazılan her eser, hem sahibinden hem de yazıldığı devirden izler taşımaktadır. Mecmûalar da hem müellifin hem de içinde yer alan isimlerin ve devrin özelliklerini yansıtmaktadır.

2. Mecmû'a-i Eş'âr Hakkında

2.1. Mecmû'a-i Eş'âr'ın Tanıtımı

Mecmûa, Diyanet İşleri Başkanlığının yazma eserler kütüphanesinde 006631 demirbaş numarayla ve “Mecmû'a-i Eş'âr” adıyla kayıtlıdır. Tarafımızdan incelenen eserin 65b-122a varaklarıdır³. Eser, 220x150-170x90 mm boyutlarındadır. İncelenen

³ Mecmûanın 1b-65a varakları Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü yüksek lisans öğrencisi Yakup Çelik tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmaktadır.

kısımda Arapça rakamlı düzenli bir varak numaralandırma sistemi bulunmamaktadır. Bu durum bazı sayfaların eksik olabileceği ihtimalini akla getirmektedir. Ayrıca mecmûanın incelenmesi sonucunda Türkçe numaralandırma sisteminin yanlış olduğu tespit edilmiş ve tarafımızdan sayfalar yeniden numaralandırılmıştır.

Eserin 1a varağında Çelebizade Muhammed adına 23 Cemaziyelahir 1287 (20 Eylül 1870) tarihli ve 120b varağında Ali Efendi adına 1171 (1757/1758) temellük kayıtları vardır. Eserde rakabe kaydı bulunmamaktadır.

Mecmûanın başında iki sonunda ise üç adet vikâye varağı yer almaktadır. Yazmanın sonundaki vikâye varaklarından birincisinde “*büyük imamın ahir ömründe talebelerine tavsiyeleri içeren vasiyet kitabı*” anlamına gelen Arapça bir cümleye; son iki varakta ise bu vasiyetle ilgili Arapça yazılmış tavsiyelere yer verilmiştir. Bu kısımlar Arapça olduğu için çalışmaya dahil edilmemiştir.

Deffeleri çehar köşe kabartma şemseli ve sırtı kahverengi renkte deri kaplı mukavva bir cilttir. Şirazesi dağılmak üzere, sayfaları su almış durumdadır. Yer yer sayfalarda lekelenmeler mevcuttur. Bazı sayfalarda mürekkep akmaları olmuştur. Ayrıca eser, kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmıştır.

Krem renkli filigranlı kâğıt üzerine rik’a ile yazılmıştır. Çift sütunlu, değişken satırlı sayfa yapısına sahiptir. Mecmûanın genelinde siyah mürekkep kullanılmıştır. Genellikle eserdeki şair adı ve mahlasları kırmızı mürekkeple yazılmış, mahlasların yerini göstermek için mahlasın üstü veya altı kırmızı çizgilerle belirtilmiştir. Bunun yanında eserde yer alan bazı şiirlerin tamamı kırmızı mürekkep kullanılarak yazılmıştır. Buna rağmen şairin adının ya da mahlasının yazılmadığı şiirler de fazlasıyla mevcuttur.

Mecmûanın geneli belirli bir tertip ve düzen gözetilmeden yazılmıştır. Sayfadan sayfaya değişmekle beraber genellikle şiirler, sütunlar halindedir. Mecmûada çok az yer alan mensur kısımlar ise sayfaya düz bir şekilde yazılmıştır. Sayfalardaki sütunlar düzensizdir ve sayfaların genel durumu iyi bir şekildedir. Bazı sayfaların derkenar kısımlarında şiirler yazılıdır. Bunun yanında tahrip olmuş sayfalar da bulunmaktadır.

Mecmûanın 66b, 68b, 71b, 72a, 73a, 73b, 74a, 78a, 78b, 79a, 80a, 80b, 81a, 82b, 83a, 84a, 85a, 85b, 86a, 86b, 87b, 88a, 88b, 89a, 89b, 90a, 90b, 92a, 93b, 94a, 99a, 99b, 100a, 104b, 105a, 105b, 106a, 112a sayfaları boş bırakılmış, bu kısımlara

herhangi bir şey yazılmamıştır. Yazmanın 75b, 76a, 76b, 77a, 77b, 83b sayfalarında ise mensur yazılar bulunmaktadır.

2.2. Mecmûanın Muhtevası ve Şiirler Arasındaki Ortak Temalar

Mecmûaya genel olarak bakıldığında şiirler arasında bazı ortak konular olduğu tespit edilmiştir. Mutasavvıf şairlerin yer aldığı mecmûada dinî-tasavvufî içerikli şiirlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Tarafımızdan incelenen eserin 65b-122a varaklarına, Derviş Himmet'in “-var mı” redifli şiirinin;

Uyan be ey gafil hâb-ı gafletden

Ömrin geldi geçdi haberin var mı

beyti ile başlanmakta;

Gamgîn ne-şevved tab-ı gül ez-nâle-i bülbül

Feryâd-ı gedâ revnak-ı bâzâr-ı kerîmest

müfred beyitle sona ermektedir. Ancak sonradan eklendiği belli olan müsvedde olarak yazılmış kısımlar da mevcuttur. Eserin sonunda yer alan vikâye varaklarında ise Arapça olarak yazılmış nasihatler yer almaktadır.

Mecmûanın 75b, 76a, 76b, 77a, 77b, 83b varaklarında mensur yazılar yer almaktadır. 77b varağında *vasiyyet* başlığını taşıyan bir yazı yer alırken 83b de bir dua yazmaktadır. *Haram, harama mukarrib nesnelere, helal, nefis, evlilik, zina* gibi kelimelerin yoğunlukta kullanıldığı mensur kısımlarda, ahlakî öğütler verilmektedir. Mensur kısımların konusunun ahlakî ve tasavvufî metinler olduğu söylenebilir. Mensur kısımların bazı yerlerinde cümle bozuklukları bulunmaktadır, bu durum da metnin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.

2.3. Mecmûada Kullanılan Vezinler ve İlgili Veriler

Yazılan şiirler çoğunlukla Türkçedir. Eserde, Farsça ve Arapça olarak yazılmış kısımlar da bulunmaktadır. Mecmûada yer alan şiirlerde farklı aruz vezinlerinin ve değişik ölçülerde hece vezninin kullanıldığı görülmektedir. Bu vezinler ve bunlara ilişkin sayısal veriler aşağıda bir tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 2.1. *Mecmûada kullanılan vezinler ve ilgili veriler tablosu*

Vezin/Aruz Kalıbı	Adet
fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	39

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün	27
müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün	6
fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün	8
mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün	6
fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün	5
mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün	4
mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün	2
mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fe' ülün	2
mefü' lü mefā' ilün mefü' lü mefā' ilün	2
fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün	2
mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün	1
mef' ülü fā' ilātün mef' ülü fā' ilātün	1
mef' ülü mefā' ilü fe' ülün	1
fā' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün	1
müfte' ilün mefā' ilün müfte' ilün mefā' ilün	1
müfte' ilün fā' ilün müfte' ilün fā' ilün	1
Vezin/Hece Ölçüsü	Adet
7+7=14'lü hece ölçüsü	2
4+4=8'li hece ölçüsü	1
6+5=11'li hece ölçüsü	1

Tabloda görüldüğü üzere aruzun remel bahrinden *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün* ve *mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün* kalıpları mecmûada en çok kullanılan aruz kalıplarıdır. Bu kalıpların, başka edebî metinlerde görülen, şairlerin en çok tercih ettiği kalıplar olduğu söylenebilir. Bununla birlikte dört şiirde hece veznine yer verilmiştir.

2.4. Mecmûada Yer Alan Şairler

Mecmûada başlık genellikle şiirlerden önce şairin ismi/mahlası yazılarak oluşturulmuştur. Bunun yanında “*Fî Derecâtü'l Âmâl, Sıfat-ı Nass Seyyid Nizâmoğlu, Der Makâm-ı Tâhir, Güfte-i Hazânî, Sâkînâme-i Nef'î, Târîh-i Çeşme-i Vâlide Sultân, Güfte-i Musallî Efendi, Der Beyân-ı Ma'rifet-i İnsân, Nutk-ı Nesîmî Kaddesallâhu Sırrahu, Kasîde-i Gubârî, Nazire, Güfte-i Nesîmî, Nâbî Beyt, Târîh-i Abdülgânî, Kasîde-i Niyâzî, Na't-ı Nebî Nâdî Fermâyet, Kelâm-ı Hüdâyî Efendi Kaddesallâhu Sırrahu, Gazel-i Hâkim, Der Güfte-i Zâhib (?), Târîh-i Sultân-ı Hîbetu-'llâh, Sâhib-i Mecmû'a 'Alî Efendi, Kasîde-i Cemâlî Kaddesallâhu Sırrahu*” başlıklı şiirler de yer almaktadır. Ayrıca bazı şiirlerin başlığı bulunmamaktadır. Baş tarafında hiçbir şey yazılı olmayan bazı şiirlerin kime ait oldukları tarafımızca tespit edilmiştir. Söz gelimi mecmûada, 96a'da yer alan 30. şiirin kime ait olduğuna dair şiirde herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Yapılan araştırma neticesinde bu şiirin Oğlanlar Şeyhî İbrahim Efendi'ye ait olduğu tespit edilmiştir.

Mecmûada şiirin baş kısmında yer alan şair isimlerinin de bazen hatalı olabildiği görülmüştür. Örneğin; 115b'de yer alan 69. şiir mecmûada Ahmed'e ait olarak kaydedilmiş; fakat araştırmalarımız neticesinde şiirin Vahdetî'ye ait olduğu şiir; Yılmaz Öztürk'ün yüksek lisans tezinde görülerek tespit edilmiştir (2006: 112-113).

Art arda aynı şaire ait olan şiirlerin başında bazen “velehu” ifadesi yazmaktadır. Ayrıca şiirin başında velehu kelimesi yazılmadan da aynı şairin şiirleri peş peşe gelebilmektedir. Yalnız, şairi belli bir şiirden sonra gelen ve bir sonraki şiirin kime ait olduğu yazılmayan şiirlerin bir önceki şaire ait olabileceği gibi farklı bir şaire de ait olabildiği tespit edilmiştir. Şairi belli olan şiirin ardında yer alan, mahlas gibi tanıtıcı ifade yazılmamış şiir geldiğinde, bu şiirin de bir önceki şaire ait olabileceği ihtimali göz önünde bulundurulmuş fakat kesin bir hüküm verilmemiş, kime ait olabileceği konusunda ihtiyatlı davranılmıştır.

Mecmûada yer alan şairlerin yaşadıkları yüzyıllara bakıldığında bu şairlerin 15. ve 19. yüzyılları arasında yaşadığı görülmektedir. Mecmûada; Derviş Himmet, Nûrî, Aziz Mahmûd Hüdâyî, Derdî, Niyâzî-i Mısrî, Üftâde, Yûnus Emre, Seyyid Nizâmoglu, Şeyh Cemâl, Cemâlî, Şemsî, Kemâl Paşazâde Kudsî, Eşref, Hazânî, Nef'î, Nesîmî, Vehbî, Nidâî, Oğlanlar Şeyhi İbrahim Efendi, Koca Râgıb Paşa, Za'fî, Gelibolulu Mustafa Âlî, Seyyid Kasım Gubârî, Safâyî Efendi, Emrî, Nâdî, 'Adlî, Nâbî, Sâfî, Vahdetî, Aşık Ömer, Hakîm, Ahmed, Derzi-zâde Ulvî, Bâkî, Dede Ömer Ruşenî, Kınalı-zâde Âlî, Abdülganî, Âlî Efendi, Muhibbî, Zihnî'ye ait şiirler ve beyitler bulunmaktadır.

Mecmûada en çok Niyâzî-i Mısrî'nin şiirleri ve beyitleri yer almaktadır. Niyâzî-i Mısrî'den sonra en fazla Nâbî'nin şiirleri ve beyitleri yer almaktadır. Aynı şaire ait şiirler peş peşe yazılmasının yanında mecmûada farklı varaklarda da bulunabilmektedir. Bundan hareketle mecmûada düzenli bir tasnifin olmadığı söylenebilir. Ayrıca şu ana kadar yaptığımız araştırmalar neticesinde kaynaklarda kime ait olduğu tespit edilemeyen şiirler de bulunmaktadır.

2.5. Mecmûadaki Şairlere, Nazım Şekillerine, Şiir Sayılarına İlişkin Veriler

Mecmûada gazel, kaside, mesnevi, terci-i bend, muhammes, kıta, müfred, koşma gibi nazım şekilleri kullanılmıştır. Mecmûadaki şiirlerin çoğunun nazım şekli gazeldir ve bir tane tahmis örneği ile nazire de yer almaktadır. Tahmis örneği Za'fî'ye aittir. Nesîmî'nin 14 beyitlik gazelinin 11 beyti Za'fî tarafından tahmis edilmiştir. 107b de yer alan Emrî'ye ait 44. şiir "nazire" başlığını taşımaktadır. Mecmûada ilahi, sâkînâme, na't, devriye, nutuk, tarih türünde şiirler bulunmaktadır. Mecmûanın incelenen varaklarında toplam 96 şiir ve 27 müfred beyit yer almaktadır. Mecmûadaki 16 şiirin ve 22 müfred beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Bunun yanında kaynaklarda ulaşılamayan şiirlerde bulunmaktadır. Örneğin; Safâyî Efendi'ye ait olan 5 gazel şu ana kadar yapılan araştırmalar neticesinde kaynaklarda tespit edilememiştir.

Tablo 2.2. *Mecmûadaki şiirlerin şairlerine, nazım şekillerine, şiir sayılarına ve yaşadıkları yüzyıla ilişkin veriler tablosu*

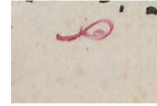
Sıra	Şairin Mahlası	Nazım Şekli	Şiir Sayısı	Yaşadığı Yüzyıl
1	Dervîş Himmet	Gazel	1	17. yy
2	Nürî	Gazel	1	17.yy
3	Hüdâyi	Mesnevi	2	17.yy
		Gazel	1	
4	Derdî	Gazel	1	16.yy
5	Niyâzi	Gazel	6	17.yy
		Kaside	3	
		Koşma	1	
		Beyit	1	
6	Üftade	Gazel	1	16.yy
7	Yünus Emre	Kaside	1	15.yy
8	Seyyid Nizâmoğlu (Seyfullâh)	Kaside	1	16.yy
		Gazel	1	
9	Şeyh Cemâl	Gazel	1	19.yy
10	Şemsi	Gazel	1	16.yy
11	Kemâl Pâşâzâde Kudsi	Mesnevi	1	?
12	Eşref	Gazel	1	17.yy
13	Ḥazâni	Gazel	1	16.yy
14	Nefî	Kaside	1	17.yy
15	Nesîmi	Gazel	5	15.yy
16	Vehbi	Kıta	1	18.yy
17	Nidâi	Mesnevi	1	16.yy
18	Oğlanlar Şeyhî İbrahim Efendi	Kaside	1	17.yy
19	Râgıb Pâşâ	Gazel	2	18.yy

		Kaside	1	
		Beyit	1	
20	Zâ' fî	Tahmis	1	?
21	Gelibolulu Muşafâ ‘Âlî	Gazel	1	16.yy
		Kıta	1	
22	Ġubârî	Kaside	1	16.yy
23	Şafâyî	Gazel	5	?
		Beyit	1	
24	Emrî	Gazel	2	16.yy
25	Nâdî	Gazel	6	18.yy
26	‘Adlî (III. Mehmed)	Gazel	2	16.yy
27	Nâbî	Gazel	5	17.yy
		Kıta	2	
		Beyit	1	
28	‘Âbdülganî	Gazel	2	?
29	Şâfî	Gazel	1	?
30	Vaḥdetî	Gazel	3	17.yy
31	‘Âşık ‘Ömer	Gazel	1	17.yy
32	Ḥâkim	Gazel	1	?
33	Aḥmed	Gazel	2	?
34	Derzi-zâde Ulvî	Kıta	1	16.yy
35	Bâkî	Gazel	1	16.yy
36	‘Âlî Efendi	Mesnevi	1	18.yy
37	Cemâlî	Kaside	2	?
38	Kınalı-zâde ‘Âlî	Kıta	1	16.yy
39	Muḥibbî	Beyit	1	16.yy
40	Zihnî	Muhammes	1	?

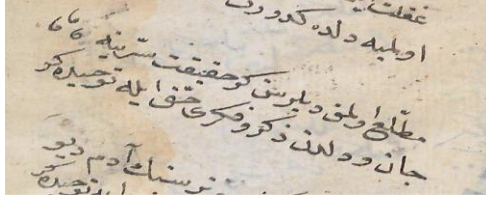
41	Rūṣenī	Kıta	1	15.yy
42	?	Gazel	2	-
43	?	Kaside	4	-
44	?	Kıta	8	-
45	?	Mesnevi	1	-
46	?	Kıta	1	
47	?	Müfred	22	-
		Toplam: Gazel 57 Kıta 16 Kaside 15 Mesnevi 6 Tahmis 1 Muhammes 1 Koşma 1 Müfred 27		

2.6. Mecmûadaki Bazı İmlâ Husûsiyetleri

Bazı şiirlerin bittiğini göstermek için biri altta ikisi üstte üç mim işareti kullanılmıştır. Bu uygulama her şiirin sonunda yer almamaktadır. Bazı şiirlerin sonunda “*temmet*” ifadesi yazarken bazı şiirlerin sonunda bir işaret kullanılmamıştır. Bunların dışında şiirin bittiğini belli eden bir işaret ya da yazı yazılmayan şiirlerde bulunmaktadır.

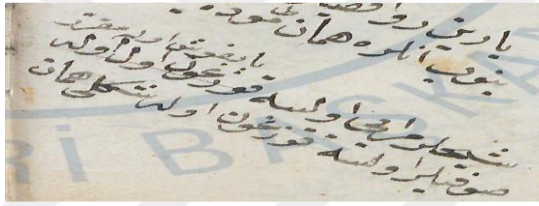
Bazı beyitlerde dizenin tamamlandığını belli etmek için biri üste ikisi altta üç nokta işareti kullanılmıştır.

Şairlerin mahlasları genellikle şiirlerin üstünde başlık olarak yazılmış, bazen de beyit içinde üstü çizilmiştir.

Mecmûada yazım hatası yapıldığında müellif/müstensih tarafından hatalı yerlerin üstü çizilmiş, yerine doğrusu yazılmıştır.

Şeddeli kelimelerde genellikle “şedde” işareti kullanılmıştır.

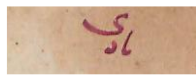

cennet

“Hı” harfi ile yazılması gereken kelime mecmûada genellikle “ha” harfi ile yazılmıştır.

Çoğu yazma eserde karşılaşıldığı gibi tarafımızdan incelenen mecmûada da noktalı harflerin noktası genellikle yazılmamıştır.

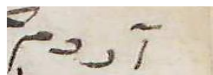

Nādī

zāhid

Medli kelimelerde yer yer med işareti kullanılmıştır.

aradum

Mecmûa içerisinde bir şiirde takdim-tehirli olarak okunması gereken yeri belirten ifadeler kullanılmıştır.

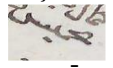
2.7. Mecmûanın (vr. 65b-122a) MESTAP'a Göre Tasnifi

Tablo 2.3. Mecmûanın manzum bölümler tablosu

		Yer Nu.: Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesinde 006631'de Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (vr. 65b -122a)					
Yp. nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
65b	Dervîş Himmet	[Uyan be ey ğafil] h ^v âb-ı ğafletden [‘Ömrin geldi geçti] haberin var mı	Dünyâ benim mülküm diyup yelenler Ecel câmiñ icdi haberin var mı	Ġazel/10	İlâhî	-. - - / - . - - / - . -	Sayfa kenarı yıpranmış.
65b	Nürî	‘Aşk-ı Hâk her kime ola yârı Hâr ider gözlerine âğyârı	Gele ey Nürî söyleme şabr it Yeter açduñ bu sırr-ı Settârı	Ġazel/5		. - - - / - . - / . - -	Nürî
66a	Hüdâyi	Uluvv-ı tâ‘at rûtbete sebebdır Anı şanma ki bir çurı ta‘abdir	‘Amel oldı mürîde çurbet için Kemâl ehline şükr-i minnet için	Meşnevi/13		. - - - / - . - - / - . -	Fî Derecât’ül ‘Âmâl
67a	Derdî	Zâhidâ ta‘n eyleme şeytâna mürüved dürur bu Ol da bir mülk-i ‘azîmüñ şâhidur bulmaz ‘adem	Derdîyâ gel dili key tüt açam esrâr bâbını Kim açarsa çulm ider ‘âlemde olmaz muhterem	Ġazel/7		- . - - / - . - - / - . - - / - . -	
67b	Hüdâyi	Ġinet-i âdemde olmasa ezel sevdâ-yı ‘aşk	Ey Hüdâyi hâleti Hâkğ’ı ne bilsün her meges	Ġazel/4		- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Hüdâyi Çaddesallâhu Şırrahu

		Cenneti bir dāneye şaymazdı ol dānā-yı ‘aşk	Çulle-i Çāf-ı haqīqat mürğidür anka-yı ‘aşk				
67b	Niyāzī	Dermān arardum derdüme derdüm baña dermān imiş Bürhān arardum aşluma aşlum baña bürhān imiş	İşid Niyāzī ’nün sözün bir nesne örtmez Hāq yüzün Hāq’dan ‘ayān bir nesne yok gözsüzlere pinhānmış	Ġazel/5	İlāhī	-. - . - / - -. - / - - . - / - - . -	
68a	Üftāde	İlahī yār kıl baña ki senden ġayrı yārim yok Ne yüzle varam saña günehten ġayrı kārım yok	Benem ‘aşı yüzü kara ġarīb Üftāde bī-çāre Düşmüşüm ki ben bu nāra yanımca bir yanarım yok	Ġazel/5	İlāhī	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	
68a	Niyāzī	Devr idüp geldüm cihāna yine bir devrān ola Ben gidem bu ten sarāyı yıkılıp vīrān ola	Her kim ister bu Niyāzī derd-mendi ol zamān Sözlerini oqusun kim sırrına mihmān ola	Ġazel/8	İlāhī	- . - - / - . - - / - . - . - / - . -	Niyāzī
69a	Yūnus Emre	İsm-i sultān derdiñ mi var Bağçelerde yurduñ mı var	Şeher vaqtinde Hāq dirken Beni de unutma bülbül	Çasīde/8	İlāhī	4+4=8’1 i hece ölçüsü	
69b-70a-70b-71a	Seyyid Nizāmoğ lu	[Açılcağ] çabr-i ten	Bir mürşid-i kāmile teslīm eyle cān u dil	Çasīde/4 2	Devriye	. - - - / . - - - / . - - - / . - -	Şıfat- 1 Naşş Seyyid Nizāmoğ lu

		<p>kaldıra başını cān</p> <p>Göre maḥşer olmuş ḥayretde cümle insān</p>	<p>Seyyid Nizāmođlı olmak dilerseñ insān</p>				
72b	Niyāzī	<p>Ey ṭarīkat erleri ey ḥaḳīḳat pīrleri</p> <p>Bir nişān virüñ baña ol bī-nişān ḳandedür</p>	<p>Niyāzī'ye yār olan sırrında sultān olan</p> <p>Dīn ü hem īmān olan ol bī-mekān ḳande[dür]</p>	Ġazel/5	İlāhī	7+7=14 'lü hece ölçüsü	Der Maḳām-ı Ṭāhir
72b	Niyāzī	<p>Dönmek ister gönlüm cümle sivādan Dönelüm 'aşıklar Mevlā 'aşqına Geçmek ister cānum mülk-i fenādan Geçelüm 'aşıklar Mevlā 'aşqına</p>	<p>Baş açup girmişüm 'aşḳ meydānına Manşūr oluben ene'l-Ḥaḳ dārına Yanmaḳda Niyāzī 'aşḳınuñ nārına Yanalum 'aşıklar Mevlā 'aşqına</p>	Ḳoşma/4	İlāhī	6+5=11 'li hece ölçüsü	Niyāzī
74b	Şeyḥ Cemālī	<p>Tā ezelden sen benimle 'ahd-i peymān eylediñ</p> <p>Gösterüp ol ḥüb cemālīñ yā ne pinhān eylediñ</p>	<p>Şeyḥ Cemālī ağlamaḳdan gözlerinden ḳan gelür</p> <p>Yeri göği 'arş [u] kürsi deste seyrān eylediñ</p>	Ġazel/6	İlāhī	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Cemālī Ḳaddesallāhu Sırrahu
74b	Şemsī	<p>Cümle 'ālem āşinā ben arada bīgāneyim</p> <p>Her işim āgyār ile gör</p>	<p>Meyfuruş oldum şalādır ehl-i 'aşḳa Şemsiyā</p> <p>Bendedir ḥamr-ı ezel</p>	Ġazel/4	İlāhī	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Şemsī Ḳaddesallāhu Sırrahu

		kim 'aceb dīvāneyim	gelsün gelen meyhāneyim				
74b- 75a	Kemāl Pāşāzāde Kudsi	Gūş-ı mürğī dile gökden gelür āvāz-ı horūs Kendüni tezyîn itme çü mişāl-i tāvūs	Bir cihān kaḥbesidir şīvesine aldanma Ki olupdur bu 'acūze nice dāmāda 'arūs	Meşnevi/ 12		-. - - / - . - - / - . - - / - . -	Kemāl Pāşāzāde Kudsi
75a	Eşref	Biz tā ezelden zāhidā dīvāna gelmişlerde niz Feryād idüp bübül gibi efgāna gelmişlerde niz	Şafāmız Eşref-i şānī vīrānededir çün bizim Bağmazız biz 'acūzeye seyrāna gelmişlerdeni z	Ġazel/6	İlāhī	- . . - / - - . - / - . - / - . -	Eşref
75a	Ḥazānī	O dileğüm mün' im çün ğamıñdur Yā Resülullah Ġinā-yı 'aşka vāşıl haremiñdür Yā Resülullah	Ḥazānī derd- mendiñ kıl dil mecrūhuna çāre Ki bīmār şifā- yı merhemiñdür Yā Resülullah	Ġazel/5	İlāhī	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Güfte-i Ḥazānī
79b	Niyāzī	Bu ḥalvete bağma güzāf zevk [u] şafā ḥalvetdedür Ḥalvetle kıl içini şāf nūr u ziyā ḥalvetdedür		Müfred		- . . - / - - . - / - . - / - . -	Niyāzī
81b- 82a	Nef'ī	Merḥabā ey cām-ı mīnā- yı mey-i yākūt-reng	Nef'ī -i bīmārı gel keyfünle ihyā kıl yine Ḥātır-ı maḥzūnını	Ḥasīde/4 0	Sākinām e	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Sākī-nāme-i Nef'ī

		Devri gelsün senden öğrensün siphri bî- direng	ğamdan müberra kı yine				
84b	Seyfullā h	Bu ‘aşk bir bağr-i ‘ummāndır buña hadd ü kenār olmaz Delīlim sır u Qur’ān’dır bunu bilende ‘ār olmaz	Seyfullāh sözinde mestdir şeyhinden almışdır destür Dīvāne rā kalem nistdir her ne dirseñ kanar olmaz	Ġazel/7	İlāhī	.---/.- --/--- /---	Seyfullāh
87a	?	Cihānuñ aşı u fer‘ī ḥaḳīḳat silk- i ādemdür Mesīḥā farz olan Ḥaḳ’dan ki bu ādemde ki demdür	Bilürsen kenz-i maḥfiye ḥazīne oldıgın ādem Anıñçün cümleden a‘lā melā’ikden mükerremdür	Ḳasīde/1 5		.---/.- --/--- /---	
91a	Nesimī	Mü’miniñ qalbinde rūḥ-ı cismle cāndır ‘Āli Ka‘betullāhı ñ cemāli veche yeksāndır ‘Āli	Ey Nesimī bu mediḥi şubḥ [u] şām yād eylegil Şöyle kim ‘ālemde meşhūr nuṭḳ-ı ‘āyāndır ‘Āli	Ġazel/6		---/-. --/-. -/-.	
91a	Nesimī	Ehl-i īmānım diyenler şol daḫi inkār itdiler Çün Nesimī’yi Ḥaleb şehrinde ber-dār itdiler	Ey Nesimī vāşıl oldıñ ḥālīḳ u raḥmāna sen Cennet-i me’vāyı buldñ yerin gülrār itdiler	Ġazel/6		---/-. --/-. -/-.	

91b	Vehbî	Vālīde Sultān ‘āl-i şān-ı himmet meşrebiñ Āb-ı cūdundan gel ey leb- teşne şîr-i sükker iç	Vehbîyâ tārîhin işrâb it ‘ıtâş-ı ümmete Gel sebîl-i Vālīde Sultān’dan âb-ı kevşer iç	Ķıı‘ a/3	TārîĶ	-. - - / - . - - / - . - - / - . -	TārîĶ-i Çeşme- i Vālīde Sultān
92b	Niyâzî	‘Ālem-i arāyı gördüm ‘ālem-i arā menem Mālik-i kevn ü mekānam tāc ile dārā menem	Ey rumūzı noĶta ancaĶ yine ‘irfān bilür Vādî-i eminde güyā Tūr ile Mūsā menem	Ķazel/7	İlāhî	-. - - / - . - - / - . - - / - . -	Güfte-i Muşallî Efendi
92b	Niyâzî	Dervîş olan kişiler sözleri ‘ummān olur Sālik-i HaĶ olanuñ rāhına bürhān olur	Şanma Niyâzî özün dervîş olupdur senüñ Dervîş olan kişiler şöylece sultān olur	Ķazel/5	İlāhî	- . . - / - . - / - . . - / - . -	
93a	?	ŞevĶ-i leb la‘liñle cūş eyledi şinemde Gözden dökülür durmaz her gün çiĶerim kanı	Zātıyla şıfātı aşl-ı esmā ile müsemmâdır Bilmeyen anı bilmez hiç bende vü sultānı	Ķazel/6		- . . / . - - - / - . . / . - - -	
94b	Nidāî	Bu teniñ aşlı çün ‘anāşırdr Ķadrini bil ‘aceb cevāhirdir	Ķayrū’n-nās men yenfeu’n-nās Şerr’un-nās men yeđirru’n-nās	Meşnevî/ 23	Tıp manzūm esi	. . . - / . - . - / . . -	Der Beyān-ı Ma‘rifet-i İnsān

95a	Zihnî	Geçüp [ben] cāh-ı menāşıbdan ‘uzlet ihtiyār itdüm Yine da‘vet olundumsa icābet ihtiyār itdüm	Bu ‘ālem-i hil̄katiñ meylı olupdur cehl-i nādāna Dime Zihnî balı‘ olup feşāhat ihtiyār [itdüm]	Muḥam mes		.---/.- -./--- /---	
95b	?	Kötü felek bize ne’tdi neyledi Dānecî vezîre zebün eyledi	Ḳullarıñ yapmışdur keçedeñ ḥamām Ḳullarıñ delākdur bil pādīşāhım	Ḳasīde/1 8		---/-. -/-.-	
96a	Oğlanlar Şeyhî İbrāhīm Efendi	Bidāyetde taşavvuf kişi bî-cān olmağa dirler Nihāyetde gönül tahtında sultān olmağa dirler	Taşavvuf kendide yolu ḥaḳīḳat sırrını cānā Taşavvuf şer‘i Aḥmed dilde bürhān olmağa dirler	Ḳasīde/1 5		.---/.- -./--- /---	
96b-97a-97b	Niyāzî	Bir şehre irişdi yolum dört yanı düz meydān ḳamu Aña giren görmez ölüm iḳer āb-ı ḥayvān ḳamu	Var ol ḥaḳīḳat şehrine ir anda Ḥaḳḳ’uñ sırrına Dolsun senüñ de gönlüne deryā olup ‘irfān ḳamu	Ḳasīde/3 2	İlāhî	-. - / - - . / - . - / - . -	Matla‘
98a	Rāğıb Pāşā	Pīḳ [ü] tāb-ı şineden efkār kendin gösterir	Şöyledir Rāğıb mücāzāt-ı ‘amel kim fi’l-mesel	Ġazel/8		-. - / - . - / - . - - / - . -	Rāğıb Pāşā

		Cevher-i āyīneden jengār kendin gösterir	Şorsalar ma' zürünü ğaddār kendin gösterir				
98b	?	 pür-ürfet Remzī Efendi kim ‘Attār degürse tahririn olurdu 	Düşüp bir remziyle vālīd didi mevlüdiyye tāriḥ Yüri geldin Hüseyn'im dehre sen nesli....	Ḳıṭ' a/5	Tāriḥ	.---/.- --/--- /.---	
100 b- 101 a	?	Ey zāt ile vāḥid ü şifātıyla keşir Yok zāt-ı şifātına ne şebih ne nazir	İllāsımı fikr eylesen lāyık odur Ma' lüm olmaz fikr ile zātu'llāh	Meşnevi/ 19		---/--- ./---/ ---	
101 b	Nesimi	Ey baña nā- ḥaḳ diyenler ḳandedir bes yāradan Gel getir işbātını kimdir bu şey'ni yāradan	Ey Nesimi on sekiz biñ ‘ālemiñ mevcūdusun Kim ki bu derde irişmez anı çıkar aradan	Ġazel/6		---/-. --/-. -/-.	Nuṭḳ-ı Nesimi Ḳaddesallāhu Sırrahu
101 b	Nesimi	Ey bilen Ḥaḳḳ'ın şifātın sırr-ı esmāsı nedir Yā esmādan murād olan müsemması nedir	Ey Nesimi çün saña Ḥaḳḳ'dan liḳā-yı arzū Nār-ı dūzaḥdan ne ğam Firdevs-i a' lāsı nedir	Ġazel/6		---/-. --/-. -/-.	Nuṭḳ-ı Nesimi Ḳaddesallāhu Sırrahu
102 a- 102 b	Za' fi	Ey rūḥuñ levḫ-i İlahi	Za' fiyā şanma bu tılsım-ı āb u gil	Tahmis/1 1		---/-. --/-. -/-.	

		anda naķş olmuş süţür ‘Ārızūñ şerhindedür İncil ü Furķān u Zebūr Şūret-i insānda Ħaķķ’sın k’eyledüñ Ħaķ’dan zuhūr Ey şaçıñ zıll-ı İlahi vey ruĥuñ Allah[u] nūr Ravzıñ servī boyuñdur ‘indehā cennāt[u] ĥūr	İ‘tidāl ile olupdur çār ‘anaşır mu‘tedil İrişüp feyz-i İlāhī cism ü cāna muttaşıl Rūĥ-ı Ķudsīdür Nesīmī’niñ sözi ey zinde- dil Kim Mesihā’niñ diriyseñ yatma kim çalındı şūr				
102 b	Gelibolu Muştafa ‘Āli	Eğer her pādişāh mülkin şakınsa ‘adl ü dād itse Du‘acı ķulların gāhī gözetse ber- murād itse	Ocağın ĥaşre dek rüşen ķalurdı şol kim ‘ālemde Ķurūrın terk idüp erbāb-ı faķrı gāhī yād itse	Ķazel/5		.---/-. --/--- ./---	
103 a	?	Dād-ı Ħaķķ’dır lütf-ı tab‘iy ehl-i dil Kesble ĥāşıl değildir şöyle bil		Müfred		---/-. --/-.-	
103 a	?	Kār kesb it mālī cem‘ it [saķla] pek Ķalur ise düşmāna ķalsun dosta		Müfred		---/-. --/-.-	

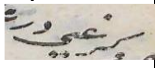
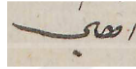
		muhtâç olma tek					
103 a	?	Ey şeker h ^v âb-ı seher dâde hoş Hız ki ber- hâst zi- murgân huruş		Müfred		-.---/-. --/--.-	
103 a	?	Mürğ-ı seher zinde ve tü mürde Öz nevâ gerem vetevâ efsürde		Müfred		-.---/-. --/--.-	
103 a	?	Hasibâ eylerim kerem-i kemâle arzuhal ammâ Mu'arız-ı tab ^c olan nâdâna tezyî ^c maqâl itmem		Müfred		-.---/-. --/--.- /-.---	
103 a	?	Mu'arız-ı tab ^c olan nâdâna tezyî ^c itmek Şüre zemîne tohm-ı zülâl ekmeğe beñzer		Müfred		-.---/-. ./-.---/ --.-	
103 b- 104 a	Ġubârî	Bir gice sâkin idüm hânekah-i gâfletde	Ey Ġubârî yürü var kendüni idrâk eyle	Ķasîde/3 4		-.---/.. --/--.- /..-	Ķaşîde-i Ġubârî

		İ'tikâf itmiş idüm künc-i ğam [ü] mihnetde	Pendümi hûşla gûş it ki beşâretdür hep				
106 b	Şafâyî zât-ı kibriyâdır seni iden ebr Yezîd Evliyâ esrârınñ envârına mazhar Yezîd	Ey Şafâyî şidkla efgendesi Mâlik-i sırr-ı velâyât bende-i haydar-ı Yezîd	Ġazel/5		-.--/-. --/-. -/-.	Şiirin başı silikdir.
106 b	Şafâyî	Hângâh-i dilde koyardı haymesin dârâ-yı 'aşk Mülket-i cân içre tuğdı küh ile şahrâ-yı 'aşk	Ey Şafâyî leyle-i ma' nâyıla oldum âşinâ Neylerim cehl eyleyüp Mecnün gibi da' vâ-yı 'aşk	Ġazel/5		-.--/-. --/-. -/-.	
107 a	?	Hâzret-i Âşaf-ı zîşân ü vekîl-i hâkân Şân-ı erkân- ı vezîrân Muhammed paşa	Tekke-yi himmet paşaya mağruren Geldi bu zâhib nâçize hasâdet-i haťa	Ķasîde/2 3	-.. --/... /...-	
107 b	Emrî	Şânki bir bülbüldür iki kaşuñ ortasında hâl Gülşen-i hüsnünde açmış eşk-i terden perr ü bâl	Bir kılı biñ yardı tab'ı- müşikâfum Emriyâ Bağladı ol mümiyân vaşfında bir ince hayâl	Ġazel/5		-.--/-. --/-. -/-.	Emrî
107 b	?	Benim düd içdiğüm çün ta' n-ı teşnî		Müfred	-.. --/... /.---	

		<p>qılma ey zāhid</p> <p>Ne añlarsñ fezāhānı cilve-i murād-ı müddet</p>					
107 b	?	<p>Yaturdu bāhī ğam</p> <p>tamārı derūnumda</p> <p>Tütün yaqđum anı çıqsun deyu künç-i fu'adn</p>		Müfred		.---/.- --/--- /---	
107 b	Emrī	<p>Ġarq-ı hūn oldu yine göĝsümdeki na'l-i melāl</p> <p>Güiyā düşdi şafaq deryāsına batdı hilāl</p>	<p>Emriyā göñli kebāb ister meĝer gül tıflınuñ</p> <p>Bulunur şahn-ı çemende bülbül-i şūrīde-ĥāl</p>	Ġazel/5		-.--/-. --/-. -/-.	Nazīre
108 a	Nesimī	<p>Söylerim Ĥağ'dan ene'l-ĥağğ gör ne Manşūr olmuşum</p> <p>Rūĥ-ı Ĥudsün nuṭkuyum ser-tā-ğadem nūr olmuşum</p>	<p>Ey Nesimī cennet ü ĥūr ol nigārīñ vaşlındır</p> <p>Çün ben ol maĥbūbı buldum cennet-i ĥūr olmuşum</p>	Ġazel/7		-.--/-. --/-. -/-.	Güfte-i Nesimī
108 b	Niyāzī	<p>Şerī'atūñ sözleri ĥağīğatsüz bulunmaz</p> <p>Ĥağīğatūñ sırları tarīğatsüz bilinmez</p>	<p>Bu şüretūñ libāsın vir ĝayrına Niyāzī</p> <p>O baĥre țalar iseñ şāyed girü gelinmez</p>	Ġazel/6		7+7=14	Niyāzī

108 b	Nādī	<p>Kaçma zâhid gel berü tevḥīd-i Mevlâ'da bulun</p> <p>Çık ta' aşşub düzahından şahn-ı me'vâda bulun</p>	<p>Zıkr-i Ḥaqq'la ol mücâhid nefsi qahr it</p> <p>Nādīyâ</p> <p>Vird idüp esmâyı Ḥaqq'ı tâ fesemmada bulun</p>	Gazel/5		<p>-. - - / - .</p> <p>- - / - . -</p> <p>- / - . -</p>	Nādī
109 a	Nādī	<p>Derde düşen ehl-i 'aşq ḥâşıl-ı dermân olur</p> <p>Cennet vaşılıyla ol şâdt-i ḥandân [olur]</p>	<p>Kaṭre iken sâlikân baḥre irer nâgihân</p> <p>Baḥre iren Nādīyâ vâşıl-ı 'ummân [olur]</p>	Ġazel/8		<p>-. - - / - .</p> <p>- - / - . -</p> <p>- / - . -</p>	
109 b	'Adlī	<p>Yandı gönülde mâsivâ çün nâr-ı zıkrü'llâh ile</p> <p>Oldı münevver cân u dil envâr-ı zıkrü'llâh ile</p>	<p>'İrfân-ı Ḥaqq'la dolasın cennât-ı vaşl bulasın</p> <p>Şübbânî aşlın bile esrâr-ı zıkrü'llâh ile</p>	Ġazel/5	İlâhī	<p>- . . - / -</p> <p>- . - / - . -</p> <p>- / - . . -</p>	'Adlī Ḳaddesallâhu Sırrahu
109 b	'Adlī	<p>Mevt ḥaberin işidecek yansun benim dervişlerüm</p> <p>Pervâneler gibi dâ'im yansun benim dervişlerüm</p>	<p>Ġaflet ile yanmasunlar eğri yola gitmesünler</p> <p>'Adlī unutmasunlar benim dervişlerüm</p>	Ġazel/5	İlâhī	<p>- . . - / -</p> <p>- . - / - . -</p> <p>- / - . . -</p>	'Adlī Ḳaddesallâhu Sırrahu
110 a	Nābī	'Aceb kimden ümīdi şıdķ idersin		Müfred		<p>. - - - / . -</p> <p>- - / . - - -</p> <p>/ . - - -</p>	Nābī Beyit

		Nābīyā şimdi Şabāhuñ bir nefesde nişfi şādık nişfi kāran					
110 a	?	Sañā uydum ne kadar alçaq olursamda faķır Kehfe uymaq ile buldı gerçi kelb-i haķır		Müfred		-.--/-. --/-. -/-.	
110 a	?	‘Ācizim ‘āşiyim ey kān-ı şefā‘at güş it Didüm ahvālimi sañā hep naķır [ü] ķıtmır		Müfred		-.--/-. --/-. -/-.	
110 a	?	Taħammül-i miñnete sermāye-i emr u ta‘ ayyüşdür Olur nef i füzün bārī girān oldığı cemālīñ		Müfred		.---/.- --/--- /---	
110 a	?	Çekilmez vaż‘ nāsāzı süküt eylerse de nādān İşārātı bedeldir güya merdüm- lālīñ		Müfred		.---/.- --/--- /---	

110 b	‘Abdülğ anî	Cihanda ger faqr u ‘âkıbetkârı Olur felek beğânî nağd-i cân ile harîdârı	Du‘a idüp didiler hırka bu şân düşe târîh Şîfâ‘ ola aña yâ Râb Ebu Eyyüp enşârı	Ġazel/9	Târîh	.---/.- --/--- ./---	Târîhi ‘Abdülğanî
110 b	‘Abdülğ anî	Bu merçad şâhibi ‘Abdülğanî’ niñ Riyâz-ı cennet olsuna h‘âb- ı semâyı	İdüp yâd ismen itdim aña târîh Çıkardum cürhe âmed 	Ġazel/5	Târîh	.---/.- --/---	
111 a	Nâdî	Ravza-yı cennet dilersen şüret-i insânı gör Şafha-yı vechinde meştür âyet- i Qur‘ân‘ı gör	Şeş cihetden göz yumup Nâdî muķim- i rahat ol Hakk‘a lâyıķ olmağıçün kendüye imkânı gör	Ġazel/9		---/-. --/-. -/-.	Nâdî
111 a	Nâbî	Bîdâri-i tîli‘ nîgü ile olmaz İķbâl-i cihân çeşm ile ebrü ile olmaz	Nâbî kadem-i saht gerek menzil-i ‘aşka Ol revişin ‘uķde-i zânü ile olmaz	Ġazel/7		---/..- ./---/ ---	Nâbî
111 b	Şâfî	Mehçe-i iķbâl-i lâmi‘ âlî-i ‘âyân-ı şân Neyyîr ü rüşen nihâd u vâlî-i encüm-i mekân	Sath-ı şi‘re Şâfiyâ bir tarh-ı nev şaldıñ Her kim oķursa bu şi‘ri âferîn olsun hemân	Ġazel/6		---/-. --/-. -/-.	Matla‘

112 b	Nābī	Eylesün cevrini efzūn o büt-i dil siyehüm Bī-günāhum dimeden ğayrı bulursa günehüm	‘Āķıbet sürme nażar buldı benüm de Nābī Raħmete belki ola vāsıta rüy- ı siyehüm	Ġazel/6		...-/.. -./...- /...-	Nābī
112 b	Nābī	Mümkin mi rüy-ı yāre niğāh itmeyem disem Her bir niğehde derd ile āh itmeyem disem	Ġam zūr ile çeker götürür Nābiyā beni Dergāh-ı pīr-i deyri penāh itmeyem disem	Ġazel/6		.../-.- ./...-/ -.-	Velehu Nābī
112 b	Gelibolu lu Muştafā ‘Ālī	‘İnāyet her kime yüz tutsa ‘işıyānı niķāb olmaz Güneş toğduķda zırā perde-i zulmet hiçāb olmaz Ĥabībiñ sev dilersen mağfir[et] taķrībini ey ‘Ālī Raķīb olmaķ gibi Mevlā’ya rengin intisāb olmaz		Ķıř‘ a/1		.---/.- -./--- /---	Ķıř‘ a-yı ‘Ālī
113 a	Nābī	‘Aqlum tamāmdur ne ķadar nīm-mest isem	Ĥaķ şāhidümdür eylemem inkār Nābiyā	Ġazel/5		.../-.- ./...-/ -.-	Nābī

		‘Ahdum dūrüstdür ne kaçadar ten-şikest isem	Ben i‘tikād-ı halkda şahid-perest isem				
113 a	Nābī	Ne meşrebümd e ḥased var ne derd-nāk olurum Görince ḥüsne bir āfeti helāk olurum	‘Aceb ki ‘anber ider ḥāmlık ben ey Nābī Gül-abdān gibi giryān ü şermnāk olurum	Ġazel/5		.-./.. -./.-. /..-	Velehu
113 a	Nābī	Ey zātumu cāmī‘ eyleyen Bār Ḥüdā Kıl tātüne cemā‘atüm pā-ber-cā Eyle nefesim menāre-i cismümde Şāyeste-i vaqf-ı nāle-i yā Mevlā		Kıt‘a/1		-./.-. -/.-./ .-	Kıt‘a-yı Nābī
113 a	Nābī	Çeşmim çemen-i vaḥdete bāz it yā Rāb Vāreste-i sehm-i mecāz it yāb Rāb Pīşānī-i ḥālüm olsa da nā-şüste Şāyeste-i secde-i niyāz it yā Rāb		Kıt‘a/1		-./.-. -/.-./ -	Velehu

113 b	Niyāzī	Ḥüdā'nuñ şun'ına āyine 'ālem Düşüpdür Şāni'uñ mirāt-ı ādem	Niyāzī taht-ı bāda noқта oldı 'Alī'nün sırrına olalı maḥrem	Ḳasīde/1 8		.---/.- --/..--	Ḳasīde-i Niyāzī
114 a	Niyāzī	Müşkilüm var size ey Ḥaḳ dostları idin reşād Kim cevābın viren olsun Ḥaḳ katında ber-murād	Müşkili çoḳdur Niyāzī' nün biri de bu Zāhid añlasa Ḥaḳ'ı zühdi neden bulur kesād	Ḳasīde/1 3		-.---/-. --/-.- -/-.-	Niyāzī
114 b	Nādī	Ey resūl-i faḥri 'ālem destgīri 'ācizin Ḳıl şefā'at ümmetine ey şefī'ül- müznibīn	Bāb-ı lüḫfūndan şefā'at ilticā eyler seniñ Yeryüzi ḳara ḳülündür Nādī zār-ı ḫazīn	Ġazel/8	Na't	-.---/-. --/-.- -/-.-	Na't-ı Nebī Nādī Fermāyet
114 b	Hüdāyī	Kimiñ kim cem'i yoḳ 'irfān yoḳdur Kimiñ kim farḳı yoḳ ilhād çoḳdur	Ḥaḳīḳatde kemāl ehli ol oldı Ki hem şahrāyı hem deryāyı buldı	Meşnevi/ 4		.---/.- --/..--	Kelām-ı Hüdāyī Efendi Ḳadesallāhu sırruḫı
114 b	Rāġıb Pāşā	Bir kerre toḳunsañ teline sāz-ı derūnuñ Biñ kerre nūvāzişle düzülmez [bozulunca]		Müfred		-.-./.-- ./---./. --	
115 a	Nādī	Sū-be-sū gezme Sikender- veş cihānda bī-şebāt	Nādiyā saṭranc-ı nefsiñ ḳurdığı manşūbedir Şāh-ı rūḫıñ ki sāḳın bir lu'b	Ġazel/7		-.---/-. --/-.- -/-.-	Nādī

		Zıkr-i Ḥaḡ'dır teşne-i 'aşk olana āb-ı ḥayvān	ile olmaya māt				
115 a	Nādī	Ġaflet itme ey gönül gel şıdḡ ile tevḥide gir Olmaya dilde küdüret zevḡ ile tevḥide gir	Nādiyā budur yine hem mışra'-i şāfī cevāb Ġaflet itme ey gönül gel şıdḡ ile tevḥide gir	Ġazel/7		-. - - / - . - - / - . - - / - . -	Nādī
115 b	Vaḥdetī	Zātumuz añlayalı fazl-ı Ḥüdā şeklinde 'Ārifāne gezerüz ehl- i fenā şeklinde	Vaḥdeti 'aşk-ı ilahidür iki 'ālemde Nev-be-nev cilve iden şāh [u] gedā şeklinde	Ġazel/8		. . . - / . . - - / . . - - / . . -	
115 b	Vaḥdetī	Fazl-ı Ḥüdā'ya kul olan ḥ'āce velī deġil midir Ḥāzrete kulluḡ itmeyen dīv denī deġil midir	Ḳuvvet ü şavtı ḥāzretiñ munḡaşıl olsa olmaz Vaḥdetiyā bu dārı gör müteşallī deġil midir	Ġazel/7		- . . - / . - . - / - . . - / . . -	Vaḥdetī
116 a	Vaḥdetī	Ḥüdā'nın dest-i cūd-ı lüḡfundan eġerçi bir uc ḥākim Velīkin başdan ayaġa kelām u şavt bākim	Aḡmed Allah Muḡammed Allah yine ey Vaḥdetī cāndan Cennet şāh-ı merdānım ister āl ola dem	Ġazel/5		. . . - / . - - - / . - - - / . - - -	Vaḥdetī
116 a	'Āşık 'Ömer	Ey te'ālī gevheri	Yüz tutup ' Āşık 'Ömer dergāh-ı	Ġazel/10		- . . - / . - - - / - . - - / - . -	'Ömerü'l- 'āşık/ 'Āşık 'Ömer

		genç-i şifâtîñ şâhibi Aḥmed-i Maḥmūd olan envâr-ı zātîñ şâhibi	Ḥaḳḳ'a çağırır yâ Eḥad Cürmümüz 'afv it İlahî çoḳdurur lütfuñ bî-'aded				
116 b	Şafâyî Efendi	Dilâ sa'y it olasın evliyânîñ merkezin bulmuş Olur der nuḡ-ı Ḥaḳḳ'la fâhr-ı kevneynîñ izn bulmuş	Şafâyî baş u cānda terk idüp meydān-ı 'aşḳ içinde Alup destürmü üstād kāmilden izn bulmuş	Ġazel/5		.---/.- -./--- /.---	Şafâyî Efendi
116 b	Şafâyî Efendi	Ehl-i 'aşḳız şimdi biz dīdāra ṭālibiz Ṭālibiz baḥrine o şāf-ı cemāle kātibiz	Tā'ibiz ez-cān ü dil sürdüñ gönülden tehîni Tehî olanlardan biri olduḡ çü ḥaşma gālibiz	Ġazel/5		-.--/-. -./-.- -/-.-	Şafâyî Efendi
116 b	Rāḡıb Pāşā	Āb-ı bî-neşve ile şu'le'-i āteş başılır Tāb-ı meyle ne ḳadar āfet-i serkeş başılır	Şeşperi ṭab' ile açdım bu zemîni Rāḡıb Ḳālib-ı dilkeşe ancaḳ bu edā şeş başılır	Ġazel/6		-.--/.. -./... /...-	Rāḡıb Pāşā
117 a	Şafâyî	Oldı ey dil zāhıde rāh-ı ṭarīḳat perdeli Ṭire-dil çünkim aña nūri ḥaḳīḳat perdeli	Ey Şafâyî Ḥaḳḳ'ı nā-ḥaḳḳ bildi çün idrāk yoḡ Münkere ölü cihetle rāh u 'ināyet perdeli	Ġazel/5		-.--/-. -./-.- -/-.-	Şafâyî

117 a	Şafāyī	Şafāyī men ‘aref dimesen nolsun şorma zühādde Hāqīkat remzini gel şāhib-i esrār olandan şor		Müfred		.---/.- --/--- /---	
117 a	Hākim	Dīdede nūr niğāh-ı efzūn bir bīnā iki ‘Aynūn feyz-i cilā maqrūn bir mecāl iki	İki çeşmim hasretile tldı Hākim gūyā Hōş şahbā-yı dil-i pürhūn bir minā iki	Ġazel/7		-.--/-. --/-. -/-.-	Ġazel-i Hākim
117 b	Ahmed	Dil mülkini yağmaya zūlfünde mi ejderhā Mışr’ı hārāba viridi göziñ kahkahā	Zūlf-i niğāra düşdüñse iñleme Ahmed Hük-m-i kazāya cins-i beşer bulmadı devā	Ġazel/5		---/-. ./---/ --	Ahmed
117 b	?	Umūruñ Hāqk’a tefvīz it hāriş-i intiķām olma Cenāb-ı hākim-i muṭlaķ ne eylerse ‘adāletdir		Müfred		.---/.- --/--- /---	Beyit
117 b	Derzi- zāde Ulvi	Ġurūr itme libās-ı fahr ile ‘ömrüm cihāndur bu Ķabā-yı cismini		Ķıṭ‘a/1		.--/.- -/---- /---/	Ķıṭ‘a

		<p>bunda herkes cān-ı mekāndur bu</p> <p>Teniñ habrñ sevādan durma gusul it var iken fırsat</p> <p>Giren çünkim çıkar ahir vefāsuz āşiyāndur bu</p>					
117 b	Ahmed	<p>Hiçab-ı izzeti yüzden götürse ʿālem-i vaḥdet</p> <p>Yağardı āteş-i şevkı kıomazdı zerrece keşret</p>	<p>Ṭağıdup keşreti Ahmed eriş birlik diyārına</p> <p>Buyurmuşdur Resūlullah ki tevḥid oldı bil rahmet</p>	Ġazel/7		.---/.- --/--- /---	Ahmed
117 b	?	<p>Dil-i mecrūḥa zaḥm-ı tāzedir teseliyyet-i rāğbet</p> <p>Tesellī-i şemātet kevn-i aḥibbā yersiz feryād</p>		Müfred		.---/.- --/--- /---	
118 a	?	<p>Ḥarābatı taʿaqqul eyleyenler miḥnetin söyler</p> <p>Tecellī neşvesi mestānı</p>	<p>Şehinşāh cihānñ şevketün kıalsun Ḥüdā dāʿim</p> <p>Ger remz-i iʿtibārıyla hemişe</p>	Ġazel/11	İlāhī	.---/.- --/--- /---	Der Güfte-i Zāhib(?)

		başka hâletin söyler	rağbetin söyler				
118 a	?	Leymün baħr-ı siyâdır neccârları lâz olur Âb-ı hevâsına nisbet belde evc-i mâh- yâr olur Biñ besâl ikâmet ideniñ rûy-ı aħmeri şâr çalur İşyân-ı Hakķ olsa ķuluñ miskîni ber ğaddâr olur		Ķııı' a/1		?	
118 a	?	Ĥayât-ı cihânı ...bu ĥâķķaeđer maķşûd yoķ...bir dâne Bir dâne ...sen anı yedirsîñ hem Ker ola rızâ- yı Ĥakķ ecriñ		Ķııı' a/1		?	Mürekkep dağıldığı için kıta okunamamakt adır.
118 b	Râğıb Pâşâ	Dâver-i Cem 'uzmet-i pâdişeh-i heft iķlîm	Biñde bir vâķı' olur böyle dil-ârâ târîĥ Oldı kevne tarab-âver	Ķasîde/1 2	Târîĥ	..- - / .. - - / ..- - / .. -	Târîĥ-i Sulţân- ı Ĥîbetu'llâh

		Olamaz pāyine İskender ü Dārā derbān	Hîbetullah Sulţān				
118 b	?	Zāhid görünce şinede bir rûhı muqaddesin i Şan nūr gördi mescid-i akşā'da muqaddesin i Fikr-i ezā-i hāl o tütî-i muşavveriñ Murgı dili eyledi arpacı kumrüsını		Kıt' a/1		?	Kıt' a
119 a	Bākî	Zāhidā ĩbret gözin aç şüret-i zîbāya baq Bir nazār āyine-i şun' - ı cihān-ārāya baq	Hāl-i zārı Bākî -i bî-dil isterseñ nişān Kāmeti çenk-i dü-tāya rüy-ı zerd-i nāya baq	Ėazel/5		- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Bākî
119 a	?	Añlayın ĩammā çeker mezra' ā-i kudretde Şaħibin bulmaĖa me'mūr iderken erzāqıñ Men' nānpāremiz		Kıt' a/1		?	Kıt' a

		e gūşiş iden cāhil-i dūn Dîñle men' ana ķādir-i kerem-i rezzāķiñ					
119 a	?	Lūtf-ı rezzāķı bilen ķayd u mu' sabet çekmez Bendesin berr verşe şāhib zaķmet çekmez Ķuvvetini pāyine iñşāre ķādir olur mı Būm-veş bu vīrānede her dem 'uzlet çekmez		Ķıt' a/1		?	Ķıt' a
119 a	?	Görüp şevķim sūrūr alup [beni sen] cāvidān şanma Neşātim hep ġamımdan[d ur] beni sen şadımān şanma		Müfred		.---/.- --/--- /---	
119 a	?	Ķaṭre-veş peçide-i ye's olma hoş tut ḥāşır ey Sen şadef āsānu gel ķıl		Müfred		-.--/-. --/-. -/-.-	

		hudā zerrāḳdur					
119 b- 120 a	‘Ālī Efendi	Diñle imdi ideyim bir bir beyān Cümle müšķiller saña ola ‘ayān	Geçse bundan altı gün iy nām-dār Gide kış yine ola evvel bahār	Meşnevi/ 24	Sāl-ı ğurrenā me	-. - - / - . - - / - . -	Şāhib-i Mecmū‘a ‘Ālī Efendi 1171 Sāl-ı Ğurre- nāme
120 b	Cemālī	Gel ey münker olan ā‘ mā bu tevḫīd içre devrāna Seni Ḥaḳ bula sevḳ itdim uyarsan ḳavl-ı Raḥmān’a	‘Avārifde şehābeddin daḫi bunu sürmüşdür Semā‘ı ehl-i tevḫīdīn ḫelāldir olma divāne	Ḳasīde/2 2		. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Ḳaşīde-i Cemālī Ḳaddesallāhu Sırrahu
121 a	Cemālī	 cevābı cev- i ḫaḳīḳatde daḫi vardır Nedir tevḫīdi döndüren nedir bā‘ īş bu devrāna	Cemālī şevḳine Ḥaḳḳ’ın irişmişdir nice ‘ārif Nice ‘āşık daḫi ṭālib ḳılır cānını pervāne	Ḳasīde/1 1		. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Ḳaşīde-i Cemālī Ḳadesallāhu Sırrahu
121 a	?	Gel ey münker gel īmāna gir teslīm ol bu ‘irfāna Uyalım ‘aşḳ-ı raḥmāna irelim yüce sultāna	Kelām-ı cān fezā baḫşım olupdur mü’mine mirāt Muṭābık düşdi çün ḫāli cemālin gördi dīvāne	Ḳasīde/1 5		. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	
121 b	?	Sevdā-yı aşḳ bu sır-ı şekde şūfiyā		Müfred		- - . / - . - ./ . - - . / - . -	

		Az kara şordüğün ne belâyı siyeh imiş					
121 b	?	Gördükçe keder çerhden ey sâlim nâçâr Sen dâmen-i teslîme yapış olma mükedder Tağdire ‘ilâç eylemez olsa Felâfûn Elbetde olur her ne ise emr-i muğadder		Ḳıṭ‘a/1		?	Ḳıṭ‘a
121 b	?	Hemişe nâfiz olur olur ser- nûvişt-i hük-m-każâ Dime kim tâleb olan sa‘ yda kuşûr eyler Nihâde kıl ser-i teslîmi levhî tağdire Muğadderât -i ilahî ne ise gelür zuhûr ider		Ḳıṭ‘a/1		?	Ḳıṭ‘a
121 b	?	‘Âkıl isen ‘arz-ı hâcât eyleme her nâkese		Ḳıṭ‘a/1		. --- / . - - - / . - - - / . - - -	Ḳıṭ‘a

		<p>Var iken perverdigār zerķin virir herkese</p> <p>Ḳāni' ol kenz-i lā- yefnā eyle ḳūllukda ol</p> <p>Ḥāşallah ol ḡani müste'ān</p> <p>kese</p>					
121 b	Kınalı- zāde 'Ālī	<p>Bīd āba dimiş kim lüţfuñdan</p> <p>Dem-be- dem reşşa-i zülāl iġeriz</p> <p>Āb bīde dimiş bizde seniñ</p> <p>Sāye-i devletiñde hoş geġeriz</p>		Ḳıţ' a/1		-.--/-. --/-.-	Ḳıţ' a
121 b	?	<p>Ruhsār-ı yārment meşşāte ġekmesün</p> <p>Şun'ı bedī' gülññ ġazāyı bahānedir</p>		Müfred		?	
121 b	Muḥibbī	<p>Bī-vefā yāriñ Muḥibbī [cevrini] ma'zūr tut</p> <p>Yārsuz ḳalur cihānda 'aybsuz yār isteyen</p>		Müfred		-.--/-. --/-.- -/-.-	Beyit

121 b	?	Baħr-i sefīde geldi güm oldu yümm-i siyāh ‘Afv-1 Hüdā’ya nisbet ile böyledir günāh		Müfred		---/--- ./---/ --	Beyt
121 b	?	Çarī-i ‘afv olamaz ādem itmeyince günāh Çıkar mı naqş-ı niġin olmayınca siyāh-ı rüy		Müfred		---/.. --/--- /..-	Müfred
121 b	?	Bir eŷer-i Lā-yet gerekdir ‘ākla kılmak niŷān Dehre maġrūr olmamağdur çün deġil bākī cihān		Müfred		---/.. --/--- -/---	Beyt
121 b	?	Ġamġin ne-ŷeved taḅ‘-1 gül ez-nāle-i bülbül Feryād-1 gedā revnağ-1 bāzār-1 kerīmest		Müfred		---/--- -/---/ ---	Beyt

Tablo 2.4. Mensur bölümler tablosu

Yp. Nu.	Müellif	Eser Adı (varsa)	Baş	Son	Konu	Açıklamalar
75b-76a-76b-77a	-	-	Ey ehl-i imsāk fer'ini ḥarāmdan ve ḥarāma muḳārib olan nesnelere daḥi ḥıfz eyle ecnebīye ve şüphelü nikāhla ve ḳable'l-istibrā' cāriye vaṭanından ve ḥātūn ve evlādınñ vesā'ir eḳāribiñ cāriyelerine ta'arruz itmekden ve livāṭa-yı şuḡrā ve kübrādan şaḳın esbāb-ı zinādan perhīz eyle ve şehvetle nazar u mess itmekden daḥi ḥazer eyle.	İbretler Ḥaḳḳ'a ḳoyup bu yolu gitme şāḡ ve şola da Ḥaḳḳ'a ṭori giden Ḥaḳḳ'a namāzı varup Ka'bem içre ḳıla bugün eḡri giden yañıldı yolın yarın nicesin yol bulup ṭoḡrula.	Aḥlākī naşihat	
77b	-	Vaşiyyet	Ey sālīk rāh-ı Ḥüdā ve ey nāzil-i menāzil erbāb-ı mehdī evvelde rūḥ-ı İlahī ve aḥiriñ heykel-i insāndır.	İkinci āḥiriyyet budur ki ḳademiñ āḥir alā ā'şadır ki cihet-i 'ulvī olan re'siñ cihet-i süflisidir bes ḳademiñde āḥiriyyeti nefsi vüçüduññ āḥiriyyetine tāb' başka bir āḥiriyyetidir ki sırrı mizāc 'unşuruniñ āḥiriyyetine nāzır-ı tevcihinden ḥadışiñ gelür Anna Cehennemā lā tezālu tegül: hel min mezīd? Hattā yeda'u'l-Cebbāru fihā kademahu, fe izā veda'a'l-Cebbāru fihā kademahu, yenzavī ba'duhā ilā ba'd ve tegül: Kat, Kat.	Aḥlākī naşihat	Sonunda hadis yer almaktadır.
83b	Aḥmed Ṭal'at Efendi		Ramażān-ı şerifiñ on beşinde işbu du'ā-yı şerīf	Bi'smi'llāhirrahmānirrahīm le ḳad cāekum rasūl min enfüsiküm 'azizün 'aleyhi mā anittüm ḥarişun 'aleyküm bil-	Du'ā metni	

			yazılıp Şu iine onulara yutmaludur.	mü'minine raŭf rahıym fe in tevellev feul asbiyâllahü la ilahe hu aleyhi tevekkeltü ve hüve rabbül arşil aзіym.		
--	--	--	--	--	--	--

3. MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN METNİ

3.1. Metnin Hazırlanmasında Dikkat Edilen Hususlar

1. Arapça ve Farsça menşeli uzun sesliler, ā, ī, ō, ū; Ā, Ī, Ō, Ū şeklinde gösterilmiştir.
2. Bugünkü alfabemizde kullanılmayan harfler için aşağıdaki çeviri yazı alfabesi (OKTAY NEW TRANSKRİPSİYON) kullanılmıştır:

Transkripsiyon Sistemi

Harf Karşılıdığı Ses

(ā)	a, ā
(ī)	a, e, ı, i, u, ü
ء	'
ب	b
پ	p
ت	t
س	s
ج	c
چ	ç
ح	h
ه	h
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
ج	j
س	s
ش	ş
ص	ş
ض	z, đ
ط	t
ظ	z
ع	'
غ	ğ
ف	f
ق	q
ك	k, g
ن	ñ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ō, u, ū, ü
ه	h, e, a
ی	y, ı, ī, i

3. Farsça vâv-ı mâdûle “*h'âb*” şeklinde gösterilmiştir.
4. Metin kurarken yazmadaki varak numarası tercih edilmemiştir. Yanlış numaralandırma yapıldığı için tarafımızdan yeniden numaralandırma yapılmıştır. Varak numaraları çeviri yazılı metinde “[65b]” şeklinde olduğu gibi koyu yazılmış ve köşeli parantez içinde gösterilmiştir.
5. Divan ile mecmûâ arasındaki farklar aparat sistemi kullanılarak belirtilmiştir. Metin içinde dipnot işaretleri görülmez haldedir.
6. Dipnotta kelimenin önce mecmûâda yer alan şekli yazılmış “.” yapılarak sonra da divandaki şekli yazılmıştır.
7. Beyitlerden/bendlerden oluşan şiirlerde beyit/bend numarası Latin rakamlarıyla gösterilmiştir.
8. Fiilerin sonuna gelen “-ib, -ib, -ub, -üb” zarf fiil eklerindeki “be” harfi daima “p” şeklinde yazılmıştır.
9. “ışık” ve “aşk” kullanımlarından “aşk” kullanımı tercih edilmiş bütünlüğü bozmamak için metnin tamamında “aşk” şeklinde okunmuştur.
10. Metinde yer alan manzumelerin vezinleri ilk beyitten önce yazılmıştır.
11. Arapça ve Farsça şiirler okunmamış metnin orijinalindeki fotoğrafı ilgili yere eklenmiştir.
12. Tarafımızdan okunamayan kısımlar metin içerisinde orijinal olarak bırakılmış görseli eklenmiştir.
13. Metinde okunuşundan emin olunmayan sözcükler “(?)” işareti ile gösterilmiştir.
14. Mısra başları ve özel isimler büyük harfle yazılmıştır. Özel isimlere gelen ekler kesme işareti ile ayrılmıştır.
15. Anlam gereği yapılması gerekli olan türlü eklemeler, metin tamirleri köşeli parantez “[]” içinde gösterilmiştir.
16. Mecmûâ içerisinde müstensih/müellif tarafından boş bırakılan kelimeler, mısralar “.....” işareti ile gösterilmiştir.
17. Kelimelerin yazımında sözlükte yazımlar esas alınmıştır.
18. Metinde yer alan her şiir Latin rakamlarıyla numaralandırılmıştır. Beyitler de bu numaralandırma sistemine dahil edilmiştir.
19. Metinde başlığı bulunmayan şiirlerden şairleri tespit edilenler başlığa köşeli parantez ile eklenmiştir.

20. Metnin transkribsi sırasında İsmail Ünver'in "Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Notlar" başlıklı makalesinden yararlanılmıştır.

ÇEVİRİ YAZILI METİN

3.2 Çeviri Yazılı Metin

[65b]

1

Dervîş Himmet¹

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 [Uyan be ey ğafil] h^vâb-1 ğafletden
[‘Ömrin geldi geçti] ğaberin var mı
- 2 Bir ğaber aldıñ mı sırr-1 vaĥdetden
Mürĝı cāmıñ ucdı ğaberıñ var mı
- 3 [Bu dâr-1 rıĥletdir] bunda ğalınmaz
[Hem ōnu fenâdır] murâd alınmaz
- 4 Ķâfile ğalkınca gerü dönülmez
Kervânbaşı göcdi ğaberin var mı
- 5 [Ma‘ ōiyet yükün] aldıñ boynuna
[Hîç ölüm ğorĝusu] girmez ‘aynıña
- 6 Felek birkaç ârşun bezden eĝniñe
Yaĝasuz ton biçmiş ğaberin var mı
- 7 [Azıĝıñ] var mı yola ĝitmeĝe
[Döŝeĝiñ ĥâzır] mı varub yatmaĝa
- 8 [Ejderhâlar] gibi seni yutmaĝa
[Yerler aĝzın] açmış ğaberin var mı
- 9 [**Dervîş Himmet**] bizden evvel gelenler
[Kimisi ğul] kimi sulţân olanlar
- 10 Dünyâ benim mülküm diyup yelenler
Ecel cāmıñ icdi ğaberin var mı

¹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/himmet-abdi-seyh-himmet-efendi> (E.T. 28.11.2024).

2

Nûrî²

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 ' Aşk-ı Hâk her kime ola yârı
Hâr ider gözlerine âğyârı
- 2 Ne ' aceb ebleh olur şol zâhid
Değışir vaşl-ı hûra dîdârı
- 3 Bilse ' âşık vişâli
Cenneti koyup isteye nârı
- 4 Sırr-ı zâtı şu' ünını gör kim
Cümleden ârî cümleye sârî
- 5 Gele ey **Nûrî** söyleme şabr it
Yeter açduñ bu sırr-ı Settârı

[66a]

3

Fî Derecât'ül ' Âmâl [Azîz Maḥmûd Hüdâyî]³

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün

- 1 Uluvv-ı tã' at rütbele sebebdîr
Anı şanma ki bir qurı ta' abdır
- 2 Eğerçi mu' teber ḥükm-i ezeldir
Teraqqîye sebeb lakin ' ameldir

² Bu şiir Abdulahad Nûrî Divanında yer almaktadır. (Bkz. Nilüfer Çelik, *Abdulahad Nûrî ve Divanının Tenkitli Metni*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1999, s. 151). Tarafımızca incelenen mecmûada yer alan bu şiir, Nilüfer Çelik'in çalışmasındaki metinle karşılaştırıldı, farkları belirlenip dipnotta gösterildi. Bu şiir, adı geçen kaynaktaki 8 beyitten oluşmaktadır, çalışmada yer alan 2. 3. ve 4. beyitler mecmûada yer almamaktadır. Nilüfer Çelik, bundan sonraki dipnotlarda N.Ç. şeklinde belirtilecektir.

1a kime: kimin N.Ç.

2a şol: ol N.Ç.

3a - : nâr içre N.Ç.

4a zâtı: zâtuñ N.Ç.

4b cümleye: cümlede N.Ç.

³ Ahmet Ağralı, "Azîz Maḥmûd Hüdâyî'nin Necâtü'l-Garîk Adlı eseri", (Azîz Maḥmûd Hüdâyî Uluslararası Sempozyum Bildiriler Cilt 1, 20-22 Mayıs 2005), Editör, Prof. Dr. Hasan Kamil Yılmaz, Üsküdar Belediye Başkanlığı Yayınları 2005, s. 321-356. (Ahmet Ağralı'ın çalışmasında Azîz Maḥmûd Hüdâyî'nin Necâtü'l-Garîk adlı eserinin günümüz Türkçesi haline yer verilmiştir. Ahmet Ağralı bundan sonraki dipnotlarda A.A. şeklinde belirtilecektir.)

1a uluvv-ı tã' at rütbele: uluvv-i rütbele ta' at A.A.

- 3 ‘ Amel itmezse ger icāb-ı cennet
Velākin vardır anda bā‘ işiyyet
- 4 uluñ tadīr-i Ha sermāyesidir
‘ Amel Őan nerdūbāniñ pāyesidir
- 5 Terai sūllemine oldu mirāt
Merātib a‘ ina olmuşdur[ur] rāt
- 6 uluñ zātında onsa ābiliyyet
ıkarır fi‘ le anı hūsn-i tāt at
- 7 Haıat Şanma kim terk-i ‘ ameldir
Velakin terk-i rū ‘yet ki gūzeldir
- 8 Su ‘āl itdi resūle bint-i Őıddı
Nedir bāb-ı ‘ amelde bunca tedı
- 9 Baıřlamıřdı Hūdā ol Rabb-i Ekber
Zūnūbun *mā teaddem mā teāhhar*⁴
- 10 Dedi ‘ abdi Őekūr olmaya mı
Ol ihsāna Őükūrler ılmaya mı¹³
- 11 Gel imdi bu kelāmi diñlediñse
Haış-i Muřtafā[yı] añladıñsa
- 12 Őaın bāb-ı ‘ amelden dūr olma
urı ũmniyyetiñe maqrūr olma
- 13 ‘ Amel oldu mūrīde urbet iun
Kemāl ehline Őūkr-i minnet iun

4a tadīr-i Ha: takdiri Hak A.A.

5a sūllemine: silmeyene A.A.

⁴ “Allah, senin gemiř ve gelecek gūnahını baıřlar.” Mehmet Yılmaz, *Kūltūrümüzde Ayet ve Hadisler* (Ansiklopedik Sōzlük), Kesit Yayınları, İstanbul 2013, s. 470.

10a olmaya mı: olamayayım mı A.A.

10b ılmaya mı: kılmayayım mı A.A.

13b kemāl: vusūl A.A.

13b minnet: ni‘met A.A.

[67a]

4

[Derdî]⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Zâhidâ ta' n eyleme şeytâna mürüvetdür bu
Ol da bir mülk-i ' azîmün şâhidur bulmaz ' adem
- 2 Geçdi tevḥîd şarfdan eyledi redd-i kabûl
Adını şeytân taķındı yemeğe ki taṣtamam
- 3 Ol tenezzül eylemez hem biz gibi şūfîler
Tâ maķâm-ı vaḥdete uzatmadıkça bir ķadem
- 4 Secde itme âdeme añla melâ'ik kârıdır
' Ayn-ı âdem oluna çün dil uzatma açam fem
- 5 Haşılı sâcid sücûd kaydı olmaz ' aşıkun
Şirkdür âdem ķatında şirki ' afv itmez ḥüküm
- 6 Bende itdüm secde bî-tâ ol ķadar oldum türâb
Ḥâkim âdem yazuldu bu kîbr için
- 7 *Derdîyâ* gel dili key tüt açam esrâr bâbını
Kim açarsa zulm ider ' âlemde olmaz muḥterem

[67b]

5

Hüdâyi Ḳaddesallâhu Şırrahu⁶

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ṭînet-i âdemde olmasa ezel sevdâ-yı ' aşķ
Cenneti bir dâneye şaymazdı ol dâna-yı ' aşķ

66b Mecmuada boş bırakılmıştır.

⁵ Bu şiir şu ana kadar ki araştırmalar neticesinde kaynaklarda tespit edilememiştir.

6. beyit mecmûada eksik yazılmıştır.

⁶ Mustafa Tatçı- Musa Yıldız, “Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvân-ı İlâhîyât Tıpkıbasım ve Çeviriyazısı”, Üsküdar Belediye Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2005, s. 367-369. Mustafa Tatçı-Musa Yıldız bundan sonraki dipnotlarda M.M. şeklinde belirtilecektir. Bu şiir, adı geçen kaynakta 7 beyitten oluşmaktadır, çalışmada yer alan 3. 4. ve 6. beyitler mecmûada yer almamaktadır.

1a olmasa ezel: konmasa eğer M.M.

1b şaymazdı: satmazdı M.M.

2. beyit, divanda 5. beyit olarak yer almaktadır.

- 2 Bülbulün hâlin bilenler gûş ider nâlesin
Bir gül-i bî-hâr içindir bunca hây [u] hûy-ı [‘aşk]
- 3 Kenz-i maḥfîden zuhûra geldi eşyâ lâ-cerem
Bâd temevvüc itdi çün deryâ-yı ‘aşk
- 4 Ey *Hüdâyi* hâleti Ḥaḳḳ’ı ne bilsün her meges
Kulle-i Kâf-ı ḥaḳîkat mürğidür anḳâ-yı ‘aşk

6

[Niyâzi]⁷

müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün

- 1 Dermân arardum derdüme derdüm baña dermân imiş
Bürhân arardum aşluma aşlum baña Bürhân imiş
- 2 Sağum şolum gözlerdüm dost yüzünü görem deyü
Ben taşrada arardum ol cân içinde cân imiş
- 3 Mürşid gerekdür bildüre Ḥaḳḳ’ı saña ‘ayne’l-yaḳîn
Mürşidi olmayanların bildükleri gümân imiş
- 4 Her mürşide dil virme kim yoluñı şarpa uğradur
Mürşidi kâmil olanuñ gâyet yolu âsânmış
- 5 İşid *Niyâzi*’nün sözün bir nesne örtmez Ḥaḳ yüzün
Ḥaḳ’dan ‘ayân bir nesne yok gözsüzlere pinhânmış

2a ider: ederler M.M.

2b hây [u] hûy-ı [‘aşk]: hûy ü hây-ı aşk M.M.

3. beyit, divanda 2. beyit olarak yer almaktadır.

3b bâd-ı temevvüc: bâd-ı hubb ile temevvüc M.M.

4a hâleti Ḥaḳḳ’ı: hâlet-i aşkı M.M.

⁷ Kenan Erdoğan, *Niyâzi-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, 3.bs., Ankara 2019, s. 220. Bu şiir, adı geçen kaynakta 9 beyitten oluşmaktadır, çalışmada yer alan 3. 4. 5. ve 8. beyitler mecmûada yer almamaktadır.

Kenan Erdoğan bundan sonraki dipnotlarda K.E. şeklinde belirtilecektir.

2a sağum şolum gözlerdüm: sağ u şolum gözler idüm K.E.

2b arardum: arar idüm K.E.

3a ‘ayne’l-yaḳîn: ḥaḳḳa’l-yaḳîn K.E.

4b âsânmış: âsân imiş K.E.

5b pinhânmış: pinhân imiş K.E.

[68a]

7

[Üftāde]⁸

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 İlahî yâr kııl baña ki senden ğayrı yârim yoğ
Ne yüzle varam saña güneşden ğayrı kârım yoğ
- 2 Yine bir menzile irdim nedâmet baħrine taldım
Ĥayâl-i ' aşğa yâr oldum şabâ gibi qarârım yoğ
- 3 Ne dervîşim ferâğatde tâcı taħt-ı devletde
Bu dehri dâr ğurbetde ğarîb oldum aña[rım yoğ]
- 4 Gönül yād itdi sulţânı gözüm yaşı ciğer kıanı
Koymuşam başla cânı bu yolda ih[tiyârım yoğ]
- 5 Benem ' aşî yüzi kara ğarîb **Üftāde** bi-çāre
Düşmüşüm ki ben bu nâra yanımca bir yanarım yoğ

8

Niyâzi⁹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Devr idüp geldüm cihāna yine bir devrân ola
Ben gidem bu ten sarâyı yıķılıp vîrân ola
- 2 Cüş idüp ' ummân-ı cân cismüm gemisin dağıda
Yer altında bu tenüm ĥâkla yeksân ola
- 3 Bu vücûdum tağılıp kıalka ağıla yünler gibi
Şeş cihetüm açıla bir ĥaddi yoğ meydân ola

⁸ Ahmet Kara, *Dîni-Tasavvûfî Şiirler Mecmuası (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351) İnceleme-Metin-Dizin*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Diyarbakır 2019, s. 451. Çalışmada yer alan bu şiirin kime ait olduğu belirtilmemiş mahlas kısmı boş bırakılmıştır. Ahmet Kara bundan sonraki dipnotlarda A.K. şeklinde belirtilecektir.

⁹ Erdoğan, *Niyâzi-i Mısrî Dîvânı*, s. 331. Bu şiir, adı geçen kaynaktaki 9 beyitten oluşmaktadır, çalışmada yer alan 7. beyit mecmûada yer almamaktadır.

2b yer altında: yerler altında K.E.

2b bu: - K.E.

2b ĥâkla: toprağıla K.E.

3a tağılıp: tağı K.E.

3b cihetüm: cihâtum K.E.

- 4 Dört yanumdan nār [u] bād [u] āb [u] ḥāk ide hücūm
Benliġüm anlar alup bu varlıġum tālān ola
- 5 Daġıla terkībim otuz iki ḥarf ola tamām
Noḡta-i sırrum ḳamunuñ cevherine kān ola
- 6 Cümle efkār ḥaşr ola bu ‘arşada
Ḳalkalar hep yeñiden şankim bahāristān ola
- 7 Ḳabrime dostlar gelüp fikr ideler aḥvālūmi
Her biri bilmekte ḥālūmi vālih ü ḥayrān ola
- 8 Her kim ister bu *Niyāzī* derd-mendi ol zamān
Sözlerini oḳusun kim sırrına mihmān ola

[69a]

9

[Yūnus Emre]¹⁰

4+4=8

- 1 İsm-i sulṭān derdiñ mi var
Baġçelerde yurduñ mı var
- 2 Bencileyin derdiñ mi var
Ġarīb ġarīb ötme bülbül
- 3 Bilürüm ‘aşıḳsın güle
Seniñ ḥālinden kim bile
- 4 Baġçelerde bizim güle
Dolaşup söz atma bülbül
- 5 Bilürüm ‘aşıḳsın virde
Cünūn var ġāyet serde
- 6 Bu sinemde olan derde
Sende bir derd ḳatma bülbül

6a efkār ḥaşr: efkār u ḥavāssum ḥaşr K.E.

7a ḥālūmi: ḥālüm K.E.

68b mecmûada boş bırakılmıştır.

¹⁰ chrome

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglefindmkaj/https://www.neyzen.com/nota_arsivi/01_ilahiler/037_hicaz_humayun/ismi_subhan_bekir_sitiki_sezgin.pdf (E.T. 02.12.2024).

7 *Yūnus* vücūdum hāk dirken
Cihānda mişlim yok dirken

8 Seher vaqtinde Hāk dirken
Beni de unutma bülbül

[69b]

10

Şıfat- 1 Naşş Seyyid Nizāmoğlu¹¹

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün fa' ulün

1 [Açılcağ] kabır-i ten qaldıra başını cān
Göre maşşer olmuş hayretde cümle insān

2 Ne şıfat ile bunda bulunursuñ āhır kār
Ol şekli cān bürinür eyle bu nuṭkı ez' ān

3 Nefsin hicābın çāk itdüñse qardaş
Dīdār-ı hāzret-i Hāk çeşmiñde ola seyrān

4 Fi' l-i Resūle fi' liñ bunda muṭābıq ise
Anda ola enisiñ dā'im Hābīb-i Raḥmān

5 Nefsiñle gice gündüz eyle cihād-ı ekber
Destgīr ola yārin Ebu Bekir ' Ömer ' Oşmān

6 Nüş eyle her ne gelse zehir ise bil Hūdā'dan
Vire şarāb-ı kevşer maşşerde Şāh-ı Merdān

7 [Zıkr-i] Hūdā'yı elden qoma ölünce cehd it
Hüriler ile saña hem-nişin ola ğılmān

¹¹ Canan Özdemir, *Seyyid Nizamoğlu Divanı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1996, s. 148-152. Divanda 41 beyit olan şiir mecmûada 42 beyit şeklinde yazılmıştır. Canan Özdemir bundan sonraki dipnotlarda C.Ö. şeklinde belirtilecektir.

1a [açılcağ] kabır-i ten: öldüğünde kabrinden C.Ö.

1b göre: gör ki C.Ö.

2a bulunursun āhır kār: mevsûf isen bil anda C.Ö.

2b şekli: şekle C.Ö.

2b bu: - C.Ö.

3a nefsin hicābın çāk itdüñse qardaş: naşş-ı hicāb-ı kalpden hāketdinse qardaş C.Ö.

5a ekber: eksir C.Ö.

Bu beyit divanda dipnot kısmında verilmiştir. Bu sebeple 6. beyit divanda 5. beyit olarak yer almaktadır.

5b destgīr: dostunla C.Ö.

7b saña: ferdā C.Ö.

- 8 Şaķın ĥarāma Őunma ĥınzır olur Őūret
Ĥased eyū deęildir Őekliñ olur Őoęulcān
- 9 Őlürsūñ iki yūzlū maymuna tebdīl olduñ
Var ise bōyle fi' liñ var tevĥīd eyle her an
- 10 Dūnyāya meyli terk it billāh kelb olursuñ
İtsūñ rencīde-i ĥalkı olduñ peleng ũ arŐlān
- 11 Yiyūp yidürmeyenler cem' eyledięi malı
Anlar olur ķarınca yāĥūd ķara Őoñuzlān
- 12 Őoķan dil ile ĥalkı yılan u ĥięan olurmuş
Ĥaķır olur Őūphesiz kiżbin iden Ferāvān¹²
- 13 Yiyūp iĥūp yatanlar ŐavŐan olur ya Őonbāy
Ayu olur muķarrer kendin göreñ müselmān¹³
- [70a]
- 14 Altunlı cāmelerle geżūp ķovalan ādem
Ĥāvūsa oldu tebdīl Őamuda ide cevlan
- 15 Nā-maĥreme baķanlar ķaplunbaęa olur bil
Lūtīler ola filler siccinde Őuta evĥān
- 16 Kīn Őutma mü' min iseñ mü' min olana zinhār
Deve olur geżersīñ maĥŐer yerinde sekrān
- 17 Őol Őorudup gezenler zūrnāya olur ekŐer
Ĥırsīñ olursa ĥālīb ķurtsun ya Őırtlān

8a Őūret: derūñ C.Ö.

10b olduñ: - C.Ö.

11a yidürmeyenler: yidirmezler C.Ö.

11b anlar olur ķarınca: karınca oluserdir C.Ö.

12a u: - C.Ö

¹² Bu beytin 2. mısraı divanda bir sonraki beytin 2. mısraıdır ve Őu Őekilde yazılmıŐtır: "Mukarrer eyū olmaķ kendūn göreñ müslemān."

13a ŐavŐan olur ya Őonbāy: tonbay olur ya tavŐan C.Ö.

¹³ Bu beytin 2. mısraı divanda bir önceki beytin 2. mısraıdır ve Őu Őekilde yazılmıŐtır: "ķaķır muķarrir olmaķ kiżb eyleyin Ferāvān."

14a cāmelerle geżūp ķovalan: camilerle giyūp kurulan C.Ö.

14b Őāvūsa oldu tebdīl: te'vusa tebdīl olup C.Ö.

15a olur bil: olurmuş C.Ö.

17a Őorudup: Őurup C.Ö.

17b ya Őırtlān: yahud sırtlar C.Ö.

- 18 Hakk'ı idüp ferâmûş çok oynayup gülenler
Döne çetüne şekli ide enin ü efgân
- 19 Zağallık iden ādam keçi olur muqarrer
İşin olursa hîle dilkü olursuñ ey cān
- 20 Şehvet olursa gālib hırsiñ gezer yularsız
Dā'im baḥil olursañ olduñ la'in Şeytān
- 21 İdüp müsāvi ğıybet ādem eti yiyenler
Mārtı olur ya kırtal şāhid bu söze Kıur'an
- 22 'İlm okuyup 'amelsiz geçsiñ eğer cihāndan
Bir yemişsiz ağaçsiñ turma cehennemde yān
- 23 Halka naşihat idüp kendiñ eğer tutmazsañ
Üstü kalaylı çörek koz gibi içiñ yalān
- 24 Hırsız olup giceler tām delüp yıksañ dīvār
Şaṅsāra döne yüziñ öldüğüñ gibi hemān
- [70b]
- 25 Münāfiq olsa kişi keklik olur hāzer kıl
İden tārīki inkār olur gürūh-ı küfrān
- 26 Tövbe ü telkīn idüp soñra ferāgat iden
Yüz dönüp ardına ola bir ulu nişān
- 27 Ğāmı daḥi olmadan ma' nā uğurlayanlar
Gelincik olup geze eyleme hergiz gümān

18a idüp ferâmûş çok: ferâmuş idüp çāk C.Ö.

19a zağallık: sakallık C.Ö.

19a olur muqarrer: muqarer olmağ C.Ö.

20b la'in: bi' ayn C.Ö.

21a eti: etin C.Ö.

22a geçsiñ: göçün C.Ö.

22b yemişsiz: yemişsiz siz C.Ö.

23a tutmazsañ: tutmazsın C.Ö.

24a olup: olur C.Ö.

24a tām: tar C.Ö.

24a yıksan: eşsen C.Ö.

25a hāzer kıl: hazır kıl C.Ö.

26a idüp: olup C.Ö.

27a Ğāmı: ḥāl-i C.Ö.

27a ma' nā: mani C.Ö.

27b olup: ola C.Ö.

- 28 Ma' rifetim var deyü qurı lâkırdı çalan
Alaca qarğa olup yâhüd öter şakzân
- 29 Sâzını sâzendeler ırlasalar çalsalar
Qanadın urup öten horos gibidir ' ayân
- 30 Fâ'idesiz endişe pire ile bit olur
?¹⁴
- 31 Çakâl olurmuş şakın ulu için uluyan ¹⁵
İki cihân fahriniñ nesline kim buğz ide
- 32 Anıñ ile haşr olur Qoşta(?) u maḥâl-i dīvân
Yiriñ göğüñ ' ilmini dünyâ için oqusañ
- 33 Bir elif öğrenmediñ maqşüduñ otluq şaman
Bir elif öğrenmediñ maqşüduñ otluq şaman ¹⁶
- 34 Konuşma aldar seni inânma beğ pāşāya
Beğ pāşālık didüğüñ bir qurıca ad u şān¹⁷
- 35 Menzil uzaq sen yayān zād u zevādiñda yoq
Qaddiñi dāl eylemiş cürmüyle bār-ı girān
- 36 Bu sözlerim der-mend şanma şakın söz değıl
Olur biḥakq Ḥüdā öldüğüñ gibi hemān

28b olup: ola C.Ö.

28b şakzân: saksagan C.Ö.

29b qanadın urup öten horos gibidir ' ayân: kanadır urur öter horos olur ey civān C.Ö.

30a endişe: endişeden C.Ö.

30a ile bit olur: olur bit olur C.Ö.

¹⁴ Mecmûada bu mısranın yeri boş bırakılmıştır.

¹⁵ Bu mısra divanda bir önceki beytin ikinci dizesidir.

31b ide: ider C.Ö.

32a anıñla haşr olur Qoşta(?) u maḥâl-i dīvân: İblis ile haşrola konsa sübhân-ı dīvân C.Ö.

32b yiriñ: yerim C.Ö.

32b oqusañ: okursun C.Ö.

¹⁶ Mecmûada yanlışlıkla iki kez yazılmıştır.

34a konuşma aldar seni inânma beğ pāşāya: bu giyinüp kuşanma aldar seni inanma C.Ö.

34b pāşālık didiğün: paşaya dedikleri C.Ö.

35a zevādiñda: zevāndın C.Ö.

35b dāl: lām C.Ö.

36a sözlerim: sözleriñ C.Ö.

36b hemān: ' iyān C.Ö.

37 Yarın revāfīziler ħar olur hep Yahūdī
Binüp anlara hemān ŧamuda ide ŧayrān

38 Şeyĥler mürāyī olsa baykuş olur muĥarrer
Şūfīler olsa ħuzġun olur şekli hemān

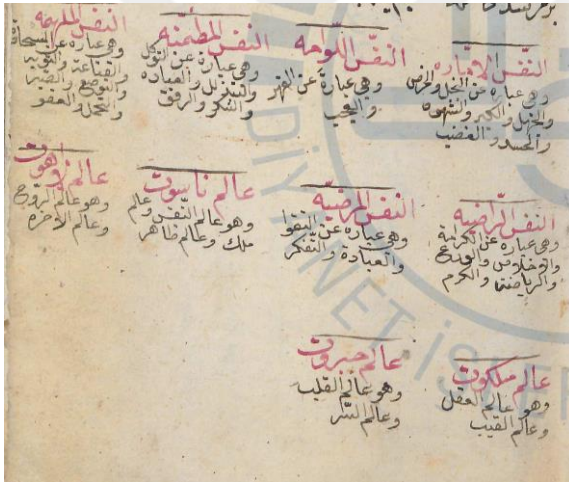
[71a]

39 Eġer saña bu sözler kār itmediyse ħardaş
Ŧaşdan demurden eyler seni ŧamuda sübhān

40 Bu didiġim şıfatlar dilerseñ ola fānī
Zikriyle gice gündüz yan yaĥıl eyle devrān

41 Şerĥ itdiġim bu sözler maĥşerde olıserdir
Zāhirde bunlar olmaz dīniñi itme vīrān

42 Bir mürşid-i kāmile teslīm eyle cān u dil
Seyyid Nizāmoġlı olmaĥ dilerseñ insān

37a yarın revāfīziler ħar olur hep Yahūdī: maĥşerde nāfīziler ol ahir Ye Ĥūdā C.Ö.

37b anlara hemān: aña cūhudlar C.Ö.

38b olur şekli: ol evvele şekl-i C.Ö.

39b seni ŧamuda: ŧamūda seni C.Ö.

40a şıfatlar dilerseñ: bu sözler maĥşerde C.Ö.

41a olıserdir: alıserdir C.Ö.

41b bunlar: bu iş C.Ö.

42a eyle cān u dil - : ü cān-ı dil it

[72b]

11

[Niyâzi]¹⁷

Der Maḳâm-ı Tâhir

7+7=14

- 1 Ey tarîḳat erleri ey ḥaḳîḳat pîrleri
Bir nişân virûñ baña ol bi-nişân ḳandedür
- 2 Ḳandedür dostuñ ili ḳande açılır güli
Dost baḡçesi bülbüli güli ḥandân ḳandedür
- 3 Aradum baḥr u berri bulmadum bu sırrı
Cism ü cândan içeri gizli sulṫân ḳande[dür]
- 4 Mâdemki cân tende cân ile zindedür
Ammâ nidem bilmedüm câna cânân ḳandedür
- 5 *Niyâzi* ye yâr olan sırrında sulṫân olan
Dîn ü hem îmân olan ol bi-mekân ḳande[dür]

12

Niyâzi¹⁸

6+5=11

- 1 Dönmek ister gönlüm cümle sivâdan
Dönelüm ‘âşîḳlar Mevlâ ‘aşḳına
Geçmek ister cānum mülk-i fenâdan
Geçelüm ‘âşîḳlar Mevlâ ‘aşḳına
- 2 Ta‘n eyleme zâḥid benüm ḥâlüme
Daḥıl eyleme hergiz bu devrânuma
Dermâni devrânda buldum cānuma
Dönelüm ‘âşîḳlar Mevlâ ‘aşḳına

71b-72a mecmûada boş bırakılmıştır.

¹⁷ Erdoğan, *Niyâzi-i Mısrî Dîvânı*, s. 174.

3a baḥr: bar K.E.

4a tende - : tendedür ten K.E.

¹⁸ Erdoğan, *Niyâzi-i Mısrî Dîvânı*, s. 316. Bu şiir, adı geçen kaynakta 5 bentden oluşmaktadır, çalışmada yer alan 3. bent mecmûada yer almamaktadır. Divanda; “Dönelüm ‘âşîḳlar Mevlâ derdiyle” olan redif, mecmuada; “Dönelüm ‘âşîḳlar Mevlâ ‘aşḳına” şeklindedir.

2. bent, karşılaştırma yaptığımız divanda 4. benttedir.

- 3 Derde düşen ‘ âşık neyler cihânı
Derd ehlinüñ dâ’im yanmada cânı
Döner arzûlayup vaşl-ı cânı
Dönelüm ‘ âşıklar Mevlâ ‘ aşkına
- 4 Baş açup girmişüm ‘ aşk meydânına
Manşür oluben ene’l-Ḥaḫ dârına
Yanmaḫda *Niyâzi* ‘ aşkınuñ nârına
Yanalum ‘ âşıklar Mevlâ ‘ aşkına

[74b]

13

Cemâlî Kaddesallâhu Sırrahu¹⁹

fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün

- 1 Tâ ezelden sen benimle ‘ ahd-i peymân eylediñ
Gösterüp ol ḥüb cemâliñ yâ ne pinhân eylediñ
- 2 Dimediñ mi sev beni derdine dermân olayım
Sevdiğim çün artdı derdim yâ ne dermân eylediñ
- 3 Bir ḫuluna virmediñ dünyâda bir gömlek giye
Bir ḫuluña mülkler virüp Süleymân eylediñ
- 4 Bir ḫulını Kerbelâ’da eylediñ şusuz şehîd
Bir ḫulını ḫul iken Mışr’ına sulṫân eylediñ
- 5 Hem ḫabîbiñ hem resülün şâh-ı kevneyn Muştafâ
On sekiz biñ ‘ âlem içre anı sulṫân eylediñ
- 6 *Şeyḫ Cemâlî* ağlamaḫdan gözlerinden ḫan gelür
Yeri göği ‘ arş [u] kürsi deste seyrân eylediñ

3. bent, karşılaştırma yaptığımız divanda 2. bentedir.

3a neyler: netsün K.E.

3b yanmada: yanmaḫda K.E.

3c vaşl-ı cânı: vaşl-ı cânânı K.E.

4b oluben: olurum K.E.

4c ‘ aşkınuñ: şevḫnuñ K.E.

73a, 73b ve 74a mecmûada boş bırakılmıştır.

¹⁹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyh-cemal> (E.T. 25.11.2024).

14

Şemsî Kıaddesallāhu Sırrahu²⁰

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Cümle 'ālem āşinā ben arada bīgāneyim
Her işim āğyār ile gör kim 'aceb dīvāneyim
- 2 Bilmeyüp ta' mîr-i cîsmim kim velî kıldım ħarāb
Girmeden deryā-yı 'aşka t̄alib-i dürdāneyim²¹
- 3 Teşneyim z̄ulmetde kıaldım āb-ı ħayvān isterim
Girmeden deryā-yı 'aşka t̄alib-i dürdāneyim
- 4 Meyfurūş oldum şalādır ehl-i 'aşka **Şemsiyā**
Bendedir ħamr-ı ezel gelsün gelen meyhāneyim

15

Kemāl Pāşazāde Kıudsî²²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Gūş-ı mürğ-ı dile gökden gelür āvāz-ı ħorūş
Kendüni tezyîñ itme çü mişāl-i tāvūs
- 2 Deyr-i 'ālemde nedür diñle şadā-yı nākūs
Vaqtidir na' ralarıñ diñle nedir t̄abl ile kūs
- 3 Kıanı Keyħüsrev [ü] Dārā kıanı Keykāvūs
Mürğü dil ü cān bāz-ı ecelden bulımaz istiħlāş

²⁰ Recep Toparlı, *Şemseddin Sivasî Divanı*, Sivas Belediyesi Yayınları, Sivas 2015, s. 103. Bu şiir, adı geçen kaynakta 5 beyitten oluşmaktadır, şiirin 4. beyti ("Zât-ı mutlak çünkü yüz gösterdi kaydı n'eylerim/ Gayra ger dil kayd edem hükm eyle kim büthāneyim") mecmuada yer almamaktadır. Recep Toparlı bundan sonraki dipnotlarda R.T. şeklinde belirtilecektir.

1a ben arada: arada ben R.T.

2a ta' mîr-i cîsmim kim: ta' mîr-i cism ettim K.E.

²¹ Divanda bu mısraın yerinde başka bir mısra yazmaktadır: "Hey meded mi' mâr-ı âlem kıl nazar vîrāneyim."

3b girmeden: girmedin R.T.

4b bendedir: bizdedir R.T.

²² Kara, *Dînî-Tasavvüfî Şiirler Mecmûası (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351) İnceleme-Metin-Dizin*, s. 761.

1b tezyîñ itme: eyleme tezyîñ A.K.

3a - Keykāvūs: yâ Keykāvus A.K.

3b mürğü dil ü cān bāz-ı ecelden bulımaz istiħlāş: mürğ-i dil bāz-ı ecelden olımaz istiħlās A.K. (Bu mısra adı geçen kaynakta 8. beyittedir.)

- 4 Câm-ı pür-zehrin ier feleđiñ ‘âm ile hâşş
Yoğ ecelden kişi urtulmağa bir cāy-ı menāş
- 5 Olmadı ılıcımdan eceliñ Zāl hālāş
Bulmadı marāz-ı mevte [bir] ‘ilāc Cālīnūs
- 6 Dime hūkm eylemişem dehre dilāverlikile
Tutmuşam ‘ālemi başdan başa serverlikile
- 7 Server oldur ki gee ‘ömri alenderlikile
Er değildür o kim dünyāyı tuta erlikile
- 8 Er odur ki pīr-zen-i dehri ile olmaz me’nūs
Bülbül-i uds iken cāna afes oldu bu ten
- 9 Anı āzād ide gör kesr-i afes eyleyüben
o emel şāhını ıl Sidre budadında vařan¹⁰⁹
- 10 Sen melekten ulu insān iken ol gökdeveş
Hāk-i süflīde alasın anı ‘ār u nāmūs
- [75a]
- 11 **udsīyā** pīr-zen-i dehri bir civāndur şanma
Nice ārdan gerü almışdur aña dayanma
- 12 Bir cihān ahbesidir şīvesine aldanma
Ki olupdur bu ‘acūze nice dāmāda ‘arūs

4a ire: iüpdür A.K.

5a eceliñ: feleğin A.K.

5b ‘ilāc: şifā A.K.

8b cāna: rūha A.K. (Bu mısra adı geen kaynakta 3. beyittedir.)

9a ide gör: idüp A.K.

9b o: kıl A.K.

11a udsīyā pīr-zen dehri bir civāndur şanma: nār isen pīre-zen dehr iken aldanma A.K.

11b nice ārdan gerü almışdur aña dayanma: âteş-i hilesine şem‘in anın yanma A.K.

12a Bir cihān ahbesidir şīvesine aldanma: sūretā nakş görüp anı civāndır sanma A.K.

12b Ki olupdur bu ‘acūze nice dāmāda ‘arūs: pīre-i dünyā yüzine güldüđine inanma A.K. (12. Beytin ilk mısraı adı geen kaynakta tek mısra halinde şiirin sonunda yer almaktadır.)

16

Eşref²³

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Biz tā ezelden zāhidā dīvāna gelmişlerdeniz
Feryād idüp bülbül gibi efgāna gelmişlerdeniz
- 2 Sen bizi lā-ya' kıl görüp zāhid şaķın ta' n eyleme
İçüben ' aşķıñ şarābın mestāne gelmişlerdeniz
- 3 Ene'l-Haķ sözümüz dā 'im maķām-ı Mañşūr'da yekün
Bil ki berdār olmağa biz meydāna gelmişlerdeniz
- 4 Çün nefsimizle cenk idüp nefy eyleyüp katl eyledik
Meydān-ı ' aşķ içre bugün merdāne gelmişlerdeniz
- 5 Girüp haķıķat yolına abdāl-ı Haķķ olmuşlarız
Esrār-ı ' aşķ ilāhıyla ħayrāna gelmişlerdeniz
- 6 Şafamız **Eşref**'i şānī vīrānededir çün bizim²²
Baķmazız biz ' acüzeye seyrāna gelmişlerdeniz

17

Güfte-i Ħazāni²⁴

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 O dilegüm mün' im çün ħamiñdur Yā Resūlullah
Ġnā-yı ' aşķa vāşıl ħaremiñdür Yā Resūlullah
- 2 O şāh-ı şāķib-i levlāk sensiñ cümle mevcūdāt
Ġubār-ı ħāk-i rāh-ı maķdemiñdür Yā Resūlullah

²³ Kara, *Dînî-Tasavvüfî Şiirler Mecmûası (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351) İnceleme-Metin-Dizin*, s. 443.

1a zāhidā: zāhidiz A.K.

1b feryād idüp: feryādımız A.K.

2a sen: siz A.K.

2b içüben: içip A.K.

2b mestāne: dīvāne A.K.

3b bil ki: bilin A.K.

4a nefy eyleyüp: bend edüben A.K.

4b - bugün: bu bugün A.K.

5b ħayrāna: dīvāna A.K.

6a vīrānededir çün bizim: vīrānede yol çün biz A.K.

²⁴ Bu şiir şu ana kadar ki araştırmalar neticesinde kaynaklarda tespit edilememiştir.

74b ve 75a incelediğimiz mecmuada yanlışlıkla iki kere fotoğraflanmıştır.

- 3 Eğerçi rŭh-baħş eylerdi ‘İsâ mŭrdeye ammâ
Seniñ tâ mübeşir ihyâ demiñdür Yâ Resŭlullah
- 4 Cemî‘-i enbiyâ-i evliyânîñ rŭz-ı maħşerde
Penâsı âsân â‘ zâmuñdır Yâ Resŭlullah
- 5 **Hazâni** derd-mendiñ kıl dil-i mecrŭhuna çâre
Ki bîmâr şifâ-yı merhemiñdür Yâ Resŭlullah

[75b]²⁵

Ey ehl-i imsâk fer‘îni ħarâmdan ve ħarâma muħârib olan nesnelerden daħi ħıfz eyle ecnebiye ve şŭphelŭ nikâhla ve ħable’l-istibrâ’ câriye vaţanından ve ħâtŭn ve evlâdıññ vesâ’ir ekâribiñ câriyelerine ta‘arruz itmekden ve livâta-yı şuġrâ ve kübrâdan şaħın esbâb-ı zinâdan perhîz eyle ve şehvetle nazâr u mess itmekden daħi ħazer eyle zîrâ bunlar daħi zinâdandır eğer nefsiñi ħelâl ile terbiyye iderseñ ferciñ cihetinden daħi ħalâş olursun zîrâ laħm fâsid olursa şemeresi daħi fâsid olur aña göre ve tayyib daħi böyledir tevħân nefsiñ yoġiken aşâr-ı ħurbân itme zîrâ vücŭdı kesel-nâk ider ve mariz ħŭkmünde ħalur eğer meyl var ise zararlı olmaz belki ħalbini tenvîr ve nefsi taşfiyye ider deyŭ ħaħķında kelâm-ı kibâr vardurur velakin ehl- i bidâyet ile ehl-i nihâyetiñ farkları vardurur zîrâ ehl-i bidâyetiñ ħâlî şehvet-i nefsanıyyeye ħarîbdür zîrâ demiñ bidâyetde ħŭkmi şehvetdir ve ehl-i nihâyetiñ ħâlî şehvet-i ħaħķıyedir ki maħâm-ı ‘aşķa vuşŭldan soñra zuhŭr ider ve ‘arŭķı nŭrıyla memlŭ olur bu cihetden fevt zâ’ide gelŭr añınċŭn bu mertebede olanlara zinadan dŭnyâdan deġildür belki zevķe ħurbet vaşlına dâ’ir bir ma‘nâ-yı ħarîbedir añınċŭn kemlik cimâ ileri iċŭn vaħt-i maħşŭş yoġdurur zîrâ istiġrâķları tām ve müşâhade ve zevķleri kāmildür terbiyyesi nâ-tamām olan sâlik ise böyle deġildür vârid daħi ġâlibâ gicede olmaķa eşmâiyye- i ilahîye nâzırdır ki esrârdur ħâtŭnlar ise esrâr-ı ilahîyeye şŭretleridür añınċŭn vârid olduġı ħŭr-ı maħşŭdât fî’l **في المنام** mazħar-ı ġaybdır ve esrâr-ı ġaybiyyeyeniñ ekşeri gicelerde olur bes ġayb olan ġaybe mŭnâsib nehâr ise mazħar-ı şehâdetdür añınċŭn sırr ve cehriñ perdeleri bir deġildür meġer ki kümmel-i evliyâyâ göre olsa zîrâ anlar lâ leyl velâ nehâr ‘âleminde ġâyiblerdür añınċŭn kimse anları

²⁵ 75b, 76a, 76b, 77a, 77b mensur yazılardan oluşmaktadır ve şŭ ana kadar ki araştırmalar neticesinde kaynaklarda tespit edilememiştir.

leylde ve nehârda görmez belki gördükleri falândur ve siyâdet-i ma'neviyye ehl ile karâbete tahriş ma'nâsı irşâl-i envâr ve ittisâl-i esrârdır eğerçi ki halkıñ ekseri bu sırr-ı sırriden gâfil ve emr-i nikâhı şûri ve ma'nevîyi câhildür ve Resûlullahıñ mahtûnen [76a] velâdetleri emr-i hârici 'itibâriyladır tâ ki nazar-ı nâsdan maşûn olsa velâkin mağmez-i şeytân olan 'aleka kabîl mezkûrdan olmağla ihrâcî tâhîr olundu olduğı melâike arasında vâki' oldu ey 'ârif ferciñ gayri esrârı vardur burda zikir olunmaz nazar eyle ki intişâ evlâd nedeñ gelür ve ne keyfiyet ile hâşıl olur ve sen fi'l-aşl-ı haqîkat-i vâhide iken nice iki haqîkat olduñ ki biri haqîkat-i fâ'iliyye ve biri dağı haqîkat-i kabîliyyedir haqîkat-i fâ'iliyyeyi senden izhâr ve mezâda eb'tân itdi nitekim haqîkat-i kabîliyyeyi murâda izhâr ve senden eb'tân itdi turmañız imdi kendü kendüñüzden veyâhüd birbiriñizden zevklenüñüz nazar ve tefekkür idiñüz ki mültez ve mültezünbih kimdir iki midir bir midir fe-sübhânü'l-hakîm ayînede râ'iniñ yüzün gösterdi ve görünen bir iken iki oldu ve iki şûret iken yine bir denildi işte ol ayînasinüñ imkânıñ mertebesidir ki kim anıñ üzerine ne kadar şuver-i muhtelife geldi nitekim fağûri gibi tıyinden neler düzer ve ne şûretler gösterür el-muharrir şûretüñ haqdur veli esmâsı biñ bir gösterir her ne şûretkim görürsün cümle bir sırr gösterür kendiñi görmek dilerseñ ayîne bul ayîneye-i bâtını zirâ kim ol ayîneye zâhir gösterir bir tecelliden ne deñlü şûrete girdi cihân cümle âşâr içinde bir mü'essir gösterür 'aql-ı evvel cümleden aqdem iken bu 'arşada yandan cism-i Muhammed kendün ahir gösterür şan'at-ı 'ilm-i ledünde bugün üstâd olup kendü ism-i cemil-i Haqqı haylî mâhir gösterir. [76b] Ey kârhâne-i vücûdda zü'l-yed ilki bu hacla müzeyyende mağbûba medd eyle tâ ki kıyâmında tavîllü'l-yed keşir 'ül-eyâdi olasan ve destine bir câm al ki derünimi al ve bâde-i rummânî ile malâmâl olsa neylersin erbâb-ı inkâr ve aşhâb-ı bid'ân evrâkıñı ki ele almağdan buy-ı gül gelmez belki deftere savn ki gülşen-i ma'rifeti idi şolmaz berdi ilki namâza bağla eğer bağladım deyü kuşürüñi bilmediñse niçe pür hasta yatarsan kendi şanımla iki ilkle mürşid etken tut ve mürşid elinden her ne zehir gelürse sükker gibi yut yeminiñ ile zarûret-i fevt olmadıkça ferhiñi müsinn itme zirâ mübâya'al-yeddür Qur'an'da yedullah fevk ide hem de yed eyle murâd bu yemîn dersin yedullah'ı ta'zîm lâzımdır ve mürşid dağı yedi yed Muhammed'dür şallah Ka'be-i

‘ulya vesselem ve hacere’l-esved bu yediñ şüretidir Ka‘be’ye irdiñse insân-ı kâmilîñ beden-i telâim it şürete bu kadar mâl ve bedene şarf idersen haqqîkat andan kem mi budı câhil şeyhlerden ve sûfîlerden olma tâ ki şüretde sırdan cüdâ olmayasın rikqatîñ müsâ‘id iken tevekkûf idüp tırma tâ ki yoldan kalmayasun eller irdiği yere seniñ eliñ daği irer velakin erenlerden olmağa istemezsen ve naqd-i isti‘dâd ki şarf itmeğe heves itmezsen eğer cism-i cânınla el biritseñ ikilik seni tilerdi velakin iki eliñ saña seniyyet gösterdi şöyle ki biriyle dünyâyı ve biriyle ‘uqbâyı tutdıñ eğer vahdete ireydiñ iki eliñ bir idüp Mevlâ’yı tutardıñ [77a] Ey vâkıf-ı muşhaf-ı tekvîn ve tenzîl eliñdedir velakin okumağı bilmezsin ve mazîk cismâniyetde kapatmış kalmışsın muşhaf gibi açılmazsın şol iki def‘a ki biri heykel ve biri müdebbir gider bir taraf eyle ve kalsında muşhaf-ı câmi‘ ve kitâb şâmile mütâ‘la şâl ve bahr-i fikre bir huş tâl seniñ hurûf-ı şu‘unuñ oradan okunur ve kelimât ve âyât ve sûruñ ma‘nâsı hâtırına andan tokunur gel eliñle Kur‘ân yaz velakin naşsını evrâk ve haqâ‘îkîni levh-i diliñde şebt eyle ve ba‘zı rumûz ve künûznı halka söyle ve hizmet-i muqâbele seniñ ücret alma sonra eliñ kesilür inna ecri‘alî Allah sırrını tut ve Haqq’ı bürhânı gibi işâret Haqq’la haqqün ‘amel kıl tâ ki eliñ bu ma‘rifetlere irsün zirâ hizmetde garâz olmaz ve nefsi rahmânî daği belâ-yı hizmet vücûda gelmez ey talib eliñle nâ-mahreme yapışma diliñle söyleşmediğün gözünle bakmaduğün gibi meğer ki muntehî olasın ve mübâya‘a için el viresin ve el alasin ‘örf ve aḥzar ve ene’l-şeytân ma‘u’l-mess ve el-nazar el-muharrir götür ibtidâ bir ‘azîzi ele diliñ var iken söyle telkîn dile eliñ ve bir eline elin tut anıñ elde irmeye belki bir dem gele bu fırsat demin bil ganimet saña ecel tâ ki gele kim bile nefis tut gavş idesin kulzüm diliñ bir ola dürr-i tevḥîdle bu bî‘at yoluna giren adamıñ ire aḥir-i ‘âkıbeti menzile bu yoldan ararlar ibretler Haqq’a koyup bu yolu gitme şâğ ve şola da Haqq’a torı giden Haqq’a namâzı varup Ka‘be içre kıla bugün eğri giden yañıldı yolın yarın nicesi yol bulup toğrula.

[77b]

Vaşıyyet

Ey sâlik râh-ı Ḥüdâ ve ey nâzil-i menâzil erbâb-ı mehdî evvelde rûḥ-ı İlahî ve aḥiriñ heykel-i insândır. Zirâ gerçi heykeliñ nefḥ-i rûḥdan muqaddem taşvîr olmuş ve

âşa ve cevârihiñ aña göre düzülmüş ve tertîb kılınmıştır. Fe-emmâ rûh olmadıkça nefis hevâsı vücûd bulmaz ve mizâc-ı tabî'î hâşıl olmaz pes sende iki vechle âhir sırrı vardır. Evvelkisi budur ki hilkat-i âdemden muqaddem olan eşyâ şüret-i insâniyeye â'sâ gibi idi ve ol â'sâ ve şüret-i âdem ile tamâm oldu. Bu sebebden âdem-i şüret İlahî-i kâmilemdir ve âhireyye tek fâ'idesi hû gelmesinden sebķ iden beyândan zâhir olur bu cihetden neş'-i cismâniyye-i Muhammediye te'ħîr olundu tâ ki hatim olan âdemiñ hatmi ola ya'nî nübüvvet yüzünden nitekim 'İsâ amme ve Mehdî hatemü'l-hatemdir velâyet cihetinden zîrâ şüret-i nübüvvetiñ haķıķati cânib-i velâyetdir ve zâhir bâtını ve evvel ve âhir yeri biriyle muţâbık ve mütevâfık olmak hikmet راعی' rāci' dir ve ikinci âhiriyyet budur ki qademiñ âhir alâ â' şâdır ki cihet-i 'ulvî olan re'siñ cihet-i süflîsidir bes qademiñde âhiriyyeti nefis-i vücûduñuñ âhiriyyetine tâb' başka bir âhiriyyetidir ki sırrı mizâc 'unşurunuñ âhiriyyetine nâzır-ı tevcihinden hadîsiñ gelür Anna Cehennemâ lâ tezâlu tegül: hel min mezîd? Hattâ yeda'u'l-Cebbâru fihâ kademahu, fe izâ veda'a'l-Cebbâru fihâ kademahu, yenzavî ba'duhâ ilâ ba'd ve tegül: Kat, Kat.*

[79b]

18

Niyâzi²⁶

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

Bu ħalvete bakma güzâf zevķ [u] şafâ ħalvetdedür

Ĥalvetle kıl içini şâf nür u ziyâ ħalvetdedür

[81b]

19

Sâki-nâme-i Nef'î²⁷

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1 Merĥabâ ey cām-ı minâ-yı mey-i yâķüt-reng

Devri gelsün senden öğrensün sipihr-i bî-direng

* Anlamı: Cehennem sürekli olarak: 'Daha yok mu?' demeye devam eder. Nihayet Allah (Cebbâr), ayağını onun içine koyar. O zaman (cehennem) bir kısmı diğerine çekilir (sıkışır) ve 'Yeter, yeter, der.'.

²⁶ Erdoğan, *Niyâzi-i Mısrî Divânı*, s. 194. Bu şiir, adı geçen kaynakta 7 beyitten oluşmaktadır. Mecmûada sayfanın altında tek bir beyit halinde ters bir şekilde yazılmıştır.

80a, 80b, 81a mecmûada boş bırakılmıştır.

²⁷ Metin Akkuş, *Nefî Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları (e-kitap), <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0> (E.T. 30.03.2024), s. 233-235. Terķib-i bend şeklinde yazılan şiir de bendlerin son beyti mecmûada kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin Akkuş bundan sonraki dipnotlarda M.A. olarak belirtilecektir.

- 2 Merhabā ey yādigār-1 meclis-i devrān-1 Cem
Āb-1 rüy-1 devlet-i Cemşid āyīn-i Peşeng
- 3 Merhabā ey şāhid-i ʿ işret serāy-1 meygede
Duhter-i pīr-i muġān hemşire-i sākī-i şeng
- 4 Sensin ol rūḡ-1 revān-1 mürde-i endūh [u] ġam
Saña nisbet çeşme-i āb-1 Hızır ʿ ayn-1 şereng
- 5 Sensin ol sermāye-i pāzār-1 şevḡ-i ehl-i ʿ aşḡ
Düşdi feyzūñle kesāda cevher-i nāmūs [u] neng
- 6 Sensin ol pīrāye-i ḡikmet ki feyz-i kāmilūñ
Ḳıldı mir ʿ āt-1 zāmīr-i ehl-i dilden ref -i jeng
- 7 Cür ʿ aña virmezdi cān her ʿ āşık-1 efsürde-dil
Olmasañ tāb-efken her ḡāḡır-1 bī-tāb u teng
- 8 Mey deġil rūḡ-1 revān-1 mürde-i ġamsın hele
ʿ Ālemūñ cānı deġilseñ cān-1 ʿ ālemsin hele
- 9 Rāḡsıñ rāḡat-fezā-yı ḡāḡır-1 mestānesin
Rūḡsuñ naḡd-1 revān-1 ʿ āşık-1 dīvānesin
- 10 Cür ʿ a-i cān baḡşuña leb-teşne biñ Hızır u Mesīḡ
Āb-1 ḡayvānsın yāḡūd la ʿ l-i leb-i cānānesin
- 11 Ābsıñ ma ʿ nāda ammā āb-1 āteş-pāresin
La ʿ lsin şüretde reng u rüy ile ammā nesin
- 12 Başlasañ meclisde devre sāġar-1 mīnā ile
Lāle-i sīrāb-1 bāġ-1 bezm-i ʿ işreḡānesin
- 13 Pür-şafādur tāb-1 dīdāruñla bezm [ü] bezmgāh
Rūşenāyī baḡş-1 ḡalb-i sāġar u peymānesin
- 14 Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstem ʿ i
Duhter-i rezsın velī ʿ aḡl almada merdānesin

10a leb-teşne biñ: leb-teşnedir – M.A.

13b ḡalb-i sāġar: ḡalb-i meclis M.A.

- 15 Zevke dâ 'irdür şafâ-yı hâlet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindâne maḥrem ğayrıya bigānesin
- 16 Beñzemez bir keyfe hîç keyfüñde ' âlem var senüñ
Rûḥsun el-kıṣṣa râḥ olmañda şübhem var senüñ
- 17 Bādî-i zevk u şafâsıñ gerçi nâmuñ bâdedür
Cü' rañı nüş eyleyenler ğuşşadan âzâdedür
- 18 Cân u dilden kimse yok kim saña meftûn olmaya
Şâh u derviş [ü] gedâ hep feyzüñe dil-dâdedür
- 19 Her kaçan luṭf eyleseñ bezme müşerref eyleyüp
Ehl-i bezm ayağuña yüz [sür]mege âmâdedür
- [82a]
- 20 Şâh-ı evreng-i şafâsuñ luṭf u qahruñdur sebep
Kimisi şulḥ üzre mestâneñ kimi ğavğâdadur
- 21 Ehl-i ' aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem kudüretten beri hem ğill u ğışdan sâdedür
- 22 Sende neyler ğill u ğış bir pāk [u] şâf ' ayīnesin
Var ise az çok kudüret sāğar-ı mīnâdadur
- 23 Nitsün ol eşvâbı ' aşık kim saña rehn olmaya
Âteşe yansun gerek hırka gerek seccâdedür
- 24 Meclis-i erbâb-ı dil bir laḫza sensüz olmasun
Ḥürmetüñ inkâr iden ' âlemde ḫürmet bulmasun
- 25 Ben hele bir saña beñzer yâr u hem-dem bulmadum
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫürrem bulmadum
- 26 Nice mesrûr olmasun ol meclisüñ aşḫâbı kim
Ḳatreñi nüş eyleyende zerrece ğam bulmadum
- 27 Saña ḫâşâ beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuşûşâ keyfini kem bulmadum

16a hîç: - M.A.

19a her kaçan luṭf eyleseñ bezme müşerref eyleyüp: her ne dem lutf eyleyip bezmi müşerref eylesen M.A.

23a eşvâbı: esbâbı M.A.

25a yâr u hem-dem: yâr-ı hemdem M.A.

- 28 Bir yere cem‘ olsa ‘ aşık şem‘ le maḥbūb ile
Hiç o bezm-i ḥāşa senden ğayrı maḥrem bulmadum
- 29 Ehl-i ‘ aşka ṭurfa ‘ işreḥāne buldum ‘ ālemi
Sensiz ammā ‘ ālemūn zevkünde ‘ ālem bulmadum
- 30 İdeli seyl-i hücūmuñ ḥāne-i zūhdi ḥarāb
Tevbenūñ bünyādını ḥāṭırda muḥkem bulmadum
- 31 Zevküne vāşıl olunca tevbe bozmağ deĝül
Tevbe hiç iḥtiyār itmiş bir ādem bulmadum
- 32 Dil-güşādur meclisūñ ğāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senūñ ḥaḫkuñda hep efsānedür
- 33 Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḫat bundadur
Ḥikmetūñ inkār ider vā‘ iz ḥamāḫat bundadur
- 34 Öldürür renc u ḥumāruñ dirgürür feyzūñ yine
‘ Āşık-ı bīmārı bir demde ğarābet bundadur
- 35 Mürde-i endūha söz yoğ cān bağışlar şoḫbetūñ
Cān virür çoğ zevküne anuñda şoḫbet bundadur
- 36 Gerçi varuñ şarf idersin sen ğöñüller acmağa
Ḥarc ider varımı herkes saña ḫikmet bundadur
- 37 Ehl-i ḫikmet bilmemiş bu ana dek keyfiyyetūñ
Yoḫsa her bīmār için dirlerdi şıḫḫat bundadur
- 38 Sükkerī şerbetden a‘ lāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ nola ğayrı ḫalāvet bundadur
- 39 Ḥāşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter deĝül ṭab‘ uñ ‘ arağ gibi leṭāfet bundadur
- 40 *Nef̄s̄*-i bīmārı gel keyfüñle iḫyā kııl yine
Ḥāṭır-ı maḫzūnını ğamdan müberrā kııl yine

28b ğayrı: özge M.A.

31a tevbe: tevbesin M.A.

31b tevbe: tevbeyi M.A.

34. beyit adı geçen kaynakta 39. beyittedir.

[83b]

Ramazān-ı şerifîñ on beşinde işbu du‘ā-yı şerif yazılıp şu içine konılarak yutmaludur. Hazā du‘ā-yı şerif tebaḥbab yā Muḥammed ente heysūrun teveccub ḥaysu şî‘te fe-inneke mansūrun. İstimā eyleyüp bu du‘āyı yazılıp ta‘lîk olunmağa. Ahmed Tal‘at Efendi. Bi’ismi ‘İlāhirrahmānirrahîm le ḳad cāekum rasūl min enfūsiküm ‘azîzün ‘aleyhi mā anittüm ḥarişun ‘aleyküm bil-mü‘minine rauf raḥıym fe in tevellev feḳul ḥasbiyāllahü la ilahe hu aleyhi tevekkeltü ve hüve rabbül arşil azıym.

[84b]

20

Seyfullāh²⁸

mefā‘îlün mefā‘îlün mefā‘îlün mefā‘îlün

- 1 Bu ‘aşḳ bir baḥr-i ‘ummāndır buña ḥadd ü kenār olmaz
Delîlim sırr u Ḳur‘ān’dır bunı bilende ‘ār olmaz
- 2 Süregeldik ezeliiden pîrim Muḥammed ‘Alî’den
Şarābı lâ-yezāliden iĉenlere ḳanar olmaz
- 3 Eğer ‘aşıḳ iseñ yāre şaḳın aldanma āgyāra
Düş İbrāhîm gibi nāre bu gülşende yanar olmaz
- 4 Kendi özin bilenlere doğrı yola gidenlere
Ḥaḳḳ yolında ölenlere ḳan bahāsı dînār olmaz
- 5 Kıyamazsañ başa cāna ırağı ol girme meydāna
Bu meydānda nice başlar kesilür hiĉ şorar olmaz
- 6 Baę şu Manşūr’uñ işine üşürmüş ḥalkı başına
Ene’l-Ḥaḳḳ’ıñ firāşına düşünlere tımār olmaz
- 7 **Seyfullāh** sözinde mestdir şeyḫinden almışdır destür
Dîvāne rā ḳalem nistdir her ne dirseñ kanar olmaz

82b, 83a mecmûada boş bırakılmıştır.

²⁸ Özdemir, *Seyid Nizamoğlu Divanı*, s. 114.

2a süregeldik: süre geldim C.Ö.

2b ḳanar: hümār C.Ö.

4. beyit adı geĉen kaynakta 5. beyittedir.

4a kendi özin bilenlere doğrı yola gidenlere: Hağ eyler ḥaḳḳ olanlara kendi özün bilenlere C.Ö.

4b Ḥaḳḳ yolında: dost yoluna C.Ö.

5a ırağı ol: ıraktur C.Ö.

6a üşürmüş ḥalkı: halkı üşürmüş C.Ö.

7a almışdır destür: aldığı dersdir C.Ö.

7b her ne dirseñ: ne söylerse C.Ö.

[87a]

21

Maṭla²⁹

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Cihānuñ aşlı u fer'î ḥaḳīḳat silk-i ādemdür
Mesīḥā farz olan Ḥaḳ'dan ki bu ādemde ki demdür
- 2 Gözüme çün görünmez Ḥaḳ'dan özge her neye baḳsam
Muḥīt-i küll-i şey oldur benim bes bu nezaretümdür
- 3 Yutmamış çün Ḥaḳ'dan özge vücūdı cümle eşyāda
Şaḳın bir nesneye ayrıḳ dime 'ālemde bu kemdür
- 4 Ḥayāt-i cāvidānīdür ölümde kaçma ey 'ārif
Cihānda cümle şādīniñ bilürsen evveli ğamdur
- 5 Nigāruñ ḳaḫr-ı ḥışmından be-ġāyet ḥazz alur cānum
Hemīn nūş iderem anı eġer şehd ü eġer semdür
- 6 Başarsuñ dīv-i nefsuñ ger Süleymān-ı zamān olduñ
Vücūduñ mülküni aldıñ eliñde mühr ü ḥātemdür
- 7 Fenā cāmun içen buldı beḳānuñ şıḥḥatin dā'im
Sözi ġuş eyle gel şanma didiġüm cāmile Cem'dür
- 8 Şaḳın 'ulema-i 'aşrum diyü lāf urma ey vā'iz
Nice yüz biñ seniñ gibi bu 'ilmu'llahda mülzemdür
- 9 Bugün seng-i melāmetle 'imāret eyle dil-mülkin
Yıḳılmaz bülbül-i 'āşık binā-yı 'aşḳ muḥkemdür
- 10 Nice başlar keser şūfī bugün ḥalvet bucaġunda
Velakīn şūretā baḳsañ şan İbrāhīm-i Edhem'dür
- 11 Muḥabbet iplerüdür kim ḫaḳılmış bu nite çengel
Çiġerler dest-i cevriyle añınçün ḳāmeti ḫamdur
- 12 Cihānda her kimi nefsuñ ḫaḳāretle nazār ḳılma
Cihān ḫālidirür şanma neler vardur bu 'ālemde

85a, 85b, 86a, 86b mecmûada boş bırakılmıştır.

²⁹ Bu şiir, şu ana kadar ki araştırmalarımız sonucunda kaynaklarda tespit edilememiştir.

- 13 Buyurmuşdur Resûlullâh ki faqr oldu benüm fahrüm
Anıñçün faqr ile Aḥmed cihân içre müsellemdür
- 14 Hüdâ var eyleyüp yoḡdan kerâmet virdi insâna
Bilürseñ ism ile esmâ ʾ okursuñ ism-i â ʿ zamdur
- 15 Bilürsen kenz-i maḥfîye ḡazîne oldıḡın âdem
Anıñçün cümleden a ʿ lâ melâ ʾ ikden mükerremdür

[91a]

22

[Nesîmî]³⁰

fâ ʿ ilâtün fâ ʿ ilâtün fâ ʿ ilâtün fâ ʿ ilün

- 1 Mü ʾminiñ ḡalbinde rûḡ-ı cismle cândır ʿ Âli
Ka ʿ betullâhıñ cemâli veche yeksândır ʿ Âli
- 2 Hem şerî ʿ at hem ḡarîḡat hem ḡaḡîḡat ma ʿ rifet
Âyet-i ʿ ilm-i yaḡîn hem ʿ âlem-i Ḡurʾân ʾdır ʿ Âli^{6a}
- 3 Hem şâḡib-i tîḡ düldül-i seyyidi faḡr-ı niyâm
Şâḡ-ı Merdân mîr-i meydân Şîr-i Yezdân ʾdır ʿ Âli
- 4 Yeryüzünde oḡunur ismiñ ʿ Âli ʾdir yâ Velî
Gökde melekler oḡurlar nûr-ı Yezdân ʾdır ʿ Âli
- 5 Kim ʿ Âli ʾyi bilmedi mel ʿ undur ol Mervân ʾı ḡar
Cennet-i ʿ adn vişâliñ ḡûr [u] rıḡvân ʿ Âli
- 6 Ey *Nesîmî* bu medḡi şubḡ [u] şâm yâd eylegil
Şöyle kim ʿ âlemde meşḡûr nuḡḡ-ı ʿ âyândır ʿ Âli

87b, 88a, 88b, 89a, 89b, 90a, 90b mecmuada boş bırakılmıştır.

³⁰ Ahmet Tanyıldız, “Nesîmî’ye Atfedilen Bazı Yeni Şiirler Üzerine Bir Deḡerlendirme”, *Nesîmî Kitabı*, Editörler Alim Yıldız, Yusuf Yıldırım, Sivas 2019, s. 160. Adı geḡen kaynakta 5 beyit olan şiir mecmûada 6 beyitten oluşmaktadır. Ahmet Tanyıldız bundan sonraki dipnotlarda A.T. şeklinde belirtilecektir.

1b Ka ʿ betullâhıñ cemâli veche yeksândır ʿ Âli: Ayn-ı zâtullâh ile hem-vech-i insândur Alî A.T.

2b ʿ ilm-i yaḡîn hem ʿ âlem-i Ḡurʾân ʾdır : ilm-i ledün ilm ile Kurʾân ʾdur A.T.

3. beyit adı geḡen kaynakta bulunmamaktadır.

4a Yeryüzünde oḡunur ismiñ ʿ Âli ʾdir yâ Velî: Yir yüzünde çün senün ismün Alî ʾdür yâ Vedûd A.T.

5b vişâliñ ḡûr: vişâl-i ḡûr A.T.

6a - bu: sen bu A.T

6b nuḡḡ-ı ʿ âyândır: dîn ü îmândur A.T.

23

[Nesîmî]³¹

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ehl-i İmānım diyenler şol daği inkâr itdiler
Çün Nesîmî'yi Haleb şehrinde ber-dâr itdiler
- 2 Cevr itdiler zulm ile Hakk'ı başdılar
Ahsen-i takvîmi gör kim nice inkâr itdiler
- 3 Bileyüp bıçaqlarını çün çıkardılar tenim
Sağ iken ben miskini gör nice bîmâr itdiler
- 4 Müftîler fetvâ virüp Hakk söze bâtl didiler
Gel didüm İmāna gelmez gelmeğe 'âr itdiler
- 5 Hakk baña söyle didi emr itdi bende söyledim
Sözlerim destân idüp 'âlemde tekrâr [itdiler]
- 6 Ey *Nesîmî* vâşıl oldıñ hâliḡ u raḡmāna sen
Cennet-i me'vâyı buldıñ yeriñ gülzâr itdiler

[91b]

24

Târîḡ-i Çeşme-i Vâlide Sulṡân: [Vehbî]³²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Vâlide Sulṡân 'âl-i şân-ı himmet meşrebiñ
Âb-ı cûdundan gel ey leb-teşne şîr-i sükker iç

³¹ Hüseyin Ayan, *Nesîmî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1990, s. 173. Hüseyin Ayan bundan sonraki dipnotlarda H.A. şeklinde belirtilecektir.

1a ehl-i İmānım diyenler şol daği: ehl-i İmān ısları ol demde H.A.

1b Nesîmî'yi: Hüseyinîni H.A.

2a cevri itdiler: seyyide cevri eyleyip H.A.

3. ve 4. beyitler mecmua ile divan arasında takdim-tehirlidir.

3a çıkardılar tenim: kıydılar bu tenime H.A.

4a müftîler fetvâ virüp Hakk söze bâtl didiler: kâdîlar fetva verüben Hakka bâtl dediler H.A.

4b gel didüm: küfr olup H.A.

4b itdiler: dediler H.A.

5a didi: deyü H.A.

5b sözlerim: sözüümü H.A.

6b cennet-i me'vâyı buldıñ yeriñ: cennetü'l-me'vâ'â bulup yerini H.A.

³² Beyza Taymaz, *Osmanlı Dönemi İstanbul Sebil ve Çeşme Kitabelerinin Biçim ve İçerik Açısından Değerlendirilmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2022, s. 240-241. Beyza Taymaz bundan sonraki dipnotlarda B.T. şeklinde belirtilecektir.

1b âb-ı cûdundan: 'ayn-ı cûdundan B.T.

1b şîr-i sükker: şîr-u şeker B.T.

- 2 Devr-i İskender de olsa Hızır dirdi gösterüp
İşte mâ âb-ı hayât buldum İskender iç
- 3 Tıfl-ı müdrik lülesin virmezdi sedy-i dāyeye
Diseler ister şu iç isterse şîr-i mâder iç
- 4 Şāhibü'l-hayrîñ dū'āsın şu gibi ezberle de
İşte şu işte sebîl ister vuzû it ister iç
- 5 Sū-be-sū gūyâ lisân-ı lüle ile çeşmeler
Çağırup şerbet-fürüşân gibi dirlir 'anber iç
- 6 **Vehbiyâ** târîhin işrâb it 'ıtaş-ı ümmete
Gel sebîl-i Vâlîde Sulţân'dan âb-ı kevşer iç

[92b]

25

Güfte-i Muşallî Efendi [Niyâzi]³³

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 'Älem-i arâyı gördüm 'âlem-i arâ menem¹⁶⁵
Mâlik-i kevn ü mekânâm tâc ile dârâ menem
- 2 On sekiz biñ 'âlemi seyr eyledüm seyyâre-var
Kâb-ı kavseyne irişdüm sırr-ı ev ednâ menem
- 3 Çün serâ-yı 'izzete başdum kâdem 'irfân ile
Hem Süleymân-ı zamânâm kâf ile 'anķâ menem
- 4 Ger vücûduñ kaçre ise zâhidâ deryâ olur
Serserî gezme cihânda noķta ile mâ' nâ menem

2b mâ âb-ı hayât: mâ 'aynü'l-hayâtı B.T.

2b - İskender: ey İskender B.T.

4. ve 5. beyitler mecmua ile kaynak arasında takdim-tehirlidir.

5b çağırup: çağlayub B.T.

92a mecmuada boş bırakılmıştır.

³³ Erdoğan, *Niyâzi-i Mısrî Divânı*, s. 275. Adı geçen kaynakta 6 beyit olan şiir mecmûada 7 beyitten oluşmaktadır.

1a gördüm: buldum K.E.

3a 'irfân ile: 'izzetile K.E.

3b hem: dil K.E.

4a vücûduñ: vücûdum K.E.

- 5 Gör bugün ‘İsâ dem-i nuṭḡ-ı cihân u ‘âlemem
Mürdeler zinde ider ol cānlara cānān menem
- 6 Fâris-i meydân-ı ‘aşkam gülşen-i şānī bugün
Maḡhar-ı sırr-ı ‘Āli’yem cümleden a‘lā menem
- 7 Ey rumūzı noḡṭa ancaḡ yine ‘irfān bilür
Vādī-i emīnde gūyā Tūr ile Mūsā menem

26

[Niyāzī]³⁴

müfte‘ilün fā‘ilün müfte‘ilün fā‘ilün

- 1 Dervīş olan kişiler sözleri ‘ummān olur
Sālik-i Ḥaḡ olanuñ rāhına bürhān olur
- 2 ‘İlm-i ledün dersini ‘ārif olan kişiler
Ḥaste dil olanlaruñ derdine Loḡmān olur
- 3 Beyt-i dili pāk olur zıkr-i Ḥaḡḡ’ı işiden
Şabr [u] ḡararı gider işleri devrān olur
- 4 Şem‘-i cemāle döner pervāne-i ‘āşıkun
Zann ider ol cāhilūñ devr ile ‘işyān olur
- 5 Şanma *Niyāzī* özün dervīş olupdur senūñ
Dervīş olan kişiler şöylece sulṭān olur

[93a]

27³⁵

mef‘ülü mefā‘ilün mef‘ülü mefā‘ilün

- 1 Şevḡ-i leb-i la‘liñle cūş eyledi sīnemde
Gözden dökülür durmaz her gün çīgerim ḡanı
- 2 Gördükçe sücūd eyle yāriñ ḡaşı miḡrābın
Bu yüzden oku zāhid sen sūre-yi Ḳur‘ān’ı

5a dem nuṭḡ-ı cihân u ‘âlemem: menüm Mısrî cihân-ı ‘âlemüm K.E.

5b mürdeler zinde ider: mürdeyi zinde idem K.E.

6. beyit adı geḡen kaynakta yazmamaktadır.

7a ey rumūzı noḡṭa ancaḡ yine ‘irfān bilür: bu rumuzūn noḡṭasın ancaḡ yine ‘ārif bilür K.E.

7b vādī-i emīnde: vādī-i ḡalbümde K.E.

³⁴ Erdoḡan, *Niyāzī-i Mısrî Divānı*, s. 193. Adı geḡen kaynakta 7 beyit olan şiir mecmuada 5 beyitten oluşmaktadır. Divandaki 3. ve 6. Beyitler mecmûada yer almamaktadır.

1a kişiler: kişinūñ K.E.

4a pervāne-i ‘āşıkun: pervānedür ‘āşıkūn K.E.

³⁵ Bu şiir, şu ana kadar ki araştırmalar sonucunda kaynaklarda tespit edilememiştir.

- 3 Min hātīm'ül-la' liñde
Bir h̄abbeye almaz şadr-ı mülk-i Süleymān'ı
- 4 Esrār sözini Aḥmed keşf eyleme nādāna
Ḥayvāna maḥal görmesin çeşme-i ḥayvānı
- 5 Şol kimse kim bilmez öz kendüziñ aḥvālin
Ol nice ki farq eyleye insān ile şeytānı
- 6 Zātıyla şıfātı aşl-ı esmā ile müsemmedır
Bilmeyen anı bilmez hiç bende vü sulṭānı

[94b]

28

Der Beyān-ı Ma'rifet-i İnsān: [Nidāi]³⁶

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Bu teniñ aşlı çün 'anāşırdır
Ḳadrini bil 'aceb cevāhirdir
- 2 Saña ḥizmet ider bu dört erkān
Bedeniñ ḳal' asıdır bu cān sulṭān
- 3 'Ālemiñ zübdesi vü eşrefisin
Bundan ancaḳ murād olan sensin
- 4 Ne ki 'ālemde var ḳamu sende
Cümle eşyā şehā saña bende
- 5 Mazḥar ḥaḳdurur ḳamu 'ālem
Eşref-i ḥaḳdurur benī ādem

3. beytin ilk mısraı eksiktir.

93b, 94a mecmûada boş bırakılmıştır.

³⁶ Seda Uysal Bozaslan, "Garseddin-Zāde Şemseddin Muhammed'e Nispet Edilen Bir Tıp Manzumesi Hakkında: Manzûme ya da Manzûme Fî İlmi't-Tıb", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S. 68, Aralık 2019, s. 74-87. Seda Uysal Bozaslan bundan sonraki dipnotlarda S.U.B. şeklinde belirtilecektir.

1a 'anāşırdır: 'anāşırdan S.U.B.

1b cevāhirdir: cevāhirden S.U.B.

2b ḳal' asıdır: ḳal' adur S.U.B.

3b bundan ancaḳ murād olan sensin: sensin ancaḳ murād olan bundan S.U.B.

³⁷ Derkenar kısmında Zāriyât sûresinin 20. ve 21. ayetleri yazmaktadır. Anlamı: "Ve yeryüzünde deliller var iyiden iyiye inanmış olanlara."

<https://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=51&ayet=20> (E.T. 01.12.2024). "Ve kendi özüñüzde de, hala mı görmezsiniz?"

<https://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=51&ayet=21> (E.T. 01.12.2024).

5a ḥaḳdurur ḳamu 'ālem: ḥaḳdur benī ādem S.U.B.

5b ḥaḳdurur benī ādem: ḥaḳdur derin ālem S.U.B.

- 6 ‘ Ārız olursa ger marāz tende
Def ine çāre kı̄l anıñ sende
- 7 Cehd idüp şıhhat ü şafā birle
Āşinā ol Hūdā birle
- 8 Bedeniñ eylesün ‘ ibādet-i Hāq
Aña lāzımdurur itā‘ at-ı Hāq
- 9 Nefsiñi kı̄l idüp şerī‘ atde
Sālik ol ‘ aşkla hāqı̄katde
- 10 Göñliñi bir uluya teslīm it
Hızmetinde elif kı̄didiñ cesim it
- 11 Cānı kı̄dret maqāmına irgür
Hātıruñ cümle kendüñe dirgür
- 12 Hāne-i dilde Hāq cemāline baq
Tā ki rüşen görine hikmet-i Hāq
- 13 Dileseñ bu yola revān olasın
Ehl-i diller kı̄tında cān olasın
- 14 Sende benlik kökin çıkarup al
Tövbe tahmīni kı̄l aña idhāl
- 15 Yaprāğın al nedāmetüñ cānā
Cümle şabriñ hevānına kı̄y tā
- 16 Hırluq destiyle döy muhkem
Gözyaşıyla kı̄rışdır ey ādem
- 17 Kı̄y muhabbet tavāsına anı
‘ Aşk odı birle kı̄ynadup anı

7b ol: olagör S.U.B.

8b lāzımdurur: lāzımdur S.U.B.

10b cesim: mim S.U.B.

16a döy: dök S.U.B.

16b kı̄rışdır: kı̄rışdırup S.U.B.

17b kı̄ynadup: kı̄ynadıñ S.U.B.

18 Tā kıvāmın bulup ola ma' cūn
Yiyessin şād ola dil-i maḥzūn

19 Tut sözimi öziñe pend eyle
Himmeti kendüñe bülend eyle

20 Gel *Nidāi* kelāmı muḥtaşar it
Bu cihānda gereklü bir eşer it

21 Ādem oldur ki ḥalka ḥayrı dege
O muzırdır ki nāsa şerri dege

22 Bu söze bu ḥadiş oldı delil
Oḡu ma' nāsın eyle ḥalka sebil

Ḥayrū'n-Nāsi Men Yenfe' ū'n-Nāse Şerr'un-Nāsi Men Yeđirru'n-Nāse ³⁸

Şadaḡa Resūllah ve Nataḡa Ḥabibullah

[95a]

29

[Zihni]

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1 Geçüp [ben] cāh-ı menāşıbdan 'uzlet ihtiyār itdüm
Yine da' vet olundumsa icābet ihtiyār itdüm
Virüp naḡdi dili yāre emānet ihtiyār itdüm
Nedāmet köşesin tutup felāket ihtiyār itdüm
Geçüp 'azv-ı sa' ādetden ferāgat ihtiyār itdüm

2 Derūnum şem' a-veş sūzān olupdur cism aña fānūs
Çıḡardum cāme-i sebzi bedel itdüm aña sālūs
Nesim-i ṡurre-i ṡarrār o ruḡsārı idermiş būs
Esir-i 'aşḡa sulṡānım yaraşmaz izzet-i nāmūs
Anıñçün ben ḡuluñ varup melāmet ihtiyār itdüm

3 Le-bā-leb cām-ı şaḡbādan leb-i la' li ider perḡiz
Velakin ṡir-i müjḡāniñ çeker ol ḡamze-i ḡün-riz
Vişālin va' ad ider a' yād gül dāde ol lebriz
Serāser geşt idüp gördüm ḡaḡiḡat görmedim herḡiz
Ferāgat eyleyüp ḡalkdan selāmet ihtiyār itdüm

22b oḡu ma' nāsın eyle ḡalka sebil: oturmaḡı sen ḡalka eyle sebil S.U.B.

³⁸ “En iyi insan, insanlara yararı; en kötü insansa, insanlara zararı dokunan kimsedir.” Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, s. 212.

- 4 Hazer it her sihir derd-i ziyān ah-ı nālemden
Haṭ-ı senediñ zuhūr itmek muḳarrerdür bu mātemden
Seḫāniñ ‘ aksını ders eylemişsin Ṭaiḫ Hātem’den
Ayağım dāmen-i faḳra göçüp geçdüm bu ‘ āmelimden
Rehi Ḥaḳḳ’a sülük idüp sa‘ ādet ihtiyār itdüm
- 5 Elim ermez o serr u ḳadd-i ra‘ nā māh-ı tābāna
Mişāl olmak ne mümkündür o zülfi ‘ anber-efşāna
Ma‘ ārifle bir olsañ daḫi emāretde Loḳmān’a
Bu ‘ ālem-i ḫilḳatiñ meyli olupdur cehl-i nādāna
Dime *Zihni* balī‘ olup feşāhat ihtiyār [itdüm]

[95b]

30

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Kötü felek bize ne’tdi neyledi
Dāneci vezīre zebūn eyledi
- 2 Yedi biñ dāneden sālyāne eyledi
Ḳalmadı dānemiz bil pādişāhım
- 3 Ne hoş lezīz olur dāne incisi
Gelmemiş cihāna bunuñ şānisi
- 4 Şabāḫ ḳahvealtına beş def a dāne incisi
İki def a kimyonla bil pādişāhım
- 5 Öñümüz baba tağı ardımız ister
Yā Rab bize nuşret yüziñ göster
- 6 Şabāḫ ḳahvealtına üç dāne ister
Ḳalmadı dānemiz bil pādişāhım
- 7 Bölük sipāhisi otluḳ.....
Erbāb-ı devlet ḫānda ye beḳā
- 8 Pāşālılar oturmuş yaḫni ḳapar
Yaḫni ḳapmaḳ kārımızdır bil pādişāhım
- 9 Başına bağlamış Baḡdād pūşusun
Omzuna yüklenmiş sipāh çārşusun

7. beytin ilk mısraının son kısmı fotoğraflanmadan kaynaklı olarak okunmamaktadır.

- 10 Elinde gezdirir biber tūrşusun
 ullarıñ tūrşucudur bil pādişāhım
- 11 Poşunuñ şacāğın opuğun dōğēr
 Oturmuş ahvede kendiyin öğēr
- 12 Şapayı görünce dağılır kim
 Ormandadır ullarıñ bil pādişāhım
- 13 ahvelerde lāf [u] gūzāfkārimız
 ılıç çekmeğē varmaz hiç elimiz
- 14 Harāc-ı mezād itmek bizim kārimız
 oltucudur ullarıñ bil pādişāhım
- 15 Orduya vardum bir çārşūbāz
 İç āğāları hep dağlarda gezer
- 16 Lū kavmi dōğüşür pū kavmi bozar
 ullarıñ Lū kavmidir bil pādişāhım
- 17 Cemā‘ at birikmedi gelmedi imām
 Tevārihler yazduğumuz bil pādişāhım
- 18 ullarıñ yapmışdur keçedeñ hamām
 ullarıñ delākdur bil pādişāhım

[96a]

31

[Oğlanlar Şeyhī İbrāhīm Efendi]³⁹

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Bidāyetde taşavvuf kişi bī-cān olmağā dirler
 Nihāyetde gönül tahtında sulţān olmağā dirler
- 2 arīatde taşavvuf maḥv-ı şūretten ‘ibāretdür
 Haīatde serā-yı serde mihmān olmağā dirler

³⁹ Nuri Yılmaz, *Olanlar Şeyhi İbrahim Efendi Külliyyatı*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1998, s. 205-207. Adı geçen kaynakta 28 beyit olan şiir mecmûada 15 beyitten oluşmaktadır. Nuri Yılmaz bundan sonraki dipnotlarda N.Y. şeklinde belirtilecektir.

1a kişi: şūfī N.Y.

2a arīatde taşavvuf maḥv-ı şūretten ‘ibāretdür: arīatde ‘ibāretdür taşavvuf maḥv-ı şūretdür .N.Y.

- 3 Bu āb u ḥāk libāsından şoyunup ‘ārī olmağa dirler
Taşavvuf cism-i şūfī nūr-ı Yezdān olmağa dirler
- 4 Taşavvuf lem‘ a-i envār-ı muṭlaḳdan uyanmaḳdur
Vücūdī āteşi ‘aşkıyla sūzān olmağa dirler
- 5 Taşavvufda şerā’iṭ-nāme-i varlığı devirmekdür
Be-küllī bu ‘imāret cismi vīrān olmağa dirler
- 6 Taşavvuf ten ṭılsımın ism-i fettāḥ ile açmaḳdur
Serāy-ı vaḥdet içre ehl-i ‘irfān olmağa dirler
- 7 Taşavvufda kişi erbāb-ı ğaybe vāḳıf olmaḳdur
Daḫi bilcümle ehl-i derde Loḳmān olmağa dirler
- 8 Taşavvuf şūfī ḥāle ḳālī tebdīl eylemekdür
Daḫi her söz ki söyler āb-ı ḫayvān olmağa dirler
- 9 Taşavvuf ‘ilm-i ta‘ birāt-ı te’vīlātı bilmekdür
Daḫi hem cān ilinde sırr-ı sūbhān olmağa dirler
- 10 Taşavvuf ḫayret-i kübrāda mest-i vāle olmaḳdur
Demādem Ḥaḳḳ’ıñ esrārında ḫayrān olmağa dirler
- 11 Taşavvuf *ḳul kefā bi’l-lah* da‘ vet dūrür cānı⁴⁰
Daḫi hem *ırci’i* emriyle fermān olmağa dirler⁴¹

3a bu āb u ḥāk libāsından şoyunup ‘ārī olmağa dirler: Bu āb-ı gül libāsından taşavvuf ‘ārī olmaḳdur N.Y.

4b vücūdī: taşavvuf N.Y.

5a varlığı: hesti N.Y.

5b be-küllī bu ‘imāret cismi vīrān olmağa dirler: taşavvuf ehl-i şer‘ ü ehl-i imān olmağa dirler N.Y.

6a ism-i fettāḥ: ism-i miftāḥ N.Y.

6b serāy-ı vaḥdet içre ehl-i ‘irfān olmağa dirler: taşavvuf bu ‘imāret külli vīrān olmağa dirler

7. ve 8. beyitler mecmua ile divan arasında takdim-tehirlidir.

7a taşavvufda kişi erbāb-ı ğaybe vāḳıf olmaḳdur: taşavvuf ‘ārif olmaḳdur ḫükmele‘ ādetü’l-lah N.Y.

7b daḫi bilcümle ehl-i derde Loḳmān olmağa dirler: taşavvuf cümle ehl-i derde dermān olmağa dirler N.Y.

8a şūfī ḥāle ḳālī: şūfī ḳālī ḥāle N.Y.

8a eylemekdür - : eylemekdür bil N.Y.

9b daḫi hem: taşavvuf N.Y.

10a ḫayret-i kübrāda: ḫayrāt-ı kübrāda N.Y.

10b demādem: taşavvuf N.Y.

⁴⁰ “Allah yeter, de.” Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, s. 377.

⁴¹ “Dön.” Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, s. 323.

11b daḫi hem: taşavvuf N.Y.

11b fermān: mestān N.Y.

- 12 Taşavvuf Tūr-ı ƣalbde maẓhar olmaƣdur tecellīye
Daħi hem zāhid Mūsā-yı ‘ Umrān olmaƣa dirler
- 13 Taşavvuf şūfīniñ her bir ƣılında bir göz olmaƣdur
Anıñla veche zāt-ı sırra ģayrān olmaƣa dirler
- 14 Taşavvuf zāt- ƣalbden māsivā’l-lahı gidermekdür
Daħi hem ƣalb-i şūfī ‘ arş-ı Raħmān [olmaƣa dirler]
- 15 Taşavvuf kendide yolu ģaģıƣat sırrını cānā
Taşavvuf şer‘ i Aħmed dilde bürhān olmaƣa dirler

[96b]

32

Maṭla‘ :[Niyāzī]⁴²

müstef ilün müstef ilün müstef ilün müstef ilün

- 1 Bir şehre irişdi yolum dört yanı düz meydān ƣamu
Aña giren görmez ölüm iĉer āb-ı ģayvān ƣamu
- 2 Bir hoş güzel yapusı var otuz iki ƣapusı var
Cümle şehirlerden ulu her yanı bāģ büstān ƣamu
- 3 Āb u hevāsı mu‘ tedil giren ıııkmaz ay u yıl
Taģları lāle aģ kıızıl bāģları gül-i ģandān ƣamu
- 4 Bülbülli nālān ider cān u dili ģayrān ider
Baģçeler seyrān ider her küşede ģübān ƣamu
- 5 Eşcārda sazlar ııalınur dallarda meyve şalınur
Sen şunmadın ol yolınur hep emrüne fermān ƣamu
- 6 Kim selsebilden nüş ider raħiģ anı bī-hüş ider
Tesnīm ider serhoş ider olur iĉen mestān ƣamu

12a taşavvuf Tūr-ı ƣalbde maẓhar olmaƣdur tecellīye: taşavvuf ‘ ilm-i Ĥaģƣa sīnesin mahzen itmekdür N.Y.

12b daħi hem zāhid Mūsā-yı ‘ Umrān olmaƣa dirler: taşavvuf şūfī ƣatre iken ‘ ummān olmaƣa dirler N.Y.

13b anıñla veche zāt-ı sırra ģayrān olmaƣa dirler: taşavvuf ehl-i şuffe ehl-i imān olmaƣa dirler N.Y.

14a zāt- ƣalbden: ƣalb evünden N.Y.

14b daħi hem ƣalb-i şūfī ‘ arş-ı Raħmān [olmaƣa dirler: taşavvuf cān-ı mü‘ min ‘ arş-ı Raħmān olmaƣa dirler N.Y.

15a Taşavvuf kendide yolu ģaģıƣat sırrını cānā: taşavvuf sende olmaƣdur ģaģıƣat Ĥaģ ey İbrāhim N.Y.

⁴² Erdoğan, *Niyāzī-i Mısrī Divānı*, s. 307-309.

1a bir: bu K.E.

2a bir: bu K.E.

5b hep: her K.E.

6b tesnīm ider: tesnīm ebed K.E.

- 7 Bu didiğüm cennet değül anlara ol minnet değül
Bunuñ şafası zevķine ħayrân ehl-i cinân ħamu
- 8 Şehr-i ħaķīķatdur adı Ħaķ sırrını anda ħodı
O sırra ‘ârif olanı eyledi Ħaķ pinhân ħamu
- 9 Anlarda olmaz hiĉ fesâd buğz u ħased kibr ü ‘inâd
Cümle biliş yoķ aşlâ yâd birbirine iĥvân ħamu
- 10 Özleri cānlardan ‘azîz sözleri ballardan lezîz
Yoķ anda siz daĥi hem biz birlik ile yeksân ħamu
- 11 Ol şehre mürsel gelmedi anları da‘vet kılmadı
Anlar yolu yañılmadı evşâfları Ħur‘ân ħamu
- 12 Ħaķ mezhebi mezhepleri deryâyı zât meşrepleri
Ħâşıl ħamu maţlabları ħadr içredir her an ħamu
- 13 Anlarda yoķdur iĥtilâf günden ‘ayân Ħaķ bî-ĥilâf²¹
Her işleri Ħaķķ’a muzâf rûĥ eylemiş Yezdân ħamu
- 14 Terk eylemişler kıyl-ı ħâl lâl olmuş añlarda bu dil²²
[97a] Her ĥâlleri Ħaķķ’a delîl hep mazhardur Raĥmân ħamu
- 15 Gerçi saña baķar gözi şöĥbet idüp söyler sözi
Lâkin Ħaķ’ı bulmuş özi söyleşdüĥi Ħur‘ân ħamu
- 16 Dünyâya anlar girmede girdiyse de eğlenmedi
Şeytân oları görmedi andan anlar pinhân ħamu
- 17 Aña girerse bir kişi gider gönülden teşvîşi
Başına bu devlet kuşu ħonar olur sultân ħamu

7b ħayrân ehl-i cinân: ehl-i cinân ħayrân K.E.

8b pinhân: miĥmân K.E.

9a anlarda olmaz: olmaz olarda K.E.

10b anda siz daĥi hem biz: anda sen ben siz ü biz biz K.E.

13a anlarda yoķdur: yoķdur olarda K.E.

14a kıyl-ı ħâl: ħâl ü kııl K.E.

14b mazhardur: mazhar-ı Raĥmân K.E.

15a baķar: baķup K.E.

15b Ħur‘ân: Fürkân K.E.

16b anlar: olar K.E.

17b ħonar: ħonar K.E.

- 18 Her dem ki ol şehre gelür hep qorqudan āzād olur
Yollarda billerde qalür dīv [ü] perī şeytān qamu
- 19 Dāru'l-emāndur ol şehre eğer giren yüz biñde bir
Şanma aña dāhil olur hūr-i melek rızvān qamu
- 20 Kim ki bu şehri özledi erenler izin izledi
Ādāb-ı Hāqıq'ı gözledi irşād ider pīrān qamu
- 21 Her semt ol şehriñ yoludur lākin girenler velīdür
Anuñ içi toptoludur Türk [ü] ' Arab Süryān qamu
- 22 Ehlini bul ol illerüñ şarpın geçürsün yollarıñ
Yırtar yalnız gideni qurt [u] pelenk arşlan qamu
- 23 Ehline anlar bellüdür bilür zirā bir illüdür
Her birisi ahsen şifāt her müşkile bürhān qamu
- 24 Gir enbiyānuñ silkine biñ bu vücūduñ fülkine
Qahr eyle nefsiñ 'askeriñ ğarq eylesün tūfān qamu
- 25 Var Şemme Vechu'llāh'ı bul tā görine saña ol yol
Senden saña eyle sefer kim idesin seyrān qamu
- 26 Cāndan riyāzāt-ı ta' ab çeksen idüp anı taleb
Olur riyāzātun şonı dertlerine dermān qamu
- 27 Çek sīnene dađ üzre dađ şol haste cānuñ ola şağ
Şāyet ola tağ üstü bāđ [y]adlar ola yārān qamu
- 28 Cān irmeyince aşlına bülbül gibi gül faşlına
Hep cenneti 'arz eylesen olur aña nīrān qamu
- 29 Cān ilidür vaşf itdiğüm derd ile ta'rif itdüğüm
Bundan inüp dökildile bu tenlere her cān qamu
- [97b]
- 30 Gel tende qoma cānunu a' lāya çık bul qānunu
Lāyık midür insāna kim yiri ola zindān qamu

18a her dem ki: hemān ki K.E.

19a şehre eğer giren: şehir lākin girer K.E.

20a bu: o K.E.

26a idüp anı: anı idüp K.E.

31 Țut bu *Niyāzī*⁵ nūñ sözin bunda açagör cān gözin
Bir gün gidersin añsuzın baķmaz saña kervān ķamu

32 Var ol haķīķat şehrine ir anda Haķķ' uñ sırrına
Dolsun senūñ de göñlüne deryā olup ' irfān ķamu

[98a]

33

Rāģıb Pāşā⁴³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Pīç [ü] tāb-1 sīneden efķār kendin gösterir
Cevher-i āyīneden jengār kendin gösterir
- 2 İzȚırab-1 nā-be-hengām istemez taşşıl-i kām
Mevķi' inde bī-tekellüf kār kendin gösterir
- 3 Perde-i nāmūsa girmez berķ-1 ' ālem sūz-1 ' aşķ
Bī-meķābā neşve³-i ser-şār kendin gösterir
- 4 Kimseyi maķrūm-1 feyż itmez tecellī zār-1 ĥüsn
Cünbiş-i kūhsārdan dīdār [kendin] gösterir
- 5 İmtiyāz-1 nīk ü bedden māni' olmaz imtizāc
Sāye-i gülde güm olmaz ĥār kendin gösterir
- 6 Ĥūb u zeşt aşārıdır āyīne³-yi girdār-1 ĥalķ
Her ne şūret tarĥ ider seĥĥār kendin gösterir
- 7 Cilve³-i ĥüsne mezāyā-yı müzāhirdir nūfus
Her kime itse işāret yār kendin gösterir
- 8 Şöyledir **Rāģıb** mücāzāt-1 ' amel kim fi³-meşel
Şorsalar ma' zūrunı ĝaddār kendin gösterir

[98b]

31b baķmaz saña kervān: köymez saña kār bān K.E.

⁴³ Ömer Demirbağ, *Koca Rāģıb Paşa ve Dîvân-ı Rāģıb*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van 1999, s. 228. Ömer Demirbağ bundan sonraki dipnotlarda Ö.D. şeklinde belirtilecektir.

4b dīdār: dildār Ö.D.

34

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 pür-ürfet Remzî Efendi kim
‘ Aṭṭār degürse taḥririn olurdu
- 2 Ne merkezdir tariķinde o şırr-ı Hakk’a yol buldı
Muḥib-i ḥalvetdür celledār-ı şāḥib-i irfān
- 3 Nola tevḥidle ḳalbinde ḳalsa oldurur ḥāşıl
Ṭulū’ itdi aña nūrı mücellā ḥikmet-i Yezdān
- 4 Hümā āsā cihāna şimdi bir ferzendî hū şaldı
Ḳudümün gūş idüp mihrümeh işitün bu ḳıla devrān
- 5 O mäh-ı ḥüsne keyvān felekde müşteri seyran
İder o bize aḥz-ı nūr için şeb tā seḥer mizān
- 6 Ne rif’ atdir aña pür reḥādur olmaḳ bu elemde
O ‘ırķı ḥāşemi şalb-ı ‘alīdir re’fet-i seccān
- 7 Mürūruyla velī olmayana cedd-i müdelledür
 vefāten bildi Lūṭfi Aḥmed-i bi-cān
- 8 Daḥi küffār-ı baḥre nazmim söylesem amā
Biz taḳdīme bā’ iş olma ey kilik-i güher eḫşān
- 9 Du’ ā ḳıl ḥatm it kelāmı ḥıyrelendürme
O māhi mehd-i gerdün içre maḥfūz itsün
- 10 Düşüp bir remziyle vālīd didi mevlüdiyye tariḥ
Yüri geldin Ḥüseyn’im dehre sen nesli.....

1177

[100b]

35

mef’ ulü mefā’ ilü mefā’ ilü fe’ ulün

- 1 Ey zātı ile vāḥid ü şifāt ile keşir
Yok zāt-ı şifātına ne şebih ne nazir

10. beytin sonu fotoğraflanmadan kaynaklı olarak okunamamaktadır.
99a, 99b, 100a mecmûada boş bırakılmıştır.

35. şiirin genelinde vezin uymamaktadır.

- 2 Zātu gibi beyān lis temşil şey
Şerḥ ü şan‘atıñ vehüve’s-semi‘ul-başı̄r
- 3 Ey zātla a‘yān cihān içre nihān
A‘yān-ı cihān-ı nihānsın a‘yānda ‘ayān
- 4 Gerçi ne nihānsın ne ‘ayānsın sen līk
Hem ‘ayn-ı ‘ayān u hem nihān hem ‘ayān
- 5 Ey bātın zāhir-i mezāhirsın sen
Vey cümle mezāhir içre zāhirsın sen
- 6 Ne evelliñ ü ne aḥiriñ oldu berid
Gerçi ki hem evvel hem aḥirsın sen
- 7 Bir zāhirsın ki ḥāzır u nāzırsın sen
Bir bātınsın ki cümleden zāhirsın sen
- 8 Ey evvel aḥir aḥiri bi-evvel
Hem aḥiri evvel evvel-i bi-aḥir
- 9 Ey zātıyla ne cism ne cevher ne ‘araz
Yoğ mevhabetiñde ne ta‘alluğ u ne ğaraz
- 10 Her nesne ki fevt ola ‘avşın sen aña
Olmaz saña dünyā vü ‘uqbā da ‘avş
- 11 Ey zāt-ı kermmiñde nihān cümle şifāt
Vey cümle şifātiñda ‘ayān pür nūr-ı zāt
- 12 Ḥāldir eğerçi ki cihetden zātıñ
Līkin seniñle doludur cümle cihān
- 13 Bir vechle a‘yān şūr u āyīne-i zāt
Bir vechle Ḥaḳḳ ‘ayān u a‘yān-ı mirāt
- 14 Ger dide-i Ḥaḳḳ bīn ile olunsa naẓar
Birbirine mirāt durur zāt u şifāt
- 15 Derk itdi kitāb-ı ‘ālemi lafz-be-lafız
Fehm itmedi zāt-ı Ḥaḳḳ’dan ammā bir ḥarf

16 Anlar ki zemīnde oldı sa‘ y ile devān
Anlar ki sipihri kıldı ‘ ilimle beyān

[101a]

17 Esrār-ı zemīn u āsmān oldı ‘ ayān
Zātında velī cümlesi oldı hayrān

18 Baḥş itme dilā zāt-ı Hüdā’dan
Zıkr eyle velī şıfātını ol āgāh

19 İllāsını fikr eylesen lāyık odur
Ma‘ lūm olmaz fikr ile zātu’llāh

[101b]

36

Nuḫ-ı Nesīmī Ḳaddesallāhu Sırrahu⁴⁴

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Ey baña nā-ḫaḳ diyenler ḳandedir bes yāradan
Gel getir işbātını kimdir bu şey’ nī yāradan
- 2 Gel berü söyle baña kimdir seniñ nuḫıñdaki
Söyleden işiddiren hem gösteren her aradan
- 3 Çünki işbu şehr içinde mescid ü meyḫāne var
Ehl-i dil fark eylemezler mescidi meyḫāneden
- 4 Od şu toprağı yelden böyle şüret bağlayan
Böyle dükkān yaşayan kendi çıkar mı aradan
- 5 Çünki gördüm oynarım çeng ü deff ü şanbūrla
Bil ki bende şeş cihet var dönmezem çarpāreden
- 6 Ey **Nesīmī** on sekiz biñ ‘ ālemiñ mevcūdusun
Kim ki bu derde irişmez anı çıkar aradan

⁴⁴ Ayan, *Nesimī Divanı*, s. 258. Divanda 7 beyit olan şiir mecmuuda 6 beyittir. “Aşkınız yolunda akl u dîn ü dünyâ mahv olur/ Sormagıl aşkın hadisin sûfi-i bî-çâreden” beyti mecmuuda yer almamaktadır.

1a baña: beni H.A.

1a baña: beni H.A.

1b işbātını kimdir: işbâtın et kimdir H.A.

2b aradan: yârâdan H.A.

3a işbu: bir şehr H.A.

3b eylemezler mescidi: etmedi mescidleri H.A.

4a od şu toprağı yelden: yel ü su toprak u oddan H.A. (Bu beyit divanda 2. beyittir.)

4b dükkān yaşayan: dükkānı düzen H.A.

5a gördüm: girdim H.A.

Nutq-1 Nesimî Kaddesallâhu Sırrahu⁴⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ey bilen Hâkq'ın şıfâtın sırr-ı esmâsı nedir
Yâ esmâdan murâd olan müsemması nedir
- 2 Ne sebebdendir kamer geh bedr olur gâhi hilâl
Sırr-ı hürşîdiñ 'aceb başında bu sevdâsı nedir
- 3 Her şanevber boylunuñ haddinde kândandır bu hâl
Her bir âhû gözlünüñ zülfi muṭarrâsı nedir
- 4 Niçün olmuş merkez-i hâke 'aceb meymün mişâl
.....sakf-ı mîñâsı nedir
- 5 Çün 'ibâdet Hâkq'adır ma' bûd-ı Hâkq birdi[r] hemîn²⁴⁰
Mü'miniñ bes mescid ü gebrîñ kilîsâsı nedir
- 6 Ey *Nesimî* çün saña Hâkq'dan liqâ-yı ârzü²⁵⁰
Nâr-ı dūzahdan ne ğam Firdevs-i a' lāsı nedir

[102a]

[Za' fî]⁴⁶

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ey rûhuñ levh-i İlahî anda naqş olmuş sûtür
'Ârızuñ şerhindedür İncîl ü Furqân u Zebûr
Şüret-i insânda Hâkq'sın k'eyledüñ Hâq'dan zuhûr
Ey şaçıñ zıll-ı İlahî vey ruhuñ Allah[u] nûr
Ravzîñ servî boyuñdur 'indehâ cennât[u] hûr

⁴⁵ Ayan, *Nesimî Divanı*, s. 179. Divanda 9 beyit olan şiir mecmûada 6 beyittir.

2b 'aceb: neden H.A.

2b bu: - H.A.

3a haddinde: yüzünde H.A.

4a meymün: mîñâ H.A.

4b "Bu mısranın başı mecmuada boş bırakılmıştır." sakf-ı mîñâsı nedir: yâ bu tâk-ı ser-nigûnun sakf-ı binâsı nedir H.A.

5a ma' bûd-ı Hâkq birdi[r]: ma' bûd bir Hakdır H.A.

6A liqâ-yı ârzü: likâdır ârzın H.A.

⁴⁶ Tanyıldız, "Nesimî'ye Atfedilen Bazı Yeni Şiirler Üzerine Bir Değerlendirme", *Nesimî Kitabı*, s. 155-156. Za'fî, bu şiiri Nesimî'nin gazeline tahmis olarak kaleme almıştır.

1a anda: k'anda A.T.

1c Hâkq'sın: Hakk'ın A.T.

1e ravzîñ: ravzanun A.T.

- 2 Nice bir fikr [ü] hayel bu gerdiş-i ğaddârede
Yâ nice bir qalasin sevdâ-yı aĝ(k) [u] qarada
Kimdür ol kim bu toquz minâyı böyle yarada
Fâ' il-i muqlağdan özge nesne yokdur arada
Ger sen idrâk eylemezsen bil ki sendendür quşûr
- 3 Dest-i kudret kendi lütfundan devretmiş hilqatüñ
Câme-i teşrîf kerremnâyı kılmış hil' atüñ
Hayme-i genc-i İlähî'dür tılsım u tıynetüñ
On sekiz biñ ' âlemüñ âyinesidir şüretüñ
Kim ki şol mirâtı gördi oldı min ehli's-sürûr
- 4 Şüretüñ şânında nâzil oldı çün vech-i cemîl
Biz anı seb'u' l-meşânî aınladıq bî-kâl u kıyl
Şafha-i haddüñde haţtuñ ' ârife rüşen delîl
İstivâsıdur şaçıñ *innâ hedeynâhü's-sebîf*⁴⁷
Cennet anuñdur ki kıldı bu şırât üzre ' ubür
- 5 Zâhid eğer zâhid ile bilmek dilerseñ rehrevi
Bil haqîkatden saña hergiz naşîb olmaz sevi
Diñlersiñ güş-ı cānıyla saña cennet kavî
Mü'miniñ qalbidir ey şâhib-dil Allah'ın evi
Leyse maqbûli's-şalati'l-qalbi illâ bi'l-huzûr
- 6 ' Ayn ile ' ayn oluben ol ' aynı bu â' yânda gör
Vâcib biz-zât zâhir kisvet-i insânda gör
' Âşık u ma' şük birdür şüret-i insânda gör
' Ayn u şîn ü kâfa baq yârün cemâlin anda gör
Qul tebârek yâ Muşavvir leyse fihâ min fuţûr
- 7 Pîr-i ' aşka inkıyâd it tâlibâ gel çekme baş
Mâsivânîñ naqşın eyle şafha-yı dilden tirâş
Ma' ni-i ümmü'l-kitâb[1] şerh ider ol göz [ü] qaş
Künt-i kenziñ perdesinden ğâfiru'z-zenb oldı fâş

2ç nesne: kimse A.T.

2d eylemezsen: itmez isen A.T.

3a lütfundan: nutkundan A.T.

4. bend adı geçen kaynakta 5. benddir.

⁴⁷ “Biz ona (insana doğru) yolu gösterdik. (O), ya şükredici veya nankör olur.” Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, s. 275.

5. bend adı geçen kaynakta yer almamaktadır.

6a ' aynı: gaybı A.T.

6b vâcib: vâcibun A.T.

6c şüret-i nsânda: sûret-i Rahmân'da

7b adı geçen kaynakta yazmamaktadır.

Zâhid istigfâra geldi her dem eydür yâ ğafûr

- 8 Bu şîfât lâ-yezâli nûr-ı zâtuñ ‘ aynıdur
‘ Âlem-i tevĥîd hem zât u şîfâtuñ ‘ aynıdur
Bî-cihetdür gerçi ammâ şeş cihâtuñ ‘ aynıdur
‘ Âlemü’l-ğaybuñ vücûdı kâ’ inâtñ ‘ aynıdır
Ey şehâdetden ħabersüz câ’ ennâ yevmü’ n-nüşûr

[102b]

- 9 Gün gibi enver kılub âfâkı ol şems-i celî
Bu mezâhirde meĳâdir nice olmuş mütecellî
Her serâpâda görinen şûret-i Ĥaĳ’ dur belî
Lütf-ı ĳahruñ ‘ illeti ma’ nîde vâĥiddür velî
Bilmeyi şeyĳân bu tevĥîdi düşdi dūr

- 10 Ruĳlaruñ uşşâĳa olmışdur naşûh
Vechüñ anı şerĳ ider ĳâcet deĳildür şâriĳe
Sen Kelâmu’ llâh’ sını ĳâtırdadır bu lâyiĳa
Ey şîfâtuñ ĳûlhü va’ llah vey cemâlün Fâtiĳa
Uşda Furĳân uşda Tevrât uşda İncîl ü Zebûr

- 11 *Za’ fîyâ* şanma bu ĳılsım-ı âb u gil
İ’ tidâl ile olupdur çâr ‘ anaşır mu’ tedil
İrişüp feyz-i İlâhî cism ü câna muttaşıl
Rûĳ-ı ĳudsîdür Nesîmî’ niñ sözi ey zinde-dil
Kim Mesîĳâ’ niñ diriyeñ yatma kim çalındı şûr

39

[Gelibolulu Muştafâ ‘ Âlî]⁴⁸

mefâ’ îlün mefâ’ îlün mefâ’ îlün mefâ’ îlün

- 1 Eĳer her pâdişâĳ mülkin şaĳınsa ‘ adl ü dâd itse
Du’ âcı ĳulların ĳâĳî gözetse ber-murâd itse

8a şîfât: şîfâtuñ A.T.

8ç ‘ âlemü’l-ğaybuñ: âlem-i ĳaybun A.T.

9a enver: envârı A.T.

9a şems-i celî: şetm-i celî A.T.

9d tevĥîdi düşdi dūr: tevĥîdi ehaddan oldı dūr A.T.

10a naşûh.....: fusûsı nâsiĳe A.T.

11a (Bu kısım eksik bırakılmıştır.) *Za’ fîyâ*..... şanma: *Za’ fîyâ* bir pûte sanma A.T.

11d Mesîĳâ’ niñ: Mesîĳâveş A.T.

⁴⁸ Ebubekir Sıddık Yücel, *Gelibolulu Mustafa Ali Füsûl-i Hall ü Akd ve Usûl-i Harc ü Nakd*, Asitan Kitap, İstanbul 2019, s. 79. Ebubekir Sıddık Yücel bundan sonraki dipnotlarda E.S.Y. şeklinde belirtilecektir.

- 2 Kemālât ehliniñ kudretin bilüp şındırmasa kılletin
O noqşân eylediñ şâh aña lütfun ziyâd itse
- 3 Zevâl irmez cihânda mülkine bu resme sultâniñ
Muğaldır ‘ömri mümted olsa dergâhın küşâd itse
- 4 Muhaşşal şâh-ı ‘âdil nesl-i pâkin münkariğ görmez
Revâdır emrine şâhâninқыyâd itse
- 5 Ocağın haşre dek rüşen qalurdı şol kim ‘âlemde
Gurûrın terk idüp erbâb-ı faqrı gâhî yâd itse

[103a]

40

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Dâd-ı Haqq’dır lütf-ı tab‘ iy ehl-i dil
Kesb ile hâşıl değıldir şöyle bil

41

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Kâr-ı kesb it mâlı cem‘ it [saqla] pek
Qalur ise düşmâna qalsun dosta muhtâç olma tek

42

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Ey şeker-i hı‘âb-ı seher dâde hoş
Hız ki ber-hâst zi-murgân huruş

43

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Mürğ-ı seher zinde ve tü mürde
Öz nevâ gerem vetevâ efsürde

44

mefâ‘î lün mefâ‘î lün mefâ‘î lün mefâ‘î lün

Hasibâ eylerim kerem-i kemâle ‘arzuğâl ammâ
Mu‘ârız-ı tab‘ olan nâdâna tezyî‘ maqâl itmem

2a kudretin: qadrin E.S.Y.

2a kılletin: qalbin E.S.Y.

2b eylediñ: eyledikçe E.S.Y.

4b”Bu kısım mecmûada boş bırakılmıştır.”inқыyâd itse: ‘âlem inқыyâd etse E.S.Y.

45

meḥ' ūlū fā' i lātū meḥā' ilū fā' i lūn

Mu' arız-ı ṭab' olan nādāna tezyī' itmek
Şüre zemīne toḥm-ı zülāl ekmeğe beñzer

[103b]

46

Ḳaṣīde-i Ğubārī⁴⁹

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

- 1 Bir gice sākin idüm ḥāneḳah-i ğafletde
İ' tikāf itmiş idüm künc-i ğam [ü] miḥnetde
- 2 Gözlerim yummuşdum 'ālem-i pür 'ibretde
Ğaflet uyḥusı beni almışdı ğāyetde
- 3 Pür idi penbe-i ğafletle şımāḥ-ı sem' üm
Dil-i efsürde ḥacer olmuş idi bedende
- 4 Öyle ğarḳ olmuş idüm ḳa' r-ı yem-i ğafletde
'Aḳl ü fikr ü dil ḳalmışdı ḥayretde
- 5 Rişte-i ğaflet ile bağlu idi hem 'azam
Mā ḥaşal ḳāşır idüm ğāyetle ḥiḍmetde
- 6 Gūş-ı hūşa bu nidā irdi bugün hātifden
Aydı ey 'ālem-i şuĝrāda ḳalan ğafletde
- 7 Ğāfil olma göziñ aç 'ālem-i küberāsın sen
Sidre-i levḥ ü ḳalem 'arş-ı mu' allāsın sen
- 8 Sendedür esrār-ı maḥzen-i hüvviyet sende
Sendedür rābiṭa-yı rişte-i vaḥdet sende

45. beyitte vezin hata veriyor.

⁴⁹ Ali Nihat Tarlan, "Eski Mecmûalar Arasında", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 1-2-3-4, Şubat 2012, s. 127-129. Ali Nihat Tarlan bundan sonraki dipnotlarda A.N.T. şeklinde belirtilecektir.

3b bedende: şiddetde A.N.T.

4b dil ḳalmışdı: dil ü cān kalmış idi A.N.T.

5a hem: her A.N.T.

6a bugün: o dem A.N.T.

6b aydı: dedi A.N.T.

8a esrār-ı maḥzen-i hüvviyet: maḥzen-i esrār-ı hüvviyet A.N.T.

- 9 Sendedür cām-ı Cem-i āyīne-i İskender sende
Sendedür çeşme-i cān milket-i zulmet sende
- 10 Sendedür ma‘ din-i ‘ irfān-ı İlāhī sende
Sendedür menba‘ i envā‘ i kerāmet [sende]
- 11 Sendedür mihr-i cihān sūz ile şām-ı eفزūn
Sendedür burc-ı şeref necm [ü] sa‘ ādet sende
- 12 Sendedür ‘ ālem-i lāhūt u maķām-ı ceberūt
Sendedür duzaķ-ı sūzān daķi cennet sende
- 13 Sendedür her ne ki maķşūd idinür sende
Sendedür ķufl [ü] tılsimāt-ı haķıķat sende
- 14 Ğāfil olma göziñ [aç] ‘ ālem-i küberāsın sen
Sidre-i levķ ü ķalem ‘ arş-ı mu‘ allāsın sen
- 15 Sen ģabāb-ı feleki cām-ı mücellā şanduñ
Sen serābı görüp içinde anıñ mā şanduñ
- 16 Hoķķa-i çarķ ki zehr ile lebāleb pürdür
Sen anı toptolu tiryāk-ı Mesīhā şanduñ
- 17 Göziñe pīren-i dehr görindi tāze
Zīver-i ‘ āriyeden anı mu‘ arrā şanduñ
- [104a]
- 18 Hem görindi saña eţfāl-i şeyāţin ģılmān
Bu cihān bāġını sen cennet-i me‘vā şanduñ
- 19 Külģan-ı dehre baķup ģülşen-i zībā şanduñ
Serbeser aķkerin anuñ ģül-i ģamrā şanduñ
- 20 Dīde-i ģırşla bu ‘ ālem-i şuġrāya baķup
Aldanup añlamayup ‘ ālem-i kübrā şanduñ

Ali Nihat Tarlan incelediği mecmûada 11. beyitteki “efzûn” kelimesinin yerini boş bırakmıştır. Araştırmacı kelimenin silinmiş olduğunu dipnotta belirtmektedir.

11b burc-ı şeref necm [ü] sa‘ ādet: necm-i şeref bürc-ü sa‘ ādet A.N.T.

13a idinür: edinürsün A.N.T.

15b görüp içinde: anun içinde görüp A.N.T.

18. ve 19. beyitler takdim tehirlidir.

18b cihān: fenā A.N.T.

- 21 Ğāfil olma göziñ aç ‘ālem-i küberāsın sen
Sidre-i levḥ ü qalem ‘arş-ı mu‘allāsın sen
- 22 Nice bir bunca ziynet ü zīver nice bir
Nice bir cübbe vü destār [ü] ḥamākat nice bir
- 23 Nice bir kayd-ı libās nice bir ‘ādet-i nās
Nice bir şevket ile şöhret-i āfet nice bir
- 24 Nice bir rind-i cihān vālih ü şeydālar ile
Güft [ü] gūy [u] ṭarab [u] ṭavr-ı zerāfet nice bir
- 25 Nice bir bāğ-ı cihānda oturup mirāne
Bunca yārān ile bu ‘ayş u bu ‘işret nice bir
- 26 Nice bir nefsiñ hevāsına uyup leyl [ü] nehār⁸⁹
Nice bir zāyı‘ ola bu dem-i furşat nice bir
- 27 Bu fezāḥat nice bir bunca şeqāvet nice bir
Bu ḥamākat nice bir hāy bu ğaflet nice bir²⁹¹
- 28 Ğāfil olma göziñ aç ‘ālem-i küberāsın sen
Sidre-i levḥ ü qalem ‘arş-ı mu‘allāsın sen
- 29 Cümle zerrāt-ı cihān maṭla‘ ı ‘ibretdür hep
Ehl-i idrāk olana remz [ü] işaretdür hep
- 30 Naqş-ı zāhirde ‘ayān cümle ‘ulūm [u] bāṭın
Küll-i şey mürşid-i erbāb-ı başiretdür hep
- 31 Nazar it dīde-i cānıyla cihānı añla
Maḥzen-i ‘ilm-i ledün maḥzar-ı ḥikmetdür hep

22a ziynet ü zīver: zemān zīver ü ziynet A.N.T.

25a bāğ-ı cihānd: bāğ-ı cinānda A.N.T.

25b ‘ayş u bu ‘işret: ‘ayş ile ‘işret A.N.T.

26a nefsiñ: nefis A.N.T.

27a bu fezāḥat nice bir bunca şeqāvet nice bir: bu ḥamākat nice bir bunca fezāḥat nice bir A.N.T.

27b bu ḥamākat nice bir hāy bu ğaflet nice bir: bu şeqāvet nice bir hay bu ğaflet nice bir A.N.T.

29a cümle: bunca A.N.T.

29b ehl-i idrāk olana: eğer idrāk oluna A.N.T.

30b başiretdür: ṭarīkatdür A.N.T.

31b ḥikmetdür: ‘ibretdür A.N.T.

32 Hikmet ü 'ibret her remz ü işâret ne ki var
Hem Hüdâ'dan saña ta' lîm-i hidâyetdür hep

33 Fehm için 'âlem-i kübrâyı ülü-l-elbâba
.....

34 Ey *Gubârî* yüri var kendüni idrâk eyle
Pendümi hüşla güş it ki beşâretdür hep

[106b]

47

[Şafâyî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 zât-ı kibriyâdır seni iden ebr Yezîd
Evliyâ esrârınıñ envârına mazhar Yezîd
- 2 Bâtin-ı zâhirde mâfihâyâ mâlik olmuşuz
'Âlemgîr adının şol tılsım-ı ekber Yezîd
- 3 Kûlzümi-i baħr-i ma'ârif içre ğavvâs olalı
Mâlik-i dürr-i haķîkat hâzin-i gevher Yezîd
- 4 Sâye-i insân vaşf itmek dürrür maķşûdumuz
Yohsa maħlûķa cihân içinde bir aħķar Yezîd
- 5 Ey *Şafâyî* şıdķla efgendesesi
Mâlik-i sırr-ı velâyât bende-i ħaydar Yezîd

48

[Şafâyî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Hângâh-ı dilde ķurdı ħaymesin dârâ-yı 'aşķ
Mülket-i cân içre tuğdı kûh ile şahrâ-yı 'aşķ
- 2 Gülsitân-ı 'âlem-i ğaybıñ görince güllerin
Tâ ezel olmuş hezâr-âsâ gönül şeydâ-yı 'aşķ

32b hem: hep A.N.T.

32b ta' lîm-i hidâyetdür: ta' lîm-ü işâretdür A.N.T.

33b mecmûada boş bırakılmıştır. Adı geĸen kaynakta Şu mısra yazmaktadır: “*şuver-i 'âlem-i kübrâ heme şüretdür hep*” A.N.T.

104b, 105a, 105b, 106a mecmûada boş bırakılmıştır.

47. Şiirin başı mecmuada silik olduğu için okunamamaktadır.

- 3 Her kişi teŖŖiŖe kâdir mi o Ŗâh-1 cehîmi
KaplamiŖdir sũ-be-sũ ey dil bũtũn dũnyâ-yı   aŖk
- 4   Âlem-i fâzıl mũfessir zâd her â   bîd ki var
Cũmleten hayret de kâldı virmede ma   nâ-yı   aŖk
- 5 Ey *Safâyi* leyle-i ma   nâyla oldum âŖinâ
Neylerim cehl eyleyũp Mecnũn gibi da   vâ-yı   aŖk

[107a]

49

fe   ilâtũn fe   ilâtũn fe   ilâtũn fe   ilũn

- 1 Hâzret-i ÂŖaf-1 zîŖân ü vekîl-i hâkân
Ŗân-1 erkân-1 vezîrân Muhammed paŖa
- 2 Yine tevfi  -i âlâ hele tevaffu   olarak
İtdi tevfi   yine Ŗadrumı   izzet-i bercâ
- 3 Hâbbezâ bũyle vezîr-i Ŗeref-i efrâhtenin
Bulmadı Ŗâh-1 cihân zâtı gibi Ŗadre sezâ
- 4 Nite cemcâh kani bũyle vekîl-i mu  la  
K'ola hem Ŗâhib-i tedbîr ü hem ehl-i ta  vâ
- 5 Nũr-1 hũrŖîd-i zamân rũŖen-i mihr-i   irfân
Mâh-1 esrâr-1 nihân lema   -yı necm-i vũzerâ
- 6 Mevce-i ba  r-1  arab cũŖiŖ-i nehr-i mu  la  
ÇeŖme-i âb-1 edeb zemzem-i feyz-i   ulemâ
- 7 Gũl-i gũlzâr-1 hũner Ŗebnem-i feyz-i ma  zar
Gonce-i bâ  -1 eŖer gũlŖen-i râz-1   urefâ
- 8 Her fazîletde bũtũn cânı   ummândır lîk
Lũcce-i ra  mete nisbetle Ŗehâsı deryâ
- 9 Zîr-i hâk-i kâdemi ma   den-i kân-1 gevher
Ka   r-1 deryâyı helvacı da  i der yektâ
- 10 Kef-i cũdunda zer ancak ki bir avu   toprak
Dest-i feyzinde tũrâb olmada altũn ammâ

- 11 Herkes āsūde derūn oldı dem-i ‘adlinde
Kimsenün değil kimseden itmek şekvā
- 12 Ka‘r-ı deryāyı helvacı daħi der yektā
.....
- 13 Nevbahāra düşecek ‘azmi şükūfezārın
Ġonce-i ħātmi ez-cümle bulur neşve nümā
- 14 Yüz sürürdi bu faķiri de o cāk pāye
Cehre sāy olmaġa şāyeste olıpdı fuķarā
- 15 Göz karardu bile bu dā‘iyeye düşsem te‘accüb
Tütüyā çeşm-i ‘alilāne olur bād-ı hevā
- 16 Atsam ol ‘ıtırnākı görür
Tuġ-ı şāhı-i vefā ġonce-i ħātmi-i büyā
- 17 O kerem-ver bu siyeh baħta da himmet buyurup
Adını bir ħıđmete ħullanmaġa eylerse sezā
- 18 Ĥıđmeti lāzıme-i zimmetim olup dilerim
Nice sā‘at geċecek söz geċirince ammā
- 19 Olayım yār-ı şadākatle daķıķa sürür
‘Aķreb oldı yetißen ċarħı sitemger zirā
- 20 Dileriz ‘ömrini iķbālını müzdād ħılup
İtsün afetden emīn zāt-ı şerīfin Mevlā
- 21 Semt-i nārı düşünce dil-i erbāb-ı saħn
Oldı şab‘imda daħi şevķile ġayret peydā
- 22 Līk ħadrımı artur vaşfa zebān-ı ħāme
Böyle bir āşaf-ı zīşāmı ki ħadrını vālā
- 23 Tekke-yi himmet paşaya maġruren
Geldi bu zāhib nāċize ħasādet-i ħařā

12b mısraı mecmūada boş bırakılmış, herhangi bir şey yazılmamıştır.

[107b]

50

Emri⁵⁰

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şānki bir bülbüldür iki қаşuñ ortasında hāl
Gülşen-i hüsñünde açmış eşk-i terden perr ü bāl
- 2 ' Aksidir şanma görinen döymeyüp ey mehliqā
Fürkat-i ebrūñla kendün şuya atmış hilāl
- 3 Qāmetüñüñ tekye-i gülşende abdālı olup
Sīnesinde bir elif çekmiş durur her bir nihāl
- 4 Qaddiñ üzre zülfüñüñ abdālı olmuşdur ' alem
Başı üzre na' l kesdüği değil mi aña dāl
- 5 Bir kılı biñ yardı řab' ı-müşikāfum **Emriyā**
Bađladı ol mūmiyān vaşfında bir ince hayāl

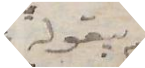
51

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Benim dūd içdiğüm çün ta' n-ı teşñi kıılma ey zāhid
Ne añlarsıñ fezāhānı cilve-i murād-ı müddet

52

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Yaturdu bāhī ğam tamāri derūnumda
Tütün yağdum anı çışsun deyü küñç-i fu' adn

50 Yekta Saraç, *Emri Divanı*, Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayınları (e-kitap), <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0> (E.T.14.01.2024), s. 169. Yekta Saraç bundan sonraki dipnotlarda Y.S. şeklinde belirtilecektir.

1b eşk-i terden: müşğ-i terden Y.S.

2b atmış: atmışdur Y.S.

3. ve 4. beyitler divan ve mecmūa arasında takdim-tehirlidir. Ayrıca 3. beyit divanda yer almamaktadır. Onun yerine řu beyit yazmaktadır. "Şimdi bildüm 'arızuñda hāl-i müşğîñüñ nedür/ Mustafā nûrın görüp îmāna gelmişdür Bilāl".

53

Nazire [Emri]⁵¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ğarq-ı hün oldı yine göğsümdeki na^ç l-i melâl
Güyyiâ düşdi şafaq deryâsına batdı hilâl
- 2 Mürğ-ı cân bu şâhsâr-ı huşkden uçmağ diler
Alnım üzre kaçlarum açupdur perr ü bâl
- 3 Gül değüldür görinenler bülbül-i şeydâ dilün
Nâlesin güş itmeğe açmış kulağın her nihâl
- 4 Oda yandurmuş şeb-i zülfinde perr ü bâlini
Şem^ç üzre sühte pervânedür haddünde hâl
- 5 *Emriyâ* gönli kebâb ister meğer gül tıflınuñ
Bulunur şahñ-ı çemende bülbül-i şürîde-hâl

[108a]

54

Güfte-i Nesimî⁵²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Söylerim Hâk'dan ene'l-hâkğ gör ne Manşür olmuşum
Rûh-ı Qudsün nuḡkuyum ser-tâ-ka-dem nür olmuşum
- 2 Levh-i maḡfûzı benim Rûh'ul-Emîniñ hem-demi
Haşr için mîzân u İsrâfîl için şür olmuşum
- 3 Gerçi gâ'ibdir vücudı her nazarda zâtımın
Gör ne manzar gör ne nâzır gör ne manzür olmuşum
- 4 Şûret u ma^ç nâ benim hem cism hem cânı benim
Gör neçe ma^ç nâ gibi şûretde mestür olmuşum

⁵¹ Saraç, *Emri Divanı*, s. 168.

2b açupdur: sanma açupdur Y.S.

⁵² Ayan, *Nesimî Divanı*, s. 230-231. Divanda 13 beyit olan şiir mecmûada 7 beyittir.

1a söylerim: gelmişim H.A.

2b İsrâfîl için şür: İsrâfil ü hem sûr H.A.

3a nazarda: nazardan H.A.

3b gör ne manzar gör ne nâzır: gör ne nâzır gör ne manzar H.A.

4a cism hem cânı benim: ism ile hem cism ü cân H.A.

4b ma^ç nâ gibi: ma'nî ile H.A.

- 5 MıŖr-ı cāmīdir vücūdum anda kıldım cum‘ ayı
Gör ne Ŗehrim gör ne muħkem al‘ a-yı Ŗūr olmuŖum
- 6 Zākirim zıkr eylerim ya‘ nī ki Ŗeyħim Ŗūfıym
Gör ne gökek ad ile ‘ālemde meŖħūr olmuŖum
- 7 Ey *Nesīmī* cennet ü ħūr ol nigārīñ vaŖlıdır
Çün ben ol maħbūbı buldum cennet-i ħūr olmuŖum

[108b]

55

Niyāzi⁵³

7+7=14

- 1 Ŗerī‘ atüñ sözleri ħaıatsüz bulunmaz
Ĥaıatüñ sırları arıatsüz bilinmez
- 2 Ŗavm u Ŗalat ħac zekāt günāħ kirin maħv ider
Darb-ı zikir olmasa gönül pası silinmez
- 3 Sil göziñi dön andan ba göresin kendüzüñi
Ĥaıatüñ güneŖi oğmuŖdurur olinmaz
- 4 avseyne iriŖince varur gelür gemiler
Ev ednā’nuñ baħrine hergiz gemi Ŗalınmaz
- 5 O deryāya almaға cān terkin urma gerek
Cānuña ıymayınca o deryāya alınmaz
- 6 Bu Ŗüretüñ libāsın vir ġayrına *Niyāzi*
O baħre alar iseñ Ŗāyed girü gelinmez

5b gör ne muħkem: ger ne muhkem H.A.

5b al‘ a-yı Ŗūr: kal‘a vü Ŗūr H.A.

7a vaŖlıdır: vaŖlıdır H.A.

7b cennet-i ħūr: cennet ü ħūr H.A.

⁵³ Erdoğan, *Niyāzi-i Mısrī Divānı*, s. 214.

1a bulunmaz: bilinmez K.E.

1b bilinmez: bulunmaz K.E.

6b alar: Ŗalar K.E.

56

Nâdî⁵⁴

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Kaçma zâhid gel berü tevḥîd-i Mevlâ'da bulun
Çık ta' aşsub düzaḥından şaḥn-ı me'vâda bulun
- 2 Mekteb-i 'irfâna girgil sen 'arifden al sebâk
Bilesin Mevlâ'yı tâ kim 'ilm-i esmâda bulun
- 3 Gönlüne gir mürşidiñ eyle cemâlini tavâf
Sa'yi iḳdâm it şafâya beyt-i 'ulyâda bulun
- 4 Rûḥ-ı ḳudsa sidre-i 'aḳl-ı ḳarârgâh eyleme
Ḳâbı ḳavseyne iriş sırrı ev-ednâda bulun
- 5 Zıkr-i Ḥaḳḳ'la ol mücâhid nefsi ḳahr it *Nâdîyâ*
Vird idüp esmâyı Ḥaḳḳ'ı tâ fesemmâda bulun

[109a]

57

[Nâdî]⁵⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Derde düşen ehl-i 'aşḳ ḥâşıl-ı dermân olur
Cennet vaşlıyla ol şâdı-i ḥandân [olur]
- 2 Diñle kemâl ehlini terk idesin cehlini
Cehlini terk eyleyen şâḥib-i 'irfân [olur]
- 3 Tut elini mürşidiñ her ne ki der gûş iden
Mürşidin elin tutan vâşıl-ı sübhân [olur]
- 4 Zıkr-i Ḥaḳḳ'ı pîşe ḳıl her işi endîşe ḳıl
Zıkr ile endîşeden zevḳle vicdân [olur]
- 5 Faḳr ile faḥr eyleyen nefsinı ḳahr eyleyen
Mülket-i cism içre ol 'âleme şultân [olur]

⁵⁴ Fırat Sevinç, "XVIII. Yüzyılın Bilinmeyen Şairlerinden Nâdî ve Şiirleri", *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, S. 28, Haziran 2023, s. 210. Fırat Sevinç bundan sonraki dipnotlarda F.S. şeklinde belirtilecektir.

⁵⁵ Sevinç, "XVIII. Yüzyılın Bilinmeyen Şairlerinden Nâdî ve Şiirleri", *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, s. 211.

- 6 Hakk ile it vahdeti halk ile kes ülfeti
Halk ile ülfet saña man' i-i işyân [olur]
- 7 Tevbe idüp cürmüne olma gurūr ' ömrine
' Ömrine mağrūr olan hāk ile yeksân [olur]
- 8 Kaatre iken sālīkân baħre irer nāghīhān
Baħre iren *Nādīyā* vāşıl-ı ' ummān [olur]

[109b]

58

' **Adlī** **Ḳaddesallāhu Sırrahu**⁵⁶

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Yandı gönülde māsivā çün nār-ı zıkru'llāh ile
Oldı münevver cān u dil envār-ı zıkru'llāh ile
- 2 Pāk ola ḳalbiñ ey hümām zıkr itmekle şubḫ [u] şām
Dil maḫzeni dola temām āşār-ı zıkru'llāh ile
- 3 Vaḫdet şarābından içen bu cümle varlıqdan geçen
Mirāt-ı ḳalbini açan tekrār-ı zıkru'llāh ile
- 4 Dirsene kemāle iresin varup cināna giresin
' *Adlī* göz açup göresin dīdār-ı zıkru'llāh ile
- 5 ' İrfān-ı Hakk' la dolasin cennāt-ı vaşıl bulasin
Şübbāniñ aşlın bile esrār-ı zıkru'llāh ile

59

' **Adlī** **Ḳaddesallāhu Sırrahu**

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Mevt ḫaberin işidecek yansun benim dervişlerüm
Pervāneler gibi dā'im yansun benim dervişlerüm

⁵⁶ Talha Günaydın ve Miraç Betül Kaptan, "Şiirleri Bestelenen Sultan Şairler ve Sultanlarda Peygamber Sevgisi", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10 (5), s. 1572. Adı geçen kaynakta şiirin son beyti yer almamaktadır. Kaynaktaki 4. beyit de mecmûada yer almamaktadır. "Ehl-i tarîkât geldiler zıkr ile Hakk'ı buldular Esrâra vâsıl oldular âsâr-ı zıkrullâh ile". Talha Günaydın ve Miraç Batül Kaptan bundan sonraki dipnotlarda T.M. şeklinde belirtilecektir.

2b: âşâr: esrâr T.M.

3a içen: içer T.M.

3a geçen: geçer T.M.

3b açan: açar T.M.

4a cināna: cānāna TM.

4b ' *Adlī* göz açup göresin dīdār-ı zıkru'llāh ile : Adlî gözün aç göresib dildār-ı zıkrullâh ile T.M.

- 2 Efsün gözinden yaşları ‘ibâdet olsun işleri
Melek olsun yoldaşları uçun benim dervişlerüm
- 3 Nefs hevâsından geçsünler cennet kıuyusını içsünler
Kevşer şarâbın içsünler kıansun benim dervişlerüm
- 4 Beş vakit emr idi kıula tevħid kıikru’llah ile
Şeyħüm gelür diyüp yola kıa kımasun benim dervişlerüm
- 5 Ğaflet ile yanmasunlar eğri yola gitmesünler
‘*Ādlī* unutmasunlar benim dervişlerüm

[110a]

60

Nābī

Beyit⁵⁷

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

‘ Aceb kimden ümīdi şıdk idersin *Nābīyā* şimdi
Şabāhuñ bir nefesde nışfi şādık nışfi kâran

61

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Saña uydum ne kıadar alça kı olursamda fa kır
Kehfe uyma kı ile buldı ger kı kelb-i ħa kır

62

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

‘ Ācizim ‘aşıyım ey kân-ı şefā‘at gūş it
Didüm a ħvālimi saña hep na kır [ü] kıtmır

63

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

Ta ħammül mi ħnete sermāye-i emr u ta ‘ ayyüşdür
Olur nef i füzün bārī girān oldı kı cemālīñ

⁵⁷ Mehmet Kurto ğlu, *Urfalı Nabi (Şair Nabi)*, Şanlıurfa Valili ği İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlù ğù Yayınları, İstanbul 2008, s.218. Mehmet Kurto ğlu bundan sonraki dipnotlarda M.K. olarak belirtilecektir.

1a ‘ aceb: dâhi M.K.

1a şimdi: bilmem M.K.

1b nışfi şādık nışfi kâran: nışfi kâzib nışfi sâdukdur M.K.

64

mefā'ī lün mefā'ī lün mefā'ī lün mefā'ī lün

Çekilmez vaz'-ı nāsāzı sükūt eylerse de nādān

İşārātı bedeldir güya merdüm-lāliñ

[110b]

65

Tārīḫ-i 'Abdü'l-ganī

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Cihānda ger faqr u 'āķıbetkārı
Olur felek beķānıñ naķd-i cān ile ħarīdārı
- 2 Şadā-yı ırc'ı gūş eyleyüp 'Abdülgani merhūm
Geçüp bu māsivādan koydı gitdi tād-ı destārı
- 3 Bu idi Ḥaķ bu kim bu ḥānķāhıñ pāk dervişi
'Arīfıñ dil-nüvāzı ehl-i ḥālīñ hem-dem diyārı
- 4 Kemberbeste olup şebzinde dār-ı kūşe-i vaḥdet
İderdi zıkr ü tesbīhile Ḥaķķ'a girye vü zārı
- 5 Bu dem-i maḥfil [ü] bu cāmi'-i vālā-yı pür-feyziñ
'Alemdār-ı Resül-i kibriyānıñ cūd-ı destārı
- 6 Çeküp zır-i cenāḥa ḍarb idüp ol Ṭāhir Ḳuddusī
Anı asūde ķılmadı sāyesinde oldı cārı
- 7 Ahı bülbül-i cān 'azizün teşne-i āb eyle
Ola pervāz semā-yı bāğ-ı 'adnıñ şaḥn-ı gülzārı
- 8 Gül-i şad-berk 'afv u mağfiretle eyleyüp ta' aṭtur
İnsin ḥür pür-nür ide ķabrin ḥazret-i Bārī
- 9 Du'a idüp didiler hırķa bu şān düşe tārīḫ
Şifā' ola aña yā Rāb Ebū Eyyüp Enşārı

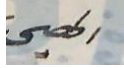
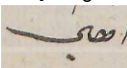
1117

66

['Abdü'l-ganī]

mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

- 1 Bu merķad şāḥibi 'Abdü'l-ganī'niñ
Riyāz-ı cennet olsuna ḥ'āb-ı semāyı

- 2 behre-yâb mağfiret kı1
Ne deñlü var sebe cürm [ü] günâhı
- 3 Şabâh haşre dek nür-1 âyet maqâmın
Tulûg idiñce çarhıñ mihr ü mâhı
- 4 Ne var bir Fâtihayla itseler şâd
Gelüp geşt eyleyin bu şâh-1 râhı
- 5 İdüp yâd ismin itdim aña tārīh
Çıkardum cürhe âmed

1117

[111a]

67

Nâdi⁵⁸

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ravza-yı cennet dilersen şüret-i insânı gör
Şafha-yı vechinde meşür âyet-i Qur'an'ı gör
- 2 Ğıllığışından cihânıñ nefsinı pāk eyleyüp
‘Âriyetden ‘ârî ol gel zevk ile vicdâñı gör
- 3 Yap şeri‘ at-1 küncini hıfz it haqîkat-1 gevheriñ
İşe cüd-1 taħallimi devlet-i iħsânı gör
- 4 Vâ‘ izâ bälâda görme kendüyi ‘ünvân idüp
İnzivâda faħr ile faħr eyleyen sulţanı gör
- 5 Vüs‘ at-1 dünyâ içün zâr-1 te’essüf eyleme
Zîr-i bälâdan elin çek dem budur devrânı gör
- 6 Zâhidâ inkâr idersen sen haqîkat ehlini
Hâlet-i nezi‘nde âhîr berzah-1 hicrânı gör
- 7 ‘İzzeti Mısrına Haqk’ın şâh olısar ‘âkıbet
Çâh-1 tende mişl-i Yûsuf bu dil-i nâlânı gör

⁵⁸ Sevinç, “XVIII. Yüzyılın Bilinmeyen Şairlerinden Nâdi ve Şiirleri”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, s. 212-213.

3b işe cüd-1 taħallimi: işte cüd-1 taħallümi F.S.

8 Gir haq̄ikat baħrine deyr-i ma' rifet gevherleriñ
Geşte-i zilletde ey dil Nūh-veş tūfānı gör

9 Şeş cihetden göz yumup *Nādī* muq̄im-i raħat ol
Haq̄q'a lāyık olmağıçün kendüye imkānı gör

68

*Nābī*⁵⁹

me' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

- 1 Bīdāri-i t̄ali' nīgū ile olmaz
İqbāl-i cihān çeşm ile ebrū ile olmaz
- 2 Tevfīk-i ' ināyetdür olan kārger ancak
Taḫşil-i ğinā kuvvet-i pāzū ile olmaz
- 3 Tedbīr ile efzūn idemez kimse naşibin
Teshīr-i murādāt tekāpū ile olmaz
- 4 Pāzār-ı ḫaridār-ı ' ināyet götürdür
Hiç bey' ü şirā anda terāzū ile olmaz
- 5 Ma' mūrluğu ' adliledür şehri- vüçuduñ
Burc u beden rif' at-ı bārū ile olmaz
- 6 Esbāb-ı ṭarab cümlesi āmāde gerekdür
Yoħsa yalıñız sākī-i gül-rū ile olmaz
- 7 *Nābī* kadem-i saħt gerek menzil-i ' aşqa
Ol revişin ' uq̄de-i zānū ile olmaz

[111b]

69

Maṭla' : [Şāfī]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Mehçe-i iqbāl-i lāmi' ālī-i ' āyān-ı şān
Neyyār ü rüşen nihād u vālī-i encüm mekān

⁵⁹ Ali Fuat Bilkan, *Nābī'nin Türkçe Divānı (Karşılaştırmalı Metin)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1993, s. 583-584. Ali Fuat Bilkan bundan sonraki dipnotlarda A.F.B. olarak belirtilecektir.

1a: nīgū: rüh-ı nīgū A.F.B.

7b ol revişin: ol rāha reviş A.F.B.

- 2 Şaf-der-i rezm-i ma'ârif fâris-i serv-i rûşen
Şehriyâr-ı rûtbe-i a' lām-ı mālîk kün fe-kân
- 3 Kâşif-i fenn-i netâyic cāmi' -i ' unvân-ı nev
Vâriş-i şevb-i belâgat tâc-dâr-ı rāstân
- 4 Mālîk-i kilik-i kemâl-i vâşık-ı kâdr-ı refî'
' Ârif-i fâzıl-ı lebîb behre-i ehl-i lisân
- 5 Tâbiş-i şems-i sa' âdet tiğ-i ğavvâş-ı şu âb
Bādî-i ihsân nâ-ma' dūd-ı erbâb-ı beyân
- 6 Saḥ-ı şî' re *Şâfiyâ* bir ṭarḥ-ı nev şaldîñ
Her kim oḡursa bu şî' ri âferîñ olsun hemân

[112b]

70

Nâbî⁶⁰

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Eylesün cevriñi efzün o büt-i dil siyehüm
Bî-günâhum dimeden ğayrı bulursa günehüm
- 2 Nâ-tüvânlık o kadar itdi sirâyet tene kim
Ḳalkamaz ' âriż-ı hûbâna düşince nigeḡüm
- 3 Pîrlikten o kadar fâ'ide buldum ancak
Oldı küstâḡluġuñ ' özrine bâ' iş ' atehüm
- 4 Mîl-i nâ-şüste ruḡ-ı sürmeden ednâ deġülem
Belki bir gün düşe bir meykede-i nâza rehüm
- 5 Âteş-i ' aşḡ ile sergeşteligüm şanma tehi
Dūd-ı sevdâ ile micmer gibi pürdür külehüm
- 6 ' Âḡıbet sürme nazâr buldı benüm de *Nâbî*
Raḡmete belki ola vâsiṭa rüy-ı siyehüm

112a mecmûada boş bırakılmıştır.

⁶⁰ Bilkan, *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)*, s. 764-765. Adı geçen kaynakta 7 beyit olan şiir mecmuada 6 beyitten oluşmaktadır. Kaynaktaki 4. beyit mecmûada yer almamaktadır: “ ‘Aks-i ḡuşkiyle ben âyîne gibi ḡursendüm / Ben ne ḡâküm ki açan Yûsuf'a âġûş-ı çehüm ”.

71

Velehu Nābī⁶¹

mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Mümkin mi rüy-ı yāre nigāh itmeyem disem
Her bir nigeħde derd ile āh itmeyem disem
- 2 Olmak sezā ṭabanca ħor-ı kehrübā-yı ' aşk
Taḫṣil-i reng-i çihre-i kāh itmeyem disem
- 3 Şevk-i ümīd-i ' afv kıomaz kendü ħālūme
Ben her ne deñlü meyl-i günāh itmeyem disem
- 4 Çıkamaz beyāza ma' ni-i ħalvet-nişin-i ħayb
Ruḫsāre-i ħurūfı siyāh itmeyem disem
- 5 Ğaltīdelikte şübhe mi var çāh-ı ħaflete
Nūr-ı şu' ūrı meş' al-i rāh itmeyem disem
- 6 Ğam zūr ile çeker götürür *Nābiyā* beni
Dergāh-ı pīr-i deyrı penāh itmeyem disem

72

Қıт' a-yı ' Ālī [Gelibolulu Muştafa ' Ālī]⁶²

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 ' İnāyet her kime yüz ṭutsa ' işyānı niķāb olmaz
Güneş toğduķda zīrā perde-i zulmet ħicāb olmaz

Ḥabībīñ sev dilersen mağfir[et] taķrībın ey ' Ālī
Raķīb olmak gibi Mevlā'ya rengin intisāb olmaz

[113a]

73

Nābī⁶³

mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 ' Aqlum tamāmdur ne kıadar nīm-mest isem
' Ahdum dürüstdür ne kıadar ten-şikest isem

⁶¹ Bilkan, *Nābī'nin Türkçe Dīvānı (Karşılaştırmalı Metin)*, s. 765. Adı geçen kaynaktaki 7 beyit olan şiir mecmuada 6 beyitten oluşmaktadır. Kaynaktaki 5. beyit mecmuada yer almamaktadır: “*Bedr ü hilālī taḫta-i ta' līm ider felek / Meşq-i kemālī māh-be-māh itmeyem disem*”.

⁶² İ.Hakkı Aksoyak, *Gelibolulu Mustafa Ālī Dīvānı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları (e-kitap), <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0> (E.T. 14.11.2024), s. 768-769.

⁶³ Bilkan, *Nābī'nin Türkçe Dīvānı (Karşılaştırmalı Metin)*, s. 757.

- 2 Ma' nâ ider rubûde kalem-veş kararımı
Zencîr-i harf ile ne kadar pâ-y-pest isem
- 3 Şem'üm ki pertevünden olur sakf zer-nigâr
Tab'um bülenddür n'ola zâhirde pest isem
- 4 Destâr-ı çiresüz baña kim eyler iltifât
Küttâb içinde her ne kadar çire-dest isem
- 5 Hâk şâhidümdür eylemem inkâr **Nâbiyâ**
Ben i' tişkâd-ı halkda şâhid-perest isem

74

Velehu [Nâbi]⁶⁴

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Ne meşrebümde hâsed var ne derd-nâk olurum
Görince hüsle bir âfeti helâk olurum
- 2 İmâme ağzını öpdükçe ol duhân-sûzuñ
Duhân-şifât ben o ğayretle çâk çâk olurum
- 3 Ne deñlü olsa bürîde olur ziyâde dirâz
Ta' accüb-âver-i dest-i kerîm-i tâk olurum
- 4 Ne deñlü halk beni ğıybet itse memnûnum
Bilâ-tekellüf-i şâbûn u âb pâk olurum
- 5 ' Aceb ki ' anber ider hâmlık ben ey **Nâbi**
Gül-abdân gibi giryân ü şermnâk olurum

75

Qıf' a-yı Nâbi⁶⁵

ahreb

- 1 Ey zâtumu câmi' eyleyen Bâr-ı Hüdâ
Qıl tâ' atüñe cemâ' atüm pâ-ber-câ

Eyle nefesim menâre-i cismümde
Şâyeste-i vaqf-ı nâle-i yâ Mevlâ

⁶⁴ Bilkan, *Nâbi'nin Türkçe Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)*, s. 767.

1b hüsle: ğayrda A.F.B.

⁶⁵ Bilkan, *Nâbi'nin Türkçe Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)*, s. 390.

76

Velehu [Nābī]⁶⁶

ahreb

- 1 Çeşmim çemen-i vaḥdete bāz it yā Rāb
Vāreste-i sehm-i mecāz it yā Rāb

Piṣānī-i ḥālüm olsa da nā-şüste
Şāyeste-i secde-i niyāz it yā Rāb

[113b]

77

Ḳaṣīde-i Niyāzī⁶⁷

mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

- 1 Ḥüdā'nuñ şun'ına āyīne 'ālem
Düşüpdür Şānī' uñ mirāt-ı ādem
- 2 Odur ādem ki nefsin tanımışdur
Olupdur Ḥızr u 'İsā ile hem-dem
- 3 Ne görürse eyü kem zīr [ü] bālā
Görür öz nefsin her baḳduḡı dem
- 4 Eḡer rā'ı eḡer mer'ı vü mirāt
Ḳamunuñ aşıldur ādemdeki dem
- 5 Nefesdür baḫr-i zāt ancaḳ ḫurūfi
Anuñ emvācı bil ol şād [u] ḫürrem
- 6 Gör imdi baḫrı k andan bunca emvācı
Olur zāḫir gider yine ḳalır yem
- 7 Bu 'ālemde baḫirdur hem mevālīd
Anuñ emvācıdur şekk ile dimem
- 8 Hezārān mevci bir anda yoḳ idüp
İder emşālini tecdīd demādem
- 9 'Aceb mişli dimeḳ ḡayrı dimeḳ mi
Yāḫūd 'aynı mı yā cem'ı mi disem

⁶⁶ Bilkan, *Nābī'nin Türkçe Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)*, s. 399.

1b vāreste-i sehm-i mecāz: vāreste-i sürme-i mecāz A.F.B.

⁶⁷ Erdoğan, *Niyāzî-i Mısrî Dîvânı*, s. 269.

- 10 Bilinen ‘aynı binilen ğayrı dimekdür
Budur şāfī cevāb Allah u ā‘ lem
- 11 Özi evellkidür şüret dürür ğayr
Ki ya‘ nī cān oldur terkīb dimem
- 12 Zīra cān bir dürür çok oldı şüret
Budur qavli muḥakkaḳ hem müselleme
- 13 Diseñ niçün bilinmez ḫāl-i ūlā
Çün oldur şoñra niçün dir ki bilmem
- 14 Teğayyürden bilinmezlik zuhūrı
O birlikden dürür didüği bilsem
- 15 Niceyse neş‘e-i ūlāda gönli
O zevki ārzūlar şānīde bī-kem
- 16 Taleb evvelki zevki ḫükm-i cāndur
Cehil terkībiniñ ḫükmi ol epsem
- 17 Kamu bir noḳtadur ‘ilm ancak ey dost
Çoğaldıkça dolar qalbe hem u ğam
- 18 *Niyāzī* taht-ı bāda noḳta oldı
‘Alī‘ nün sırrına olalı maḫrem

[114a]

78

*Niyāzī*⁶⁸

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Müşkilüm var size ey Haḳ dostları idin reşād
Kim cevābın viren olsun Haḳ qatında ber-murād
- 2 Ol ne keşretdür ki anuñ ḫaddi u pâyânı yoḳ
Keşret içre ol ne vaḫdetdür ki aña yoḳ ‘ idād
- 3 Çoḳdur envā‘ ı bu ḫalkuñ biri insān üç bölük
Biri ehl-i ḫayme birisi qurrā biri bilād

11b dimem: o dimem K.E.

⁶⁸ Erdoğan, *Niyāzī-i Mısrī Divānı*, s. 164.

1a idin: eylen K.E.

2a ḫaddi u pâyânı yoḳ: ḫaddi yoḳ pâyânı yoḳ K.E.

- 4 Üç bölükden üç bölük daħi bölünmüş ey h̄vāce
Biri mü`min biri kāfir biri ehl-i inķiyād
- 5 Kānkısı Hāķ`dan ırāģı olmuş bularuñ söylegil
Kānkısı kādır ki Hāķ emrine eyleye `inād
- 6 Hāķķ`uñ iken her taşarruf bu `abeş sözler neden
Nefs [ü] şeytān didiģuñ kimlerdür iderler fesād
- 7 Dünya vü uhrā daħi hem haşr u neşr olmaķ neden
Bunları bildür baña hem nedür mebbe` me`ād
- 8 Ahiretde cennet u duzaħı daħi berzaħı nedür
Bunlaruñ aşlı nedendür olısar yevm`üt-tenād
- 9 Kahr [u] lütfuñ `illeti birdür dimenüñ aşlı ne
Bu ikinüñ vaħdeti midür `aceb rāh-ı sedād
- 10 Ya`ni rāhat `ayn-ı miħnet miħneti rāhat mıdur
Cümlenden rāzı mıdur Hāķ ber tariķ-i iṭṭirād
- 11 Hāķ Te`ālādan yaķın eşyā bir şey yok dinür
Baña bildür kim dürür Allah veyā kimdür `ıbād
- 12 *Men `arefle mā rameyte iz rameyte* remzini⁶⁹
Farķ idiyor mümkün ise ber-sebīli infirād
- 13 Müşkili çoķdur *Niyāzi`*nüñ biri de bu
Zāhid añlasa Hāķ`ı zühdi neden bulur kesād

4b biri mü`min biri kāfir: biri kāfir biri mü`min K.E.

7a neden: nedür K.E.

7b bunları: bunlardan K.E.

7b nedür: ne dürür K.E.

8a cennet u duzaħı daħi berzaħı nedür: cennet ü nîrān ü berzaħı kim dinür K.E.

9a birdür: bir K.E.

9a ne: nedür K.E.

11a eşyā: eşyāya K.E.

11b baña bildür kim dürür Allah veyā kimdür `ıbād: lik bildür kim dürür Allah veya kimdür `ıbād K.E.

⁶⁹ “Kendini bilen, kuşkusuz Rabbini de bilir.” Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, s. 492.

“Attığın zaman sen atmadın, fakat Allah attı.” Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, s. 484.

12b idiyor: idiver K.E.

13a biri: velî biri K.E.

13b bulur: olur K.E.

[114b]

79

Na‘t-ı Nebî Nâdî Fermâyet⁷⁰

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Ey resûl-i faħri ‘âlem destgiri ‘âcizin
Kıl şefâ‘at ümmetine ey şefî‘ül-müznibîn
- 2 Sen nübüvvet mülkünün şâhı olıcağ didiler
Muştafa mâ câe *illâ raħmeten li‘l-‘âlemin*⁷¹
- 3 Ravza-yı pâkiñde taħrîr eylemiş şun‘-ı ezel
Hazîhi cennât-ı ‘adnin fedħulûhâ ħâlidîn
- 4 Kevne teşrîfiñ ħamû edyânı nesh itdi seniñ
Şer‘atıñ oldu şehâ cümle şerâyi‘ den metîn
- 5 Zât-ı pâkiñ fehm iden bildi ‘uluvvi şanıñı
Saña ümmet oldılar cümle benî‘l-mürşelîn
- 6 Mümkünâtiñ mesnedisin kâ‘inâtiñ seyyîdi
Şâhib-i mühr-i nübüvvet şâdıku‘l-va‘du‘l-emîn
- 7 Ma‘deni ġâyât-ı ħikmet maħzeni ‘ilm-i ledün
Gevheri aşlu‘l-ħaġâyıġ ser vey ehl-i yaġîn
- 8 Bâb-ı lütfüñdan şefâ‘at ilticâ eyler seniñ
Yeryüzi ħara ħûlundur *Nâdî* zâr-ı ħazîn

80

Kelâm-ı Hüdâyi Efendi Ķaddesallâhu sırrahu⁷²

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ülün

- 1 Kimiñ kim cem‘i yoġ ‘irfân yoġdur
Kimiñ kim farkı yoġ ilħâd çoġdur

⁷⁰ Sevinç, “XVIII. Yüzyılın Bilinmeyen Şairlerinden Nâdî ve Şiirleri”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, s. 208.

⁷¹ “(Ey Muhammed), biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, s. 693.

3b cennât-ı ‘adnin: cennâtü ‘adnin F.S.

4b şerâyi‘ den: şerâ‘itden F.S.

7a ‘ilm-i ledün: ‘ilmü‘d-dîn F.S.

7b ser vey ehl-i yaġîn: server-i ehl-i yaġîn F.S.

8b yeryüzi: bir yüzi F.S.

⁷² Ağralı, “Azîz Mahmud Hüdâyi’nin Necâtü‘l-Garîk Adlı eseri”, s. 331.

1a kimiñ kim: şunun kim A.A.

1b kimiñ kim: şunun kim A.A.

- 2 Gezer cem' ehli deryâlarda ğaltân
Yürür farq ehli şahrâlarda hayrân
- 3 Biri bir türke beñzer şehre gelmez
Biri bir şehir âdemidir kırye bilmez
- 4 Hâķīkatde kemâl ehli ol oldu
Ki hem şahrâyı hem deryâyı buldı

81

[Koca Râġīb Pâşâ]⁷³

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Bir kerre toķunsañ teline sâz-ı derünüñ
Biñ kerre nüvâzişle düzülmez [bozulunca]

[115a]

82

Nâdî⁷⁴

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Sû-be-sû gezme Sikender-veş cihânda bî-şebât
Zıkr-i Hâķ' dır teşne-i 'aşķ olana âb-ı hayvân
- 2 Göñlini bir mürşide bend eyle cândan bende ol
Anlarıñ bir luķfi hâll eyler nice biñ müşkilât
- 3 Mâsivâ efkârını dilden tırâş it sa' y idüp
Kim sezâ mı beyt-i Hâķķ içre ola Lât [u] Menât
- 4 Ölmeden evvel ölen irdi hayâtı bâķiye
Remz-i münevverden haberdâr ol gerekse beyyinât
- 5 Tâlib-i Hâķķ kendü göñlinde bulur Mevlâsını
Men 'arif sırrın 'ayân itdi resûli kâ'inât

3a biri bir: biri şol A.A.

3b biri bir şehir âdemidir: biri şehir âdemi ki A.A.

4b ki hem şahrâyı hem deryâyı buldı: ki hem deryâyı hem sahrâyı bildi A.A.

⁷³ Demirbağ, *Koca Râġīb Paşa ve Dîvân-ı Râġīb*, s. 337.

1b kerre: dürlü Ö.D.

⁷⁴ Sevinç, "XVIII. Yüzyılın Bilinmeyen Şairlerinden Nâdî ve Şiirleri", *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, s. 213-214.

1b âb-ı hayvân: âb-ı hayât F.S.

4b münevverden: mürşidden F.S.

6 Z̄ıkr-i H̄aḡ'la ḡalbiñi āyīne-veṣ ṣāf eyle kim
Bilesin Mevlāyı tā kim keṣf ola zāt-ı ṣıfāt

7 *Nādiyā* saṭranc-ı nefsiñ ḡurdıḡı manṣūbedir
Ṣāh-ı rūḡiñ ki sāḡın bir lu' b ile olmaya māt

83

*Nādi*⁷⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1 Ğaflet itme ey göñül gel ṣıdḡ ile tevḡide gir
Olmaya dilde küdüret zevḡ ile tevḡide gir

2 Muṭṭalli' olmaḡ dilersen ger ḡaḡıḡat sırrına
Cān u dilden z̄ıkr u fikri H̄aḡḡ ile tevḡide gir

3 Yedi eflāk başıña döner seniñ ādem deyü
Ol devirle sende devr it ' aṣḡ ile tevḡide gir

4 İçi ṭaṣı bir gerekdir ehl-i tevḡidiñ veli
Farḡ ola tā ' ilmi H̄aḡḡ'ıñ farḡ ile tevḡide gir

5 H̄aḡḡ'a ' aṣıḡ olmaḡ isterseñ cülüs-ı ḡalb ile
Yan yaḡıl meydān-ı ' aṣḡda ṣevḡ ile tevḡide gir

6 H̄aḡḡ'a tevḡid ile irmiṣdir nice ehl-i kemāl
Sende ceḡd it bī-riyā bī-zerḡ ile tevḡide gir

7 *Nādiyā* budur yine hem mıṣra' -i ṣāfi cevāb
Ğaflet itme ey göñül gel ṣıdḡ ile tevḡide gir

[115b]

84

[*Vahdeti*]⁷⁶

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1 Z̄ātumuz añlayalı faẓl-ı H̄üdā şeklinde
' Ārifāne gezerüz ehl-i fenā şeklinde

7b lu' b: la' b F.S.

⁷⁵ Sevinç, "XVIII. Yüzyılın Bilinmeyen Şairlerinden Nâdi ve Şiirleri", *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, s. 214.

⁷⁶ Yılmaz Öztürk, *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdeti'nin Divan'ının Tenkitli Metni*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006, s. 112-113. Mecmuada şiirin başında Ahmed başlığı yer almaktadır. Şiir Ahmed'e ait olarak kaydedilmiş; fakat araştırmalarımız neticesinde şiirin Vahdeti'ye ait olduğu tespit edilmiştir. Yılmaz Öztürk bundan sonraki dipnotlarda Y.Ö. şeklinde belirtilecektir.

- 2 Hür bakma göziñ aç diğkat ile bir nazar it
Gör ne sultânlar olurmuş fuğarâ şeklinde
- 3 Gün gibi ıalbüni pür-nür ideğör ey zâhid
Nür-ı Hıağğ'dur görinen ' arz u semâ şeklinde
- 4 ıatrede baır gözet zerrede mihri seyr it
Haydarı gördünse noğta-yı bâ şeklinde
- 5 Berü gel ehl-i dile âyine ol ey yüzi mâh
Gün gibi menzil idin âl-i ' abâ şeklinde
- 6 ıuıb-ı âfâğ [u] ricâlu'llâl u Hızır [u] İlyâs
Ekseri ey dil görünürler büdelâ şeklinde
- 7 Mü'min ol şekl-i sâye yüri var eyle sücüd
Hıağğ'ı Aımed gibi gör mâhliğâ şeklinde
- 8 **Vahdeti**⁷⁷ aşğ-ı ilahidür iki ' âlemde
Nev-be-nev cilve iden şâh [u] gedâ şeklinde

85

Vahdeti⁷⁷

müfte' ilün mefâ' ilün müfte' ilün mefâ' ilün

- 1 Fazl-ı Hüdâ'ya ıul olan h'ace veli değıl midir
Hazrete ıulluğ itmeyen div-i deni değıl midir
- 2 Hıağğ'ı hağ dime gönül çeşmiñi gel küşade ııl
Gün gibi hele âdeme bağ ki celi değıl midir
- 3 Mihr-i felek sücüdla düşüp hağe niyâz ider
Nür-ı liğası âdemiñ mübtezeli değıl midir
- 4 Her ne Hüdâ ki var durur zâta cü' ider çün evvel
Ey ıulağı sağır işit ıavl-i belî değıl midir
- 5 Hâriciñiñ vücüdını iki baıri çün ortadan
Fazl-ı Hüdâ'dan seyf-i ' Alî değıl midir

4a baır gözet zerrede mihri seyr it: baıri dilâ zerrede mihri eyr it Y.Ö.

7a şekl-i sâye: şekl-i bütâne Y.Ö.

⁷⁷ Vahdeti'nin Divanında bu şiir tespit edilememiştir. Bkz. Yılmaz Öztürk, *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdeti'nin Divan'ının Tenkitli Metni*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

6 Meykede haḳīqatīñ mest ü ḥarābı ol didi
Pīr-i müğaniñ naşīhatın eslemlı değil midir

7 Kuvvet ü şavtı ḥazretiñ munkaşıl olsa olmaz
Vahdetiya bu dārı gör müteşallı değil midir

[116a]

86

Vahdeti⁷⁸

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1 Hüdā'nıñ dest-i cūd-ı lütfundan eđerçi bir uc ḥākim
Velīkin başdan ayağa kelām u şavt bākim

2 Men ol 'İsā devrānım mücerred dem nuḳkım kim

Maḳāmım ḳalb mü'mindir -şāhib-i eflākim

3 Oda yanmaz şuya batmaz ḳılıc kesmez oḳ geçmez
Kelām-ı zāt-ı bī-çünem olmadan rūḥ bī-bākim

4 Füyüzāt-ı ilahīden vücūdum 'arşa dönmüşdür
Te'āla-yı Allah 'aceb zātım' aceb cān ferḥanā_kim

5 Aḥmed Allah Muḥammed Allah yine ey **Vahdeti**cāndan
Cennet şāh-ı merdānım ister āl ola dem

87

'Ömerü'l-'Āşık

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1 Ey te'ālī gevheri genç-i şifātıñ şāhibi
Aḥmed-i Maḥmūd olan envār-ı zātıñ şāhibi

2 Anı ḳandıl içre ḳıldıñ nice yıl terbiye
Oldı ḥatemü'l-enbiyā her mu'cizātıñ şāhibi

3 Ğarḳa virdi gözüm başı gönül şehrin meded
Ey muḥit-i ā'zam olan neyl-i firāḳıñ şāhibi

'Āşık 'Ömer

⁷⁸ Vahdeti'nin Divanında bu şiir tespit edilememiştir. Bkz. Yılmaz Öztürk, *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdeti'nin Divan'ının Tenkitli Metni*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

87. şiirin vezin ve kafiye yapısı bozuk.

- 4 Eyleyin t̄a' at-1 farz s̄unnet [ü] vitiri k̄unūt
Cümleten sensin münezzeḥ zī şifātın şāḥibi
- 5 Kün-fe-kān emriñle varlıklar şübūt
Zāhir u bātında sensin mümkünātın şāḥibi
- 6 Levḥ-i kāf üzre rumūzı nokta kıldın ' ayān
Andan oldu on sekiz biñ ' āleme kevn-i mekān [şāḥibi]
- 7 Her şecerden bunca lezzāt gösteren sensin ' ayān
Serv u t̄ubā ' ar' ar-1 özde k̄and-1 nebātın şāḥibi
- 8 Dem-be-dem nūrı tecellīden irişür k̄albime bu
Yā nemiz var ara yerde Rabbenā senden k̄amu
- 9 Nefs-i şeytāna uyanlar ālamız andan k̄orķar
Rūḥi eczāye ' anāşır şems-i cihānın şāḥibi
- 10 Yüz t̄utup ' *Āşık* ' *Ömer* dergāh-ı Ḥaḳḳ'a çağırır yā Eḫad
Cürmümüz ' afv it İlahī çoķdurur l̄uḫfuñ bi'-' aded

[116b]

88

Şafāyī Efendi

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Dilā sa' y it olasın evliyānın merkezin bulmuş
Olur der nuḫḳ-ı Ḥaḳḳ'la faḫr-ı kevneynīn izin bulmuş
- 2 Sūvārī leyl içinde oldu ḫalķ zulmet giriftārı
' Aceb kim var mı bu miḫnet-serānın gündüzün bulmuş
- 3 Bulunmaz maḳşadıñ yandırmayınca şem' -i tevḫīdi
Şeb-i ḫārik-i dilde görmedim her dem özün bulmuş
- 4 Saña bulsun seni bir kemālin t̄ut dāmenin ey dil
Bulunmaz ' ālem-i dünyāda kendü kend'özün bulmuş
- 5 *Şafāyī* baş u cānda terk idüp meydān-ı ' aşķ içinde
Alup destūrını üstād-ı kāmilden izin bulmuş

89

Şafāyī Efendi

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ehl-i ' aşkız şimdi biz dīdāra t̄alibiz
T̄alibiz baħrine o şāf-ı cemāle k̄atibiz
- 2 K̄atibin a' m̄alimiz terķīm ider çün defterin
Defteri gön̄lüm ħesāb almazdan önden ħāsibiz
- 3 Ĥāsibiz biz defteri a' m̄ale irdi ' aqlımız
' Aql gel erbābına olmağa dāħil rāģibiz
- 4 Rāģib oldıñ maħv ola dilden **Şafāyī** seyyān
Seyyāna ħamd Allah kim derünī tā'ibiz
- 5 Tā'ibiz ez-cān ü dil sürdüñ gön̄ülden teh̄ini
Teh̄i olanlardan biri olduk çü ħaşma ġalibiz

90

Rāģib Paşā⁷⁹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Āb-ı bī-neşve ile şu' le'-i āteş başılır
Tāb-ı meyle ne kadar āfet-i ser-keş başılır
- 2 Pest-fıtratlara zīnet ile rif' at gelmez
Olsa her tarz ile k̄ālīçe münakkaş başılır
- 3 Nefy [ü] işbāt-ı femünde müteħālif aqvāl
Mühr-i endīşe bu maħzarda müşevveş başılır
- 4 Giryedir teskīn-i māye'-i ġubār-ı ħātır
Gerd çıkısa feleģe nāzil olur reş başılır
- 5 Bu fūrū' āt-ı teħālūf ki şu' ünātuñdır
Aşla ' avdetde bu ġavgā bu keşākeş [başılır]
- 6 Şeşperi tab' ile açdım bu zemīni **Rāģib**
K̄alīb-ı dil-keşe ancak bu edā şeş başılır

⁷⁹ Demirbağ, *Koca Rāģib Paşa ve Dīvān-ı Rāģib*, s. 222.

4a teskīn-i māye': māye'-i teskīn Ö.D.

[117a]

91

Şafāyī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Oldı ey dil zāhide rāh-ı tarīkat perdeli
Tire-dil çünkim aña nūrī haqīkat perdeli
- 2 Çünki taḥkīr itmede ḳurbiyyet erbābın bulur
.....³⁶¹
- 3 Haḳḳ'ı inkār eyleyen dil dā'imā zulmetdedir
Doğmaz anıñ başına şems-i hidāyet perdeli
- 4 Nice 'irfāna nāzır olmayan bī-behredir
Çeşm-i nā-bināya her remzi işāret perdeli
- 5 Ey *Şafāyī* Haḳḳ'ı nā-haḳḳ bildi çün idrāk yok
Münkere ölü cihetle rāh u 'ināyet perdeli

92

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Şafāyī men 'aref dimesen nolsun şorma zühādde
Haqīkat remzini gel şāhib-i esrār olandan şor

93

Ġazel-i Ġākim⁸⁰

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dīdede nūr-ı nigāh-ı efzūn bir bīnā iki
'Aynıñ feyz-i cilā maḳrūn bir mecāl iki
- 2 Rūyunuñ dā'im dū-didem 'aşıḳ u ḥayrāndır
Mihr ü 'ālem tābiş-i gerdūn bir iki

76. şiirin ikinci mısrası eksiktir, bu kısım mecmûada boş bırakılmıştır.

⁸⁰ Bu şiir şu kaynaklarda araştırılmış fakat tespit edilememiştir: Seyyid Mehmed Efendi Divanında bu şiir tespit edilememiştir. Bkz. Yakup Poyraz, *Seyyid Mehmed Efendi (Hakim), Yaşamı, Edebi Kişiliği ve Divanı Üzerinde Bir Araştırma (İnceleme-Metin)*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun 2008. Hakim Mehmed Efendi Divanında da bu şiir tespit edilememiştir. bkz. Mehmet Çakırcı, *Hakim Mehmed Efendi Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2006.

- 3 Nuṭṭ iden āyīne-dār şun' dır āyīneden
Tūtī-i mirāt kāf nūn bir güyā iki
- 4 Hüsni maṭla' dır devā biri fitne postası
İki mışra' ı mülteim maḥşun bir imā iki
- 5 'Aşḡ u sevdā rehrev-i tecrīd olmuşdur delīl
Tūşe bendi himmete hāmūn bir hempā iki
- 6 Rūz-ı incāzı teḥallūf itdirir tā ḥaşre dek
Kām-ı vaşla va' de-i eknūn bir fūrada iki
- 7 İki çeşmim ḥasretle ṭoldı *Hākīm* güyā
Hōş şahbā-yı dil-i pürhūn bir mīnā iki

[117b]

94

Aḥmed³⁶²

mef' ulū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Dil mülkini yağmaya zülfünde mi ejderhā
Mışr' ı ḥarāba virdi göziñ ḳahḳahā
- 2 Şaḥn-ı cemiñde şive-i reftārīñ añdılar

Tübā boyuña sidre didi rāst
- 3 Bir buse ile ḳanımı şulḡ it didim dīdeye
Ḳatlitse virmez ma' şūḳa ḥūn-bahā
- 4 Kāfirdir ol ki zülf ü ruḡıñ gördi dīdesini
Āmentü yā Allah ḥalḳ'ül-leyl u el-ḡuḡā
- 5 Zülf-i nigāra düşdüñse inleme *Aḥmed*
Ḥükm-i ḳazāya cins-i beşer bulmadı devā

95

Beyit

mefā' ilūn mefā' ilūn mefā' ilūn mefā' ilūn

Umūruñ Ḥaḳḳ'a tefvīz it ḡariş-i intiḳām olma
Cenāb-ı ḥākim-i muṭlaḳ ne eylerse 'adaletdir

94. şiirin vezni bazı beyitlerde hata vermektedir.

96

Ꞑıt' a [Derzi-zāde Ulvî]⁸¹

mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

- 1 Ğurūr itme libās-ı faħr ile 'ömrüm cihāndur bu
Ꞑabā-yı cismini bunda herkes cān-ı mekāndur bu

Teniñ ħabriñ sevādan durma ğusul it var iken fırsat
Giren çünkim çıkar aħir vefāsuz āşiyāndur bu

97

Aħmed

mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

- 1 Ğicāb-ı 'izzeti yüzden götürse 'ālem-i vaħdet
Yaħardı āteş-i şevķı ķomazdı zerrece keşret
- 2 Zamāniñ şöhretiñ terk it şaķın aldanma ey 'ārif
Buyurmuşdur Resūlullah ki āfet oldu bil şöhret
- 3 Yürü Musā gibi seyr it vücūduñ tıflarıñ 'ārif
Bugün Tūr-ı tecellīde dilersen bulasın ķurbet
- 4 Ğayāl-i ğayriden řālib-i derviş pāk eyle dil-mülkin
Cemāliñ görmek istersen bu Beytullaha ķıl ħalvet
- 5 Ne cevherdendir aşlıñ bulursuñ cevheri evveldeñ
Özini bilmeyen miskīn çeker her demde biñ zaħmet
- 6 Cihāniñ māl [ü] mülkine gönül virenler aldandı
Yaķası yoķdurur anıñ çeker yoķ yere miħnet
- 7 Tağıdup keşreti **Aħmed** eriş birlik diyārına
Buyurmuşdur Resūlullah ki tevĥīd oldu bil raħmet

98

mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Dil-i mecrūħa zaħm-ı tāzedir tesliyyet-i rāğbet
Teselli-i şemātet kevn-i aħıbbā yersiz feryād

⁸¹ İsmail Çetin, *Derzi-Zāde Ulvî (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1993, s. 491. 2. beyit adı geçen kaynakta yer almamaktadır. İsmail Çetin bundan sonraki dipnotlarda İ.Ç. olarak belirtilecektir.

1b cismini bunda herkes cān-ı mekāndur: cismini ķor bunda herkes cā-mekāndur İ.Ç.

[118a]

99

Der Güfte-i zāhib

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Hārābātı ta' aqkūl eyleyenler miḥnetin söyler
Tecellī neşvesi mestānı başka ḥāletin söyler
- 2 Fiğān-ı murğ-ı dil ' aks eyledikçe tāk-ı gülzāra
Bezmede ḥabīr sāgar-ı bādeniñ keyfiyetin söyler
- 3 ' Aceb bilmez mi ehl-i ḥāl bī-ḳayd olduğın zāhid
Niçün geh dūzaḥın geh cennetin hestīn söyler
- 4 Bu rāzı ḳılsaydın efhām idüp ' aqlın ni' metin ḥükm
Ger iqlīm-i cününü geşt idenler tesliyetin söyler
- 5 Zebānı aḡniyādır dem uran dā'īm tenezzülden
Ġurūr erbābı müflis olsa devletin söyler
- 6 Devā-yı şādī elbet teneffu' dur derd-i ' aşka lebiñ
Ṭayyib oldur ki eczā-yı ni' amında ḥaşetin söyler
- 7 Yine tanzīre ḳādir kendi ṭab' ı pākdır yoḥsa
Zebān-ı ḥāme zāhibde ' āciz ḥayretin söyler
- 8 Cenāb-ı rāḡıb ḳıymet-şinās olsun şebātında
Ki eyyāmında erbāb-ı ma' ārif şan' atın söyler
- 9 Değil ḥaddim lisāna almaḳ öyle zāt-ı zīşānı
Fürū ol dürr-i bākiñ ḳıymetin söyler
- 10 Oldur melik-i kelāmın şimdi bir ḥāḳān ḥoş-gūyı
Ki şā' ir ḳulları pīrāmeninde midḥatın söyler
- 11 Şehinşāh cihāmıñ şevketün ḳalsun Ḥüdā dā'īm
Ger remz-i i' tibāriyla hemişe rağbetin söyler

100

[Ḳıṭ' a]

- 1 Leymūn baḥr-ı siyādır neccārları lāz olur
Āb-ı hevāsına nisbet belde evc-i māh-yār olur

Biñ besāl iķāmet ideniñ rūy-ı aķmeri şār ķalur
‘İşyān-ı Hāķķ olsa ķuluñ miskīni ber ğaddār olur

101

[Kıı‘a]⁸²

- 1 Hāyāt-ı cihānı ...bu hāķķa
....eđer maķşūd yok...bir dāne

Bir dāne ...sen anı yedirsiñ hem
Ker ola rızā-yı Hāķķ ecriñ

[118b]

102

Tārīķ-i Sulţān-ı Hībetu’llah [Koca Rāğıb Pāşā]⁸³

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Dāver-i Cem ‘uzmet-i pādişeh-i heft iķlīm
Olamaz pāyine İskender ü Dārā derbān
- 2 Muştafā Hān-ı mekārım şiyem [ü] ‘adl-āyın
Hāyır-maķz eyledi dūnyāya vücūdın Raķmān
- 3 Nāzım-ı kār-ı milel hādım-āşār-ı halel
Hāmī-i beyze’-i dīn māhī-i zulm u u‘dvān
- 4 Zātı raķmet idi çün ‘āleme ol sulţānuñ
Nesl-i pākine daķı ķasret idi ‘ālemiyān
- 5 Cümle olmuşdı bu ümmīd ile bā-şıdķ-ı derūn
Dest-ber dāşte’-i dergeh-i Hāy u Mennān
- 6 Der-‘aķab ķusn-i ķabūluñ eşeri zāhir olup
İtdi bir duķter-i sa‘d-aķter-i Mevlā ihsān
- 7 Evvelīn-i mevhibe-i Hāķ idi çün ol gevher
İsm-i sāmīsine oldu Hībetu’llah sulţān
- 8 Oldı bir dūrre-i iķlīl-i sa‘ādet hāķķā
Şehzāde tūlū‘una delīl ü bürhān

⁸² Bu kıta, sayfada mürekkep dağıldığı için okunamamaktadır.

⁸³ Demirbağ, *Koca Rāğıb Paşa ve Dīvān-ı Rāğıb*, s. 186-187. Adı geķen kaynakta 13 beyitten oluşan şiir mecmūada 12 beyittir. Divandaki şu beyit mecmūada yer almamaktadır: “Lütf u iķbālī veliyyü’n-ne‘amle buldum / Şöyle ber-tārīķ ki hāķķında dinile şāyān”.

7b: sulţān: ‘ünvān Ö.D.

8b - şehzāde: nice şehzāde Ö.D.

- 9 ʿ Ālem oldu bu meserret ile ser-şār-ı şafā
Yıķılıp gitdi keder başına teng oldu cihān
- 10 Şevķ ile ehl-i süħan vādī-i tārīħe düşüp
Oldılar her biri ħālince bu sehā divān
- 11 Bendesı **Rāķı̄b**-ı kem māye daħı pīrāne
Lenk ü lūk eyleyerek olmuşıdım kerem-ʿ inān
- 12 BİNde bir vāķıʿ olur böyle dil-ārā tārīħ
Oldı kevne ıarab-āver Hıbetullah Sulıān

1172

103

Ķııʿ a

- 1 Zāhid görünce sīnede bir rūħı muķaddesini
Şan nūr gordı mescid-i aķşāʿ da muķaddesini

Fıkr-i ezā-i ħāl o tūtī-i muşavveriñ
Murģı dili eyledi arpacı ķumrüsü

[119a]

104

Bāķi⁸⁴

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

- 1 Zāhidā ʿ ibret gözin aç şüret-i zībāya baķ
Bir nażar āyīne-i şunʿ -ı cihān-ārāya baķ
- 2 Dildür ol baħr-i ħaķıķatden vücūdñ mülkine
Şol derūnuñ ʿ āleminde mevc uran deryāya baķ
- 3 Baħt-ı bünyād için renc-i talebden fāriğ ol
Bār[i] birķaç gün ħuzūr-ı ķalb ile dünyāya baķ
- 4 Cām-veş kimdür bu bezm içre ciğer-ħün olmayan
Ķonca-i gülzārı seyr it lāle-i ħamrāya baķ
- 5 Ķāl-i zārı **Bāķi**-i bī-dil isterseñ nişān
Ķāmeti çenk-i dü-tāya rüy-ı zerd-i nāya baķ

105

10b sehā: pehnāda Ö.D.

⁸⁴ Sabahattin Küçük, *Bāķi Divānu (Tenkitli Basım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2019, s. 248.

Sabahattin Küçük bundan sonraki dipnotlarda S.K. şeklinde belirtilecektir.

5a bī-dil: bī-dilden S.K.

Ꞑıı' a

- 1 Añlayın ' ammā çeker mezra' â-i kudretde
Şâhibin bulmağa me'mûr iderken erzâkıñ

Men' nânpâremize gûşîş iden câhil-i dñn
Diñle men' ana kâdir-i kerem-i rezzâkıñ

106

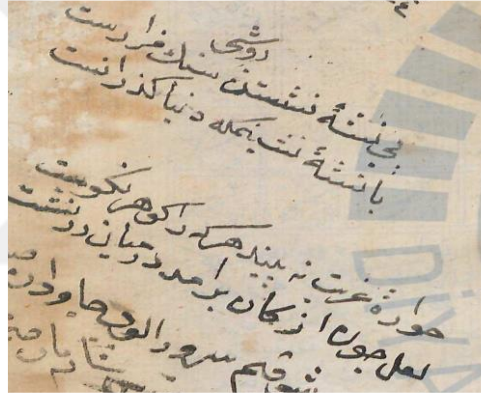
Ꞑıı' a

- 1 Lütf-ı rezzâkı bilen kayd u mu' sabet çekmez
Bendesin berr verşe şâhib zaħmet çekmez

Ꞑuvvetini pâyine iħşâre kâdir olur mı
Büm-veş bu vîrâne de her dem ' uzlet çekmez

107

Rüşeni

108

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Görüp şevkim sürür alup[beni sen] câvidân şanma
Neşâtim hep gâmımdan[dur] beni sen şadımân şanma

109

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Ꞑatre-veş peçide-i ye's olma hoş tut hâşır ey
Sen şadef âsânu gel kıl hudâ zerrâkđur

[119b]

110

Şāhib-i Mecmū‘a ‘Ālī Efendi 1171⁸⁵

Sāl-ı Ğurre-nāme

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Diñle imdi ideyim bir bir beyān
Cümle müşkiller saña ola ‘ayān
- 2 Çünki ola anda evvel-i bahār
Yiryüzi ma‘mür ola leyl ü nehār
- 3 Elli gün ħamsın gelüp itse duĥul
Ĥükm-i yaz irür şaķın olma melül
- 4 Geçse ħamsinden eĝer kırķ gün tamām
Mart gelür irtesi gün bil iy hümām
- 5 Geçse martdan on biri ya on iki
İrişür nevrüz günü itme şeki

⁸⁵ Fırat Sevinç, “Halk Takvimini Şiirler Anlatmak: Sāl-ı Ğurre-nāme”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 2, Haziran 2023, 482-497. Fırat Sevinç bundan sonraki dipnotlarda F.S. olarak belirtilecektir. Yukarıda yer alan tablonun ilk iki satırı ebced tertibi gözetilerek yazılmıştır. Kelimelerin ilk harfleri ebced tertibine göre çeşitli sayı değerlerine sahiptir. İlk iki satırdaki kelimeler bir araya getirildiğinde şu beyit ortaya çıkmaktadır: “İdiser hey meded cevri zebüne / Denidür bu felek virgisi düne”. Tablodaki 3 ve 4. satırda ise fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün vezniyle yazılmış şu beyit yer almaktadır: “Zār ider bülbülleri cevriye hiç virmez emân/ Bâĝ-ı dehrin her zamân zehrini içmekde cihân”. Bu kısımdaki her kelime sırasıyla bir hicrî aya işaret etmektedir. Ayrıca tablonun son iki satırında ise pazar gününden başlayarak haftanın yedi gününe yer verilmiştir. Bu taksimata iki haftalık bir süre gözetilmiş 1’den 14’e kadar bir numaralandırma yapılmıştır. Detaylı bilgi için bkz. Fırat Sevinç, “Halk Takvimini Şiirler Anlatmak: Sāl-ı Ğurre-nāme”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 2, Haziran 2023, 482-497.

- 6 Olsa nevrūzuñ yigirmisi velī
İrtesi nīsān ayınıñ evvelī
- 7 Berisine yağısar nīsān-ı pāk
Kim şadefler dürr ile hem ola çāk
- 8 Geçse nīsānıñ yigirmi ikisi
Hızr İlyās günü dinür irtesi
- 9 Rūz-ı Hızr içre güler her gülistān
‘Andelibünūñ zār ol kendü hemān
- 10 Ol gerek doğma diriseñ eğer
Rūz-ı Hızrıñ yigirmi yedisi toğar
- 11 Andan otuz gün olıcağ iy hümām
Bil o günde gün döniser ve’s-selām
- 12 Gün dönüben elli gün geçse eğer
Ol günün irtesi ağustos girer
- [120a]
- 13 Çün ağustosuñ geçe otuz günü
İrişür güz ayınıñ ol gün öni
- 14 Güzüñ elli altısı olsa ‘ayān
Rūz-ı kāsım ol güne dirler hemān
- 15 Bu hesābdan hişşe al iy söz bilen
Kıl tedārik aç gözün kışdur gelen
- 16 Çünki kāsımdan kırk sekiz gün geçse hem
Zemherī evvel güzdür iy dedem
- 17 Her kaçan olsa şitānıñ günleri
On ikinci güne dirler zemherī
- 18 Zemherīr irdiği günde gün döner
Hem yigirmi altısında ot yanar

9b ‘andelibünūñ zār ol: ‘andelibün zār olur F.S.

12b girer: gezer F.S.

16b güzdür: gözedir F.S.

18a zemherīr: zemherī F.S.

18b yanar: biter F.S.

- 19 Ot yanup on dördi olsa sekmān
On beşinci günü ḥamsīndür hemān
- 20 On sekiz gün geçse ḥamsīnden eğer
Cemre evveli havā üzre düşer
- 21 Yedi gün olsa şuya düşer daḥi
Haftasındañ soñra ḥāke iy aḥī
- 22 Cemre-i şāliş tamām olsa hemān
Āmeden laḳlaḳ dinür bellü beyān
- 23 Cemre toprāğa düşicek daḥi sūz
İrişür beşinci gün berdel'-'acüz
- 24 Geçse bundan altı gün iy nām-dār
Gide kış yine ola evvel bahār

[120b]

111

Ḳaşıde-i Cemālī Ḳaddesallāhu Sırrahu⁸⁶

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Gel ey münker olan ā' mā bu tevḥīd içre devrāna
Seni Ḥaḳ bula sevḳ itdim uyarsan ḳavl-ı Raḥmān'a
- 2 İ' zāzıyla ' aceb niçün olup bende olursın sen
Meğer cinnī durur aşlıñ uyarsan çünki şeytāna
- 3 Celālinden seni ol Ḥaḳ yüritdi uyduñ iblīse
Anıñçün ḳahra maḫharsın seni sevḳ itdim iḥsāna
- 4 Şerī'atden dem urarsın ḥaḳīḳatde çü kāfirsın
Ki nefsiñ nefsi-i emmāre ḳaçan irer ol imāna
- 5 Me'ānī perdesin yüzden açarsa dest-i ḳudretle
Ma'ārifden beyān idem ledün ' ilmin ğidā cāna

19a ot: on F.S.

19a sekmān: nā-gehān F.S.

⁸⁶ Bu şiir şu kaynaklarda araştırılmış fakat tespit edilememiştir. İ. Çetin Derdiyok, *Cemālī Dīvānı (inceleme-metin)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 1988. Esra Karakuş, *Seyyid Ahmed Cemālī Divanı (inceleme-metin)*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2019.

- 6 İrerse cān dimāğına meşāmmı feyz-i Rabbānī
Mu' attar kılayım afākı ne hācet misk-i reyhāna
- 7 Eğer ilhām-ı Rabbānī olursa kalbime ilkā
Cevābın rūh-ı kudsīden yazam bir nāme cāna
- 8 Şerī' at mülkini buldum irup deryā-yı raḥmetde
Çıkarıdum bir dürr-i yektā mişālin görmediyse āna
- 9 Yaratmağdan seni ol Hāḡ eđer maqşūd ise bi'zzāt
Tutarsın cān kulağını irüp bu feyz-i Rabbāna
- 10 Yaratdı cümle ervāhı ezelde ol te' ālī Allah
Hıḡāb idüp elest deyü yazılmışdur bu Qur'an'a
- 11 İki nev' oldı ol ervāhı biri didiyse belī yā Rāb
Olar ehl-i hüdā oldı irüben kurb-ı sulḡāna
- 12 Olar ehl-i fenā oldı beḡā-yı lem-yezel buldı
Ki terk-i māsivā kıldı irişdi bunda şahbāna
- 13 Yañıldı bir gürūhı hem ne' am didi cevābında
Olar ḡāl u muḡil oldı bu yandı bunda işyāna
- 14 Seniñ rūhıñ daḡı anda ne' am didi ki zīrā
Gelüp tevḡīde bilmediñ irişmediñ bu ' irfāna
- 15 Bilürsenkim ḡaḡīḡatde iki nev' oldı insān
Biri eḡḡāl-i melā' ikden o kim irişdi yezdāna
- 16 Biri ḡayvāndan ednādır nebāta olur teşbīh
Bu ma' nāyı işidenler der amennā o bürhāna
- 17 Niçün kāfir olu[r] Allah diyüp yanup dönen dā'im
Şerī' atde olur kāfir din-i kāfir müselmāna
- 18 Ki kul şāfi' de ḡod anı cāiz buyurmuşlar
Anıñ kulu daḡı Hāḡ'dır beküllü ehl-i imāna
- 19 Ya āyātı ḡadışiyle ḡanı ma' nāya istidlāl
Ger olmasa o ' aşıḡlar bozulurdu bu kārḡāne

20 Daḥi muṭlaḳ değildür bil imâm-ı â´ zamiñ ḳulı
Telezzüz almayiñ devri ḥarâmdır lu´ bıyla yâ.....

21 Gelü ba´ zı tefânirde ḥelâldir devriyle
Huşûsâ şâhibi iḥyâ ḳurmuş gevher bu.....

22 ´ Avârifde Şehâbeddin daḥi bunı sürmüşdür
Semâ´ ı ehl-i tevḥidiñ ḥelâldir olma divâne

[121a]

112

Ḳaşîde-i Cemâlî Ḳaddesallâhu Sırrahu⁸⁷

mefâ´îlün mefâ´îlün mefâ´îlün mefâ´îlün

- 1 cevâbı cevri-i ḥaḳîḳatde daḥi vardır
Nedir tevḥidi döndüren nedir bâ´ iş bu devrâna
- 2 Ḥaḳîḳat nûrınıñ cerḫi ḳaçan itse meclisde
Diler zâkir vire cânın baḳmaz bunda cânâ
- 3 Ḳaçan ol vecd-i raḥmânı irişe sâlike bi´z-zât
Zârürî bes-i semâ´ ı eyler ḳıyar ol baş-ı cânâ
- 4 Gözüñ â´ mâ yaratmış görünmez kendi aḥlâḳıñ
Görünse sen seni ihlâk ider görünen ḳâna
- 5 Resûli Ḥaḳ du´ â itdi eğerçi meşḫ zâhir çün
Ki şekliñ ma´ nide tedbîl olur şanma bu efsâne
- 6 Kimi ḥıncır kimi kelb kimi maymun değil midir
Giren ḥayvân-ı şıfat girmiş nice şekl-i insâna
- 7içre çün aña ki meşḫ-i ma´ nevî dirler
Ḳılursa bunda ol ḥâlik dönersin anda ḥayvâna
- 8 Yanup tevḥid nârına ki nûrına boyanmazsın
Günâhıñ hiç müfîd olmaz atarlar anda nîrâna

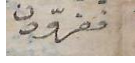
20. beytin sonu sayfa yıprandığı için okunamamaktadır.

21. beytin son mısraları sayfa kenarı yıprandığı için okunamamaktadır.

⁸⁷ Bu şiir şu kaynaklarda araştırılmış fakat tespit edilememiştir. İ. Çetin Derdiyok, *Cemâlî Dîvânı (inceleme-metin)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 1988. Esra Karakuş, *Seyyid Ahmed Cemâlî Divanı (inceleme-metin)*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2019.

7. beytin başı sayfa kenarı tahrip olduğu için okunamamaktadır.

- 9 Yaradılmış kamū eşyā dönüp Allah zıkr eyler
Melekler dāhi zıkr eyler gelüben vaḥīd-i raḥmāna

- 10 seyf aldı Ālī Allah'dan döner dā'im
Nice 'aşık diyüp yā hū içre 'aşkında peymāne

- 11 **Cemālī** şevkine Ḥaḫḫ'ın irişmiştir nice 'arif
Nice 'aşık daḫi ṭālib kıılır cānını pervāne

113

?

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Gel ey münker gel ĩmāna gir teslīm ol bu 'irfāna
Uyalım 'aşq-ı raḥmāna irelim yüce sultāna
- 2zātı cemāline sebep-i 'aşqdır vişāline¹⁷⁷
Ene'l-Ḥaḫḫ'dan bir ayetle çalındı ṭabl-i nişāna
- 3 Ḥaḫḫ'ın sırr-ı şifātından nümüne dönmeyen münker
Ne bilsün nūr-ı ĩmānı irişmedi vicdāna
- 4 Vücūdum nūrını çünkim tecellī-i nūr maḫv itdi
Didim öldüm ana Allah ḫiṭāben rūḫ-ı sultāna
- 5 Ka'besin ṭavāf itmekdir
Fenā-yı iḫrāmını cānım urındı girdi meydāna
- 6 cānımı virmek anın yolunda yā Allah
İdüp cānını ḫurbān irişmedi vaşl-ı cānāna
- 7
Aña sākī dūrür ḫaşret ḫomazlar anda yegāne
- 8 O meclis ehli ehl-i Allah muḫarreb oldılar fī-Allah
Aña mürşidsiz irilmez ḫurı sevdādır efsāne

2. beytin başı sayfa kenarı tahrip olduğu için okunamamaktadır.
5. beytin başı sayfa kenarı tahrip olduğu için okunamamaktadır.
6. beytin başı sayfa kenarı tahrip olduğu için okunamamaktadır.
7. beytin ilk mısrası mecmûada boş bırakılmıştır.

9 O meclise iren kişi kesilür mäsivällah'dan
Göñül virmez ebed ne meyl eyler o rıdvāna

10 Kānı bir sālİK irişe řāh-ı 'aşk ola
Tecellī nūrına ire iriře kaṭre-i

11 Mesīh-i zāt iken ařlıñ niçün şeytāna tāb' sını
Esīr-i nefis olup dā'ım tenezzül kılma ḥayvāna

12 Ma' ārifden saña cānā nice dūrler niřār itdim
Eğer kābil iseñ feyze girsen bulır merdāne

13 Bu gevher nuṭkumñ ' ārif nedir bilür anıñ kadirsin
Ki derdi ehli kaṭında ' aḳldır ehli nādāna

14 Baḳup āyīneye herkes görünür anda ' asī (?)
Eđer zengi eđer maḥbūb yolu řanmasın efsāne

15 Kelām-ı cān fezā baḥřım olupdur mü' mine mirāt
Muṭābıķ dūřdi çün ḥāli cemālin gördi dīvāne

[121b]

114

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

Sevdā-yı aşk bu sırr-ı řekde řūfiyā
Az kara şorduğın ne belāyı siyeh imiş

115

Ḳıṭ' a

1 Gördükçe keder çerḥden ey sālīm nāçār
Sen dāmen-i teslīme yapış olma mükedder

Taḳdire ' ilāç eylemez olsa Felātūn
Elbetde olur her ne ise emr-i muḳadder

116

Ḳıṭ' a

1 Hemīře nāfız olur ser-nūviřt-i ḥükm-i każā
Dime kim tāleb olan sa' yda kuřūr eyler

Nihāde kıl ser-i teslīmi levḥi taḳdīre
Muḳadderāt-ı ilahī ne ise gelür zuḥūr ider

117

Ḳıṭ‘a

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 ‘Ākil isen ‘arz-ı ḥacāt eyleme her nākese
Var iken perverdigār zerḳin virir herkese

Ḳāni‘ ol kenz-i lā-yefnā eyle ḳüllukda ol

Hāṣallah ol ḡanī müste‘ān kese

118

Ḳıṭ‘a⁸⁸

[Kınalı-zāde Ālī]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Bīd āba dimiş kim lütfuñdan
Dem-be-dem reṣḥa-i zülāl içeriz

Āb bīde dimiş bizde seniñ

Sāye-i devletiñde hoş geçeriz

119

Ruḥsār-ı yārment meṣṣāte çekmesün

Şun‘ı bedī‘ gülün ḳazāyı bahānedir

120

Beyt

[Muḥibbī]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Bī-vefā yāriñ **Muḥibbī** [cevrini] ma‘zūr tūt

Yārsuz ḳalır cihānda ‘aybsuz yār isteyen

121

Beyit

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Baḥr-i sefīde geldi güm oldu yüm-i siyāh

‘Afv-ı Ḥüdā’ya nisbet ile böyledir günāh

122

⁸⁸ Mahir İz, “Müderriş Ömer Ferit Kam”, *Yüksek İslam Enstitüsü Dergisi*, S.2, İstanbul 1964, s. 211.

Müfred

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Ḳarīn-i 'afv olamaz ādem itmeyince günāh
Çıkar mı nakş-ı nigīn olmayınca siyāh-ı rūy

123

Müfred

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bir eṣer-i Lā-yet gerekdir 'āqla kıлмақ nişān
Dehre mağrūr olmamaқdur çün deęil bākī cihān

124

Müfred

mef' ulü mefā' ilün mef' ulü mefā' ilün

Ĝamgīn ne-şevēd ṭab' -ı gül ez-nāle-i bülbül
Feryād-ı gedā revnaқ-ı bāzār-ı kerimest

4. SONUÇ

Mecmûalar yazıldıkları devrin hayat görüşünü, inançlarını, zevk ve anlayışlarını bizlere yansıtmaktadır. Klasik Türk edebiyatının önemli kaynaklarından olan mecmûalar pek çok açıdan bizlere bilgiler sunmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesinde 006631 demirbaş numarası ve “Mecmûa-i Eş’âr” ismiyle kayıtlı olan eserin 65b-122a varakları tanıtılıp incelenmeye çalışılmıştır.

Mecmûada toplam; 96 şiir ve 27 müfred beyit ile 6 varak mensur metin bulunmaktadır. Mecmûaya genel olarak bakıldığında mutasavvıf şairlerin şiirlerinin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Daha çok tasavvufî ve dinî içerikli şiirlere yer verilmiştir. Mensur kısımlarda ahlakî ve tasavvufî öğütler verildiği tespit edilmiştir. Mecmûadaki mensur kısımların konusunun ise daha çok ahlakî öğüt niteliğinde olduğu söylenebilir. Mecmûa içerisinde yer alan şiirlerin çoğu Türkçe olarak yazılmıştır. Mecmûada az da olsa Arapça ve Farsça şiirler de bulunmaktadır.

Mecmûa oluşturulurken herhangi bir tasnif yapılmadığı görülmektedir. En çok gazel nazım şekli ve aruzun remel bahrinden *fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün* vezni kullanılmıştır. Mecmûada Şeyhî, Fuzûlî, Nedîm gibi Eski Türk Edebiyatı içerisinde önemli yeri olan ve kendisinden sonra gelen şairler üzerinde derin etkileri olan şairlere ait şiirlerin yer almadığı görülmektedir. Mecmûa içerisinde kimliğini tespit edebildiğimiz 42 şair bulunmaktadır. Yunus Emre, Niyâzî-i Mısrî, Nâbî, Aziz Mahmud Hüdâyî, Seyyid Nizamoğlu gibi meşhur şairlere ait şiirler yer almaktadır. Mecmûadaki şairlerin 15. ve 19. yüzyılları arasında yaşadığı görülmektedir. Bu da mecmûanın 19. yüzyıldan sonra tertip edilmiş bir mecmûa olduğunu göstermektedir. Mecmûa içerisinde en fazla Niyâzî-i Mısrî'nin şiirleri ve beyitleri yer almaktadır. Ardından Nâbî'ye ait şiir ve beyitler gelmektedir. Ayrıca mecmûada müellifi bilinmeyen ve kaynaklarda tespit edemediğimiz şiirler de yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Aça, M. vd. (2012). *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Ağralı, A. (2005). “Azîz Mahmud Hüdâyî'nin *Necâtü'l-Garîk Adlı eseri*”, (Azîz Mahmud Hüdâyî Uluslararası Sempozyum Bildiriler Cilt 1, 20-22 Mayıs 2005), Editör, Prof. Dr. Hasan Kamil Yılmaz, Üsküdar Belediye Başkanlığı Yayınları.
- Akkuş, M. *Nefî Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları (e-kitap), <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0> (E.T. 30.03.2024).
- Aksoyak, İ. H. *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları (e-kitap), <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0> (E.T. 14.11.2024).
- Ayan, H. (1990). *Nesimî Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aydemir, Y. (2001). “Şiir Mecmûaları ve Metin Teşkilinde Mecmûaların Rolü”, *Bilig-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 19.
- Bakırcıoğlu, N. Z. (2023). *Yunus Emre Divânı*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Bilkan, A. F. (1993). *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Cağbayır, Y. (2017). *Ötüken Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Canım, R. (2020). *Divan Edebiyatında Türler*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Çakırcı, M. (2006). *Hakim Mehmed Efendi Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Çelik, N. (1999). *Abdulahad Nûri ve Divanının Tenkitli Metni*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Çetin, İ. (1993). *Derzi-Zâde Ulvî (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Çıkla, S. (2021). *Dil ve Edebiyat Araştırmalarında Ahlak ve Yöntem*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demirbağ, Ö. (1999). *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van.
- Derdiyok, İ.Ç. (1988). *Cemâlî Dîvânı (inceleme-metin)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Develi, H. (2018). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 2*, İstanbul: Kesit Yay.
- Devellioğlu, F. (2020). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Ekinci, R. (2026). *Safâyî Alî Dede Dîvânı*, Ankara: Gece Kitaplığı.
- Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karakuş, E. (2019). *Seyyid Ahmed Cemâlî Divanı (inceleme-metin)*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Gıynaş, K. A. (2011). “Şiir Mecmûaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 25.
- Gürbüz, M. (2012). “Mecmua Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı (haz. Hatice Aynur vd.)*, Turkuaz Yayınları: İstanbul.

- Haksever, H. İ. (1995). “Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisi’nin Münşeâtı”, İnönü Üniversitesi SBE, yayımlanmamış doktora tezi, Malatya.
- Haksever, H.İ. (2000). “Münşeât Mecmûaları ve Edebiyat Tarihimiz İçin Önemi”, *İlmî Araştırmalar*, S. 10, ss. 65-76.
- Kara, A. (2019). *Dînî-Tasavvûfî Şiirler Mecmuası (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351) İnceleme-Metin-Dizin*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Diyarbakır.
- Kartal, A. (2021). *Lügat-i Nâcî*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Köksal, M. F. (2012/1). “Şiir Mecmûalarının Önemi ve ‘Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi’ (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur vd. İstanbul: Turkuaz Yay.
- Köksal, M. F. (2012/2). *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Kurnaz C. ve Çeltik H. (2013). “Şairlerin Gözüyle Mecmûa”. *Turkish Studies-international Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8/1.
- Kurtoğlu, M. (2008). *Urfalı Nabi (Şair Nabi)*, İstanbul: Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Küçük, S. (2019). *Bâkî Dîvânı (Tenkitli Basım)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Mermer A. ve Koç Keskin N. (2021). *Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Mermer, A. vd. (2016). *Eski Türk Edebiyatına Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özdemir, C. (1996). *Seyyid Nizamoğlu Divanı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Öztürk, Y. (2006). “17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî’nin Divan’ının Tenkitli Metni”, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul.
- Pala, İ. (2020). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- Parlatır, İ. (2016). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yayınevi.
- Poyraz, Y. (2008). *Seyyid Mehmed Efendi (Hakim), Yaşamı, Edebi Kişiliği ve Divanı Üzerinde Bir Araştırma (İnceleme-Metin)*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun.
- Redhouse, J. W. (2016). *Müntehabât-ı Lügât-i Osmâniyye*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Saraç, Y. *Emrî Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları (e-kitap), <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0> (E.T.14.01.2024).
- Sami, Ş. (2015). *Kâmus-ı Türkî*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Sevinç, F. (2023). “Halk Takvimini Şiirler Anlatmak: Sâl-ı Gurre-nâme”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 2, Haziran.
- Sevinç, F. (2023). “XVIII. Yüzyılın Bilinmeyen Şairlerinden Nâdî ve Şiirleri”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, S. 28, Haziran.
- Tanyıldız, A. (2012). “Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 21.
- Tanyıldız, A. (2019). “Nesîmî’ye Atfedilen Bazı Yeni Şiirler Üzerine Bir Değerlendirme”, *Nesîmî Kitabı*, Editörler Alim Yıldız, Yusuf Yıldırım, Sivas .
- Tarlan, A.N. (2012). “Eski Mecmualar Arasında”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 1-2-3-4, Şubat.

- Tatçı M. ve Yıldız M. (2005). “Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvân-ı İlâhîyât Tıpkıbasım ve Çeviriyazısı”, İstanbul: Üsküdar Belediye Başkanlığı Yayınları.
- Taymaz, B. (2022). *Osmanlı Dönemi İstanbul Sebil ve Çeşme Kitabelerinin Biçim ve İçerik Açısından Değerlendirilmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Timurtaş, F.K. (2016). *Osmanlı Türkçesine Giriş*, İstanbul: Alfa.
- Toparlı, R. (2015). *Şemseddin Sivasî Divanı*, Sivas: Sivas Belediyesi Yayınları.
- Tulum, M. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, Ankara: TDK Yayınları.
- Uysal Bozaslan, S. (2019). “Garseddin-Zâde Şemseddin Muhammed’e Nispet Edilen Bir Tıp Manzumesi Hakkında: Manzûme ya da Manzûme Fî İlmi’t-Tıb”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S. 68, Aralık.
- Uzun, M. (2003). “Mecmûa”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 28. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Ünver, İ. (1993). “Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *Türkoloji Dergisi*, 11(1).
- Yılmaz, M. (2013). *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Yılmaz, N. (1998). *Olanlar Şeyhi İbrahim Efendi Külliyyatı*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Yücel, E. S. (2019). *Gelibolulu Mustafa Ali Füsûl-i Hall ü Akd ve Usûl-i Harc ü Nakd*, İstanbul: Asitan Kitap.
- <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/himmet-abdi-seyh-himmet-efendi> (E.T. 28.11.2024).
- <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyh-cemal> (E.T. 25.11.2024).
- <https://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=51&ayet=20> (E.T. 01.12.2024).
- <https://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=51&ayet=21> (E.T. 01.12.2024).
- chromeextension://efaidnbmnmbpcajpcglclefindmkaj/https://www.neyzen.com/nota_arsivi/01_ilahiler/037_hicaz_humayun/ismi_subhan_bekir_sitiki_sezgin.pdf (E.T. 02.12.2024).
- https://www.osmanlicasozlukler.com/#google_vignette (E.T. 12.11.2024)
- <https://lugatim.com/> (E.T. 10.03.2024)
- <https://yazmaeserler.diyaret.gov.tr/details?id=19138&materialType=YE&query=+1166+%5B1752%5D> (E.T. 31.05.2023)
- <https://mestap.com/mestap/> (E.T. 08.07.2024)

ÖZ GEÇMİŞ

Nurbanu ÇELİK, Samsun Şadiye Muzaffer Turhan Anadolu Lisesi'ni bitirdikten sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 28.06.2021 tarihinde mezun oldu. 2021 yılında OMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans programına girdi.

İletişim Bilgileri

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-3935-7386>

Yayınlar:

1. Çelik, Nurbanu ve Semih Yeşilbağ (2024), “Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesi’nde 006631’de Kayıtlı Mecmû’a-i Eş’âr (vr. 65b-122a) Üzerine Bir Değerlendirme”, *14th International Congress On Social, Humanities, Administrative, And Educational Sciences In A Changing World*, Ankara.